

**R. Kmet Zupančič, K. Ivas, M. Koprivnikar Šušteršič, M. Kovač, J. Kušar,
T. Nenadič, J. Povšnar, A. Vidrih**

Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2012

Delovni zvezek 5/2013, let. XXII

Objava in povzemanje prispevkov sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira. Avtorstvo je treba pripisati avtorju prispevka in ne Uradu RS za makroekonomske analize in razvoj. Mnenja, ugotovitve in sklepi so namreč v celoti avtorjevi in ne odražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Kratka vsebina:

Avtorji v delovnem zvezku analizirajo poslovanje gospodarskih družb po posameznih dejavnostih. Poudarek je na letu 2012, medčasovne primerjave pa so mogoče z leti 2008–2011. Avtorje zanimajo predvsem glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnikih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, ter pomembnejši strukturni premiki.

Ključne besede:

gospodarske družbe, poslovni izidi, dodana vrednost, kazalniki uspešnosti poslovanja, statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki ter saniranje okolja, oskrba z elektriko, plinom in paro, gradbeništvo, trgovina, promet in skladiščenje, gostinstvo, informacijske in komunikacijske dejavnosti, poslovanje z nepremičninami, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, druge raznovrstne poslovne storitve.

Izdajatelj:
Urad RS za makroekonomske analize in razvoj
Gregorčičeva 27
1000 Ljubljana
Tel: (+386) 1 478 1012
Telefaks: (+386) 1 478 1070
E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Mateja Kovač (mateja.kovac@gov.si)

Delovni zvezek: Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2012

Avtorji in avtorice:

mag. Rotija Kmet Zupančič (rotija.kmet-zupancic@gov.si),
Katarina Ivas, MSc (katarina.ivas@gov.si),
Mojca Koprivnikar Šušteršič (mojca.koprivnikar@gov.si),
mag. Mateja Kovač (mateja.kovac@gov.si),
Janez Kušar (janez.kusar@gov.si),
mag. Tina Nenadič (tina.nenadic@gov.si),
Jure Povšnar (jure.povsnar@gov.si) in
mag. Ana Vidrih (ana.vidrih@gov.si)

Delovni zvezek je recenziran.

Delovni zvezek ni lektoriran.

Ljubljana, januar 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

338(497.4)"2012"(0.034.2)

DEJAVNOSTI slovenskega gospodarstva v luči
poslovanja gospodarskih družb v letu 2012 [Elektronski vir] /
R. Kmet Zupančič ... [et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Urad RS
za makroekonomske analize in razvoj, 2014. - (Zbirka
Delovni zvezki UMAR ; letn. 22, 5)

ISBN 978-961-6839-22-8 (pdf)
1. Kmet Zupančič, Rotija
271852544

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2012	3
3 PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH.....	12
3.1 KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI.....	14
3.1.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo	14
3.1.2 Proizvodnja živil in pijač	20
3.2 RUDARSTVO.....	25
3.3 PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	28
3.4 OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN PARO	37
3.5 OSKRBA Z VODO; RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI; SANIRANJE OKOLJA.....	41
3.6 GRADBENIŠTVO	46
3.7 TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL.....	50
3.8 PROMET IN SKLADIŠČENJE.....	59
3.9 GOSTINSTVO.....	64
3.10 INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI.....	69
3.11 POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	74
3.12 STROKOVNE, ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI.....	79
3.13 DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	84
4 zaključki.....	89
SEZNAM LITERATURE IN VIROV	94
PRILOGA: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospodarskih družb	95

PRILOGA K DELOVNEMU ZVEZKU: STATISTIČNE TABELE V EXCELOVI DATOTEKI

Kazalo okvirjev, slik in tabel

Okvir 1: Koncentracija v nespecializiranih pretežno živilskih prodajalnah na drobno	56
Okvir 2: Poslovanje gostinskih majhnih podjetnikov	68
Slika 1: Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb in njegovi glavni komponenti ¹ v obdobju 2002–2012 ^{2,3}	4
Slika 2: Neto čisti dobiček / izguba obračunskega obdobja ter donosnost prihodkov v dejavnostih zasebnega sektorja* v letih 2011 in 2012.....	5
Slika 3: Gospodarnost poslovanja nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja v letih 2008, 2011 in 2012	6
Slika 4: Prihodki gospodarskih družb od prodaje na domačem in tujem trgu v obdobju 2008–2012.....	7
Slika 5: Sprememba prihodkov od prodaje v obdobju 2008–2012 v družbah nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja.....	7
Slika 6: Izvozna usmerjenost ¹ gospodarskih družb nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja v letih 2008, 2011 in 2012.....	8
Slika 7: Razmerje med posameznimi vrstami stroškov blaga, materiala in storitev in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2012 ¹	9
Slika 8: Razmerje med stroški dela in poslovnimi prihodki ter dodano vrednostjo v obdobju 2002–2012 ^{1,2}	10
Slika 9: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki ter delež dolga v virih sredstev (desna os) v obdobju 2002–2012 ^{1,2}	11
Slika 10: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v letu 2012	12
Slika 11: Sprememba v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v obdobju 2008–2012.....	13
Slika 12: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v letu 2012	15
Slika 13: Poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti v letu 2012	16
Slika 14: Struktura poslovnih prihodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti v letu 2012	17
Slika 15: Struktura poslovnih odhodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti v letu 2012	18
Slika 16: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v ŽPI v letu 2012	21
Slika 17: Poslovni izid ŽPI in njegova struktura v letu 2012	22
Slika 18: Struktura poslovnih prihodkov v ŽPI v primerjavi z strukturo v vseh gospodarskih družbah in v vsej predelovalni industriji v letu 2012	23
Slika 19: Struktura poslovnih odhodkov v ŽPI v primerjavi s strukturo v vseh gospodarskih družbah in v vsej predelovalni industriji v letu 2012	23
Slika 20: Neto poslovni izid v posameznih skupinah ŽPI v letih 2011 in 2012	24
Slika 21: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2012 ter poslovni rezultat v letih 2011 in 2012.....	26
Slika 22: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2012 glede na leto 2011 po komponentah	27
Slika 23: Dodana vrednost in zaposlenost v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2012.....	30
Slika 24: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti.....	31
Slika 25: Stroški dela v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti.....	32
Slika 26: Stroški blaga, materiala in storitev v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2012.....	32
Slika 27: Izvozna usmerjenost v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2012	33
Slika 28: Neto poslovni rezultat gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti.....	34
Slika 29: Rezultati finančnega poslovanja gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2012.....	35
Slika 30: Neto čisti dobiček in izguba gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2012.....	35
Slika 31: Zadolženost gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2012.....	36
Slika 32: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2012 ter poslovni rezultat v letih 2011 in 2012.....	39
Slika 33: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2012 glede na leto 2011 po komponentah	39
Slika 34: Število zaposlenih v dejavnostih E v obdobju 2008–2012	42
Slika 35: Stroški dela in dodana vrednost na zaposlenega v obdobju 2008–2012 (levo) in v letu 2012 v javnih podjetjih in ostalih gospodarskih družbah dejavnosti E (desno)	43

Slika 36: Izbrani finančni kazalniki po podpodročjih dejavnosti E in v povprečju vseh gospodarskih družb v Sloveniji v letu 2012.....	44
Slika 37: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah gradbeništva v obdobju 2008-2012.....	47
Slika 38: Struktura dodane vrednosti po oddelkih dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2012.....	51
Slika 39: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2012.....	52
Slika 40: Poslovni izid družb trgovskih oddelkov v letih 2011 in 2012.....	53
Slika 41: Donosnost prihodkov v največjih oddelkih ter skupinah trgovinske dejavnosti v letih 2011 in 2012.....	54
Slika 42: Obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo prodanega blaga, materiala in storitev v trgovinskih družbah v letih 2011 in 2012.....	54
Slika 43: Kazalnika koncentracije v nespécializiranih, pretežno živilskih prodajalnah na drobno v obdobju 2000-2012.....	56
Slika 44: Finančno poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2012.....	57
Slika 45: Zadolženost trgovinskih družb v letu 2012.....	58
Slika 46: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2012 ter poslovni rezultat v letih 2011 in 2012.....	60
Slika 47: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2012 glede na leto 2011 po komponentah.....	61
Slika 48: Delež v dodani vrednosti ter zaposlenosti vseh gostinskih družb v letu 2012.....	65
Slika 49: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gostinskih gospodarskih družbah v letu 2012.....	65
Slika 50: Donosnost sredstev gostinskih gospodarskih družb v letih 2011 in 2012.....	66
Slika 51: Poslovni izid družb gostinskih oddelkov v letih 2011 in 2012.....	67
Slika 52: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letih 2011 in 2012.....	70
Slika 53: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2012.....	71
Slika 54: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2012.....	72
Slika 55: Zadolženost v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2012.....	73
Slika 56: Delež posameznih skupin v dodani vrednosti in zaposlenosti dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2012.....	75
Slika 57: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2012.....	75
Slika 58: Donosnost prihodkov od prodaje in sredstev v gospodarskih družbah dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2011 in 2012.....	76
Slika 59: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2011 in 2012.....	77
Slika 60: Zadolženost in finančna struktura gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2011 in 2012.....	78
Slika 61: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letih 2011 in 2012.....	80
Slika 62: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2012.....	81
Slika 63: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2012.....	82
Slika 64: Zadolženost v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2012.....	83
Slika 65: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letih 2011 in 2012.....	85
Slika 66: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2012.....	86
Slika 67: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2012.....	87
Slika 68: Zadolženost v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2012.....	88

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2008–2012.....	3
Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospod. družb primarne dejavnosti v obdobju 2008–2012	14
Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti proizvodnje živil in pijač v obdobju 2008–2011	20
Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva v obdobju 2008–2012	25
Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v letih 2008 - 2012	28
Tabela 6: Struktura predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti panog, v % od vseh gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih.....	30
Tabela 7: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb za oskrbo z elektriko, plinom in paro v obdobju 2008–2012	37
Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja v obdobju 2008-2012.....	41
Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja javnih podjetij ¹ in ostalih gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E), 2012	45
Tabela 10: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti gradbeništva, 2008–2012	46
Tabela 11: Družbe iz gradbeništva, ki so prenehale poslovati v letih 2009–2012 ²	48
Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2008–2012.....	50
Tabela 13: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa in skladiščenja v obdobju 2008–2012.....	59
Tabela 14: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2008–2012.....	64
Tabela 15: Kazalniki poslovanja majhnih samostojnih podjetnikov v gostinstvu v obdobju 2008–2012.....	68
Tabela 16: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnosti obdobju 2008–2012.....	69
Tabela 17: Izbrani kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v obdobju 2008–2012	74
Tabela 18: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v obdobju 2008–2012.....	79
Tabela 19: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v obdobju 2008–2012.....	84

Povzetek

V delovnem zvezku na podlagi statističnih podatkov iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida analiziramo poslovanje gospodarskih družb. Analiza zajema obdobje zadnjih petih let, to je od leta 2008 (ko je prišlo do spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti) do leta 2012, pri čemer je glavni poudarek na spremembah v zadnjem letu. Z analizo poslovnih rezultatov gospodarskih družb zajamemo približno polovico dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in okoli dve tretjini dodane vrednosti zasebnega sektorja.

Poslovni rezultat gospodarskih družb se je po enoletnem izboljšanju v letu 2012 spet poslabšal, a ostal pozitiven. Neto dobiček iz poslovanja se je namreč po dveh letih postopnega izboljševanja poslabšal in bil tako kot prvo leto krize (2009) ponovno za okoli 40 % manjši kot v najugodnejših letih tik pred začetkom krize. Rast izvoznih prihodkov, ki je v preteklih dveh letih izboljševala poslovni rezultat, se je v letu 2012 v razmerah šibkejšega tujega povpraševanja precej upočasnila, a je vrednost prihodkov na tujem trgu ostala nad ravnjo iz leta 2008, ki je bila presežena že leto poprej. Prihodki z domačega trga pa po padcu v letu 2009 praktično ne okrevajo. V takšnih razmerah in ob nadaljnjem poslabšanju pogojev menjave se je obremenitev poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev povišala na najvišjo raven v zadnjem desetletnem obdobju, obremenitev poslovnih prihodkov s stroški dela pa se je nadalje znižala, a je njihov delež v dodani vrednosti ostal precej višji kot pred krizo. Poleg poslabšanja poslovanja v osnovni dejavnosti gospodarske družbe še naprej pesti precejšnja neto finančna izguba, povezana z visokimi finančnimi odhodki zaradi odplačevanja posojil, oslabitev in odpisov na eni strani ter precejšnjim upadom finančnih prihodkov na drugi strani.

Dejavnostim, ki od leta 2010 ustvarjajo neto čisti dobiček obračunskega obdobja (med večjimi po ustvarjeni dodani vrednosti so to: predelovalne dejavnosti, oskrba z elektriko, plinom in paro, informacijsko-komunikacijske dejavnosti, strokovno-tehnične dejavnosti in trgovina), se je v letu 2012 pridružil še promet. Vendar pa se je v največjih dveh po ustvarjenem neto dobičku v letu 2011, to je v predelovalnih dejavnostih in trgovini, ta v letu 2012 precej znižal. V obeh se je zmanjšal neto dobiček iz poslovanja in poglobila neto izguba iz financiranja. Izboljšanje v prometu pa je bilo predvsem posledica prepolovitve neto finančne izgube. Med dejavnostmi, ki so prikazale neto izgubo, se je ta zmanjšala v gradbeništvu, kjer se je tudi pod vplivom nadaljnjega propadanja številnih, zlasti večjih, gradbenih družb prepolovila, pa tudi v kmetijstvu in gozdarstvu. V poslovanju z nepremičninami, gostinstvu ter v finančnih in zavarovalniških dejavnostih (brez bank in zavarovalnic – predvsem v dejavnosti holdingov in finančnega zakupa) pa se je še poglobila.

Zadolženost družb ostaja visoka. V zadnjih treh letih se delež dolga v virih sredstev zadržuje na ravni le nekoliko pod vrhom iz obdobja 2008–2009. V večini dejavnosti se je v letih 2011 in 2012 sicer nekoliko znižal, v zadnjem letu ob propadanju visoko zadolženih družb tudi v gradbeništvu, ki je bilo do takrat najbolj zadolžena dejavnost slovenskega gospodarstva. Še naprej pa je tudi v tem zadnjem obdobju narasel v oskrbi z elektriko, plinom in paro, finančno-zavarovalniških dejavnostih, poslovanju z nepremičninami, gostinstvu in rudarstvu. V teh dejavnostih tudi najbolj presega pred krizo raven.

Summary

This working paper analyses business results of Slovenian commercial companies using statistical data from companies' balance sheets and profit and loss statements. The period covered in the analysis is 2008–2012 (following the revision of NACE classification in 2008), where the main focus is given to changes in business results during the last year. Commercial companies analysed in the paper are responsible for approximately half of total value added and two thirds of total employment in the Slovenian economy.

After improvement in 2011 business result of commercial companies deteriorated again in 2012, however, it remained positive. Net operating profit (profits minus losses) decreased after improvement in the previous two years and was by approximately 40% lower compared to the pre-crisis period which means that it reached almost the same level as in the first year of crisis (2009). Growth of export revenues which had a positive impact on business results in the previous two years slowed down in 2012 but remained above the 2008 level which had been exceeded in 2011. Revenues on domestic market have still not recovered after a drop in 2009. In such circumstances and given further deterioration of terms of trade, the ratio between costs of material, goods and services and operating revenues increased to the peak in the last ten year period. The ratio between labour costs and operating revenues decreased further, however the share of labour costs in value added still considerably exceeded the pre-crisis level. Beside deterioration of net operating surplus commercial companies business result has still been affected by large net financial loss due to large financial expenditures related to bank loans, impairments and reliefs of financial assets on one hand and relatively huge drop of financial revenues on the other hand.

The majority of industries with positive business result in 2012 have recorded net profits already since 2010 (among major industries in terms of value added these were: manufacturing, electricity, gas and steam supply, wholesale and retail trade, information and communication, professional, scientific and technical activities), only transport and storage operated at a profit only in 2012. However, in manufacturing and in wholesale and retail trade (two largest industries in terms of net profit) net profit declined considerably in 2012. In both industries a deterioration of overall business result came from lower net operational profit and bigger net financial loss while improvement in transport and storage sector resulted from halved net financial loss. Among industries that in 2012 operated at a deficit, net loss decreased in construction which was to a certain extent related to the fact that a lot of large companies went bankrupt in 2012, and in agriculture and forestry. In all other industries net loss deepened in 2012 (real estate activities, accommodation and food service activities, financial services without banks and insurance companies).

Indebtedness of commercial companies is still high. The share of debt in total liabilities have been stuck for three years slightly below the peak reached in 2008–2009. In majority of industries debt to liabilities ratio decreased moderately during the last two years (2011–2012), and only in 2012 also in construction (the most indebted industry till 2011) following the bankruptcies of some large indebted companies. In all other industries (electricity, gas and steam supply, financial services without banks and insurance companies, real estate activities, accommodation and food service activities, mining and quarrying) debt to liabilities ratio

increased further in 2012. These are also industries in which average indebtedness exceeded the pre-crisis level the most.

1 UVOD

Strukturne statistike podjetij so pomemben vir podatkov o posameznih dejavnostih gospodarstva, saj omogočajo analize na precej bolj razčlenjeni ravni Standardne klasifikacije dejavnosti (v nadaljevanju SKD) kakor na primer nacionalni računi, ki zagotavljajo predvsem tako imenovane makro podatke o nacionalnem gospodarstvu. Njihova slabost pa je, da se objavljajo s precejšnjim časovnim zamikom. Zato si za bolj tekoče spremljanje gibanj v posameznih dejavnostih pomagamo s statističnimi podatki o poslovanju gospodarskih družb. Uporabljeni podatki za razliko od strukturnih statistik ali nacionalnih računov ne vključujejo rezultatov vseh poslovnih subjektov (poleg gospodarskih družb so to še samostojni podjetniki, zadruga, društva, pravne osebe zasebnega in javnega prava). Z analizo podatkov o poslovanju gospodarskih družb tako zajamemo okoli 54 % dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in 57 % vseh zaposlenih oziroma približno dve tretjini dodane vrednosti dejavnosti pretežno zasebnega sektorja (A-N, R-T).

V tem delovnem zvezku analiziramo statistične podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb¹ predvsem z vidika posameznih dejavnosti slovenskega gospodarstva. Zanimajo nas (i) glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnostih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, in (ii) pomembnejši strukturni premiki. Tako dobimo podrobnejši pogled v posamezne dejavnosti, kar uporabljamo na eni strani kot podlago za napovedovanje bruto domačega proizvoda s strani proizvodnje (dodane vrednosti), ki je sestavni del napovedi gospodarskih gibanj Urada za makroekonomske analize in razvoj, na drugi strani pa so te analize ena od osnov za spremljanje napredka pri razvoju in konkurenčnosti podjetniškega sektorja, ene od petih prioritete Strategije razvoja Slovenije, katere uresničevanje spremljamo letno v Poročilu o razvoju.

Zaradi spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti z letom 2008 v delovnem zvezku večinoma analiziramo obdobje po tem letu. Ker se je leta 2008 začela uporabljati nova klasifikacija SKD (SKD 2008), ki se od do tedaj veljavne klasifikacije SKD 2002 precej razlikuje², podatki AJ PES o poslovanju gospodarskih družb za leto 2008 na ravni posameznih dejavnosti niso primerljivi s podatki pred tem letom. Zato smo se v primeru analiz posameznih dejavnosti omejili na obdobje po letu 2008, za celotno skupino gospodarskih družb (poglavje 2) in nekatere dejavnosti, kjer ni bilo večjih sprememb, pa so mogoče primerjave tudi za daljše obdobje. Podatki za vsako od analiziranih let vključujejo gospodarske družbe, ki so v tistem letu dejansko poslovale.

Delovni zvezek ima štiri poglavja in statistično prilogo. Uvodu sledi poglavje, v katerem predstavljamo nekatere skupne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja gospodarskih družb v Sloveniji. Večino prostora pa v nadaljevanju namenjamo analizi

¹ Objavlja jih AJ PES na podlagi letnih poročil, ki jih enkrat letno predložijo gospodarske družbe.

² Klasifikacija SKD 2008 je podrobno predstavljena na spletni strani Statističnega urada RS (<http://www.stat.si>). Osnovna razdelitev dejavnosti do ravni oddelkov (dvomestna šifra) pa je razvidna tudi iz statistične priloge, ki je priložena delovnemu zvezku v obliki excelove datoteke.

poslovanja družb v posameznih dejavnostih klasifikacije SKD. Vključene so večje dejavnosti zasebnega sektorja brez finančnih in zavarovalniških storitev (K), in sicer: kmetijstvo in nekatere z njim povezane dejavnosti (A, C 10 in C 11), rudarstvo (B), predelovalne dejavnosti (C), oskrba z elektriko, plinom in paro (D), oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odplakami ter saniranje okolja (E), gradbeništvo (F), trgovina (G), promet in skladiščenje (H), gostinstvo (I), informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), poslovanje z nepremičninami (L), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M) ter druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N). Delovni zvezek končujemo s sklepnimi ugotovitvami, prilagamo pa mu še obsežnejšo statistično prilogo.

2 NEKATERE ZNAČILNOSTI POSLOVANJA IN PREMOŽENJSKO-FINANČNEGA POLOŽAJA GOSPODARSKIH DRUŽB V LETU 2012

Tabela 1: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	51.997	53.897	55.734	57.798	59.726
Število zaposlenih ¹	510.754	479.894	462.643	449.235	435.059
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	1.657	549,0	-256,5	457,2	332,4
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	2.006	1.935	1.800	1.720	1.621
Število zaposlenih/podjetje	9,8	8,9	8,3	7,8	7,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	195	215	218	218	222
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,043	1,030	1,030	1,031	1,028
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	1,7	0,5	-0,3	0,5	0,3
Donosnost prihodkov (v %)	1,9	0,8	-0,3	0,6	0,4
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.279	34.168	36.044	37.512	38.006
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	21.376	21.674	22.719	23.253	23.630
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	60,6	63,4	63,0	62,0	62,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	65,2	64,9	62,2	61,9	61,2
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,9	35,3	35,3	34,3	34,4
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	56,8	55,9	61,0	61,7	61,8
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	88,8	89,9	90,5	92,0	90,8
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	29,7	28,0	30,7	33,3	34,9
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	61,3	62,9	62,0	61,7	62,8
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	15,7	15,0	15,4	15,3	15,0

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatek o številu zaposlenih pomeni povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in je izračunan kot število delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače / (deljeno) z možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

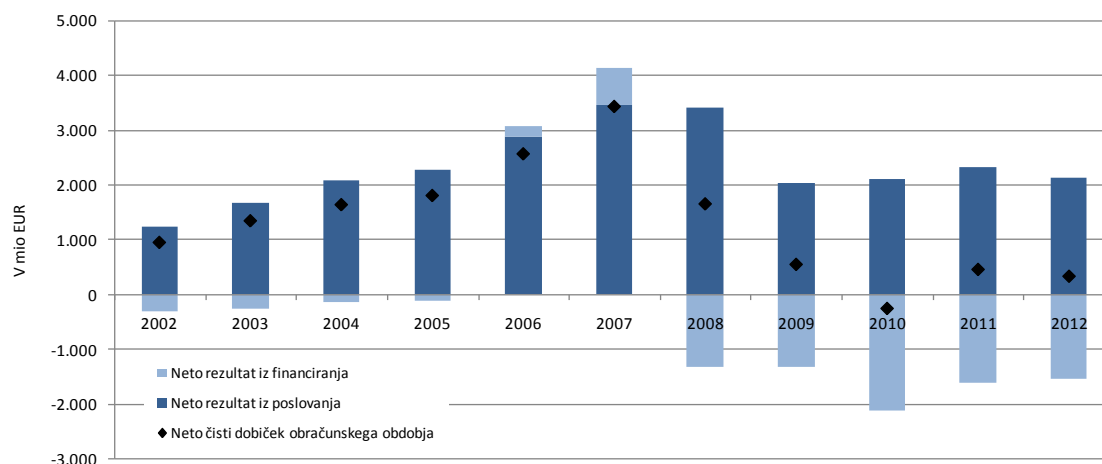
Poslovni rezultat gospodarskih družb je leta 2012 ostal pozitiven, a je bil (z izjemo leta 2010, ko je bil negativen) na najnižji ravni od začetka krize. Zmanjšanje neto čistega dobička obračunskega obdobja (za 27 %) ³ je bilo večinoma posledica nižjega neto dobička iz poslovanja (za 8,5 %), potem ko se je v predhodnih dveh letih že rahlo povečeval. Pri tem se je neto izguba iz financiranja nekoliko znižala (za 4,2 %), a ostaja visoka. Nekoliko se je znižal tudi pozitiven rezultat iz izrednih dogodkov, ki sicer k skupnemu poslovnemu rezultatu prispeva precej manj kot finančni in poslovni saldo. Poleg tega je na skupen poslovni izid gospodarskih družb še

³ Celotna izguba gospodarskih družb se je v letu 2012 sicer povečala za 3,7 %, celoten dobiček pa zmanjšal za 2,2 %.

naprej pomembno vplivalo prenehanje poslovanja nekaterih družb z negativnim poslovnim rezultatom. Število stečajnih postopkov je bilo sicer za okoli 10 % nižje kot leta 2011, ko se je precej povečalo, a je ostalo višje kot v letih 2009 in 2010⁴.

Slika 1: Neto čisti dobiček obračunskega obdobja gospodarskih družb in njegovi glavni komponenti¹ v obdobju 2002–2012^{2,3}

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Poslovni rezultat obračunskega obdobja je rezultat poslovanja družb v njihovi osnovni dejavnosti (rezultat iz poslovanja), iz financiranja (rezultat iz financiranja) in iz drugega delovanja. Ker tretja komponenta predstavlja relativno manj pomemben del celotnega poslovnega rezultata, je v sliki ne prikazujemo posebej. ² Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

V strukturi neto poslovnega rezultata se je ohranila precej visoka neto finančna izguba. S približno 1,55 mrd evrov je bila sicer za okoli četrtno nižja kot leta 2010, ko se je močno poglobila, a je še vedno presegala raven iz začetnega obdobja krize (2008–2009), ko smo že zabeležili poslabšanje na tem področju⁵. Med finančnimi odhodki so od začetka krize po velikosti najpomembnejši finančni odhodki iz finančnih obveznosti (polovica v letu 2012), zlasti od bančnih posojil, sledijo pa jim odhodki, povezani z oslabitvami in odpisi (okoli 40 %). Obe vrsti odhodkov iz financiranja sta se s krizo precej povečali in dosegli vrh v letu 2010, od takrat pa se zmanjšujeta. Finančni odhodki iz finančnih obveznosti so bili leta 2012 za nekaj več kot tretjino nižji kot leta 2008, oslabitve in odpisi pa so bili približno na ravni leta 2008. Tudi odhodki iz bančnih posojil, kot največji del finančnih odhodkov iz finančnih obveznosti, so bili leta 2012 za dobro tretjino manjši kot leta 2008. Dosegali so približno 950 mio EUR, kar kaže na še vedno intenziven proces razdolževanja slovenskih družb. K visoki neto finančni izgubi družb še naprej prispevajo tudi padajoči finančni prihodki (zlasti od deležev), ki so bili leta 2012 že za okoli polovico nižji kot leta 2008.

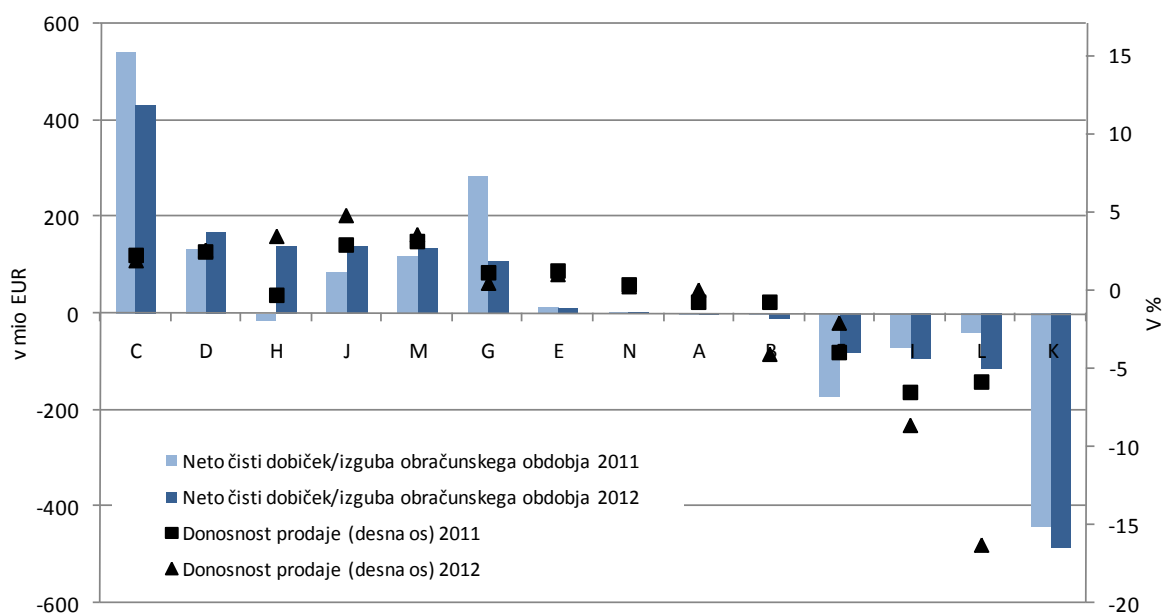
V letu 2012 se je poslovni rezultat izboljšal le v nekaj dejavnostih zasebnega sektorja, med njimi so večinoma vse že v predhodnem letu poslovale pozitivno. Dejavnostim, ki po letu 2010

⁴ Leta 2009 je bilo začelih stečajnih postopkov 332, leta 2010 510, leta 2011 675 in leta 2012 595 (E-objave v postopkih zaradi insolventnosti, AJPES, 2013).

⁵ Finančna izguba v letu 2008 je nastala v glavnem zaradi znižanja vrednosti delnic, deležev in drugih finančnih naložb družb kot posledica mednarodne finančne krize (Kmet Zupančič et al, 2010).

ustvarjajo neto čisti dobiček obračunskega obdobja (med večjimi so to: predelovalne dejavnosti (C), oskrba z elektriko, plinom in paro (D), informacijsko-komunikacijske dejavnosti (J), strokovno-tehnične dejavnosti (M) in trgovina (G)), se je v letu 2012 pridružil promet (H). Vendar pa se je v največjih dveh po ustvarjenem neto dobičku v letu 2011, to je v predelovalnih dejavnostih in trgovini, v letu 2012 precej znižal. V obeh se je zmanjšal neto dobiček iz poslovanja in poglobila neto izguba iz financiranja. Izboljšanje v prometu pa je bilo predvsem posledica prepolovitve neto finančne izgube. Med dejavnostmi, ki so prikazale neto izgubo, se je ta zmanjšala v gradbeništvu (F), kjer se je tudi pod vplivom nadaljnega propadanja številnih, zlasti večjih, gradbenih družb prepolovila. Precej se je zmanjšala tudi v družbah kmetijstva in gozdarstva (A). V finančnih in zavarovalniških dejavnostih (K) (brez bank in drugih finančnih posrednikov)⁶, poslovanju z nepremičninami (L) in gostinstvu (I) pa se je neto izguba še poglobila.

Slika 2: Neto čisti dobiček / izguba obračunskega obdobja ter donosnost prihodkov v dejavnostih zasebnega sektorja* v letih 2011 in 2012

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

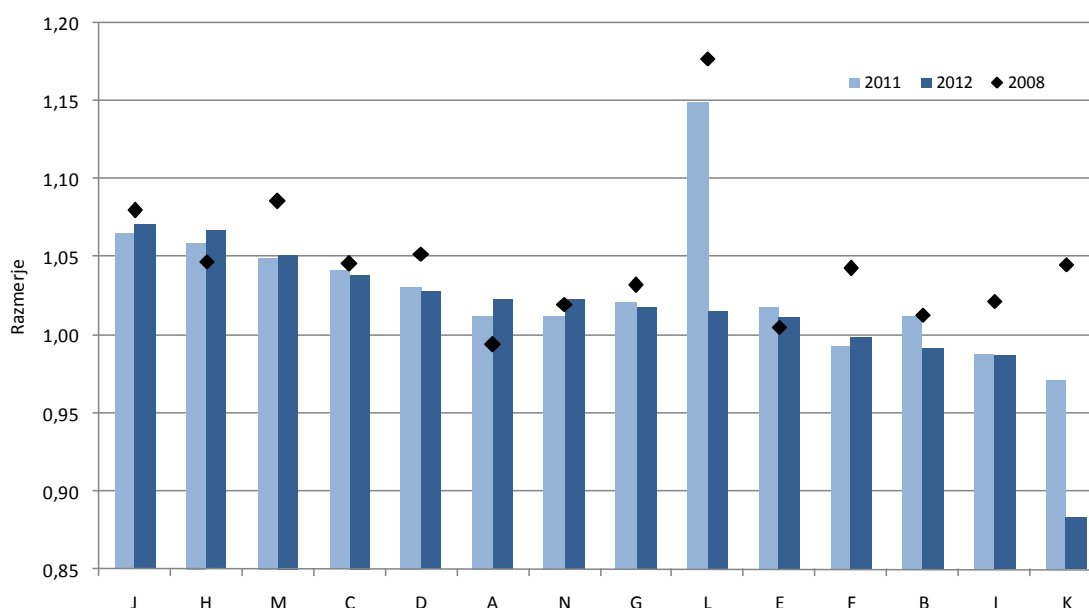
Opombe: V podatkih za dejavnost finančnega posredništva (dejavnost K) je zajeta le manjšina družb iz te dejavnosti. Večino družb finančnega posredništva namreč predstavljajo banke in drugi finančni posredniki, ki zaradi specifičnosti poslovanja niso zajeti v podatkih bilanc gospodarskih družb, ki jih zbira AJPES. * Kot dejavnosti zasebnega sektorja smo upoštevali dejavnosti od A do N po Standardni klasifikaciji dejavnosti 2008. V dejavnostih K in L je donosnost prodaje v letu 2012 znašala -16,3 oziroma -41,7 %.

Gospodarnost poslovanja družb se zadnja štiri leta zadržuje blizu ravni, kamor je zdrsnila leta 2009. Povprečna gospodarnost poslovanja gospodarskih družb je znašala 1,028, kar je nekoliko manj kot v predhodnem letu, okoli ravni 1,03 pa se zadržuje že četrto leto zapored. Potem ko se je leta 2011 v večini dejavnosti zasebnega sektorja izboljšala, se je v letu 2012 izraziteje poslabšala predvsem v finančnih in zavarovalniških dejavnostih (K; v glavnem zaradi slabšega poslovanja holdingov), kjer je že od leta 2009 manjša od ena (izguba iz poslovanja), in

⁶ Poslabšanje poslovnega rezultata gospodarskih družb finančnih in zavarovalniških dejavnosti je bilo predvsem posledica prehoda iz neto dobička v neto izgubo iz poslovanja v dejavnosti holdingov (64.20) in prehoda iz finančnega dobička v izgubo v dejavnosti finančnega zakupa (64.91).

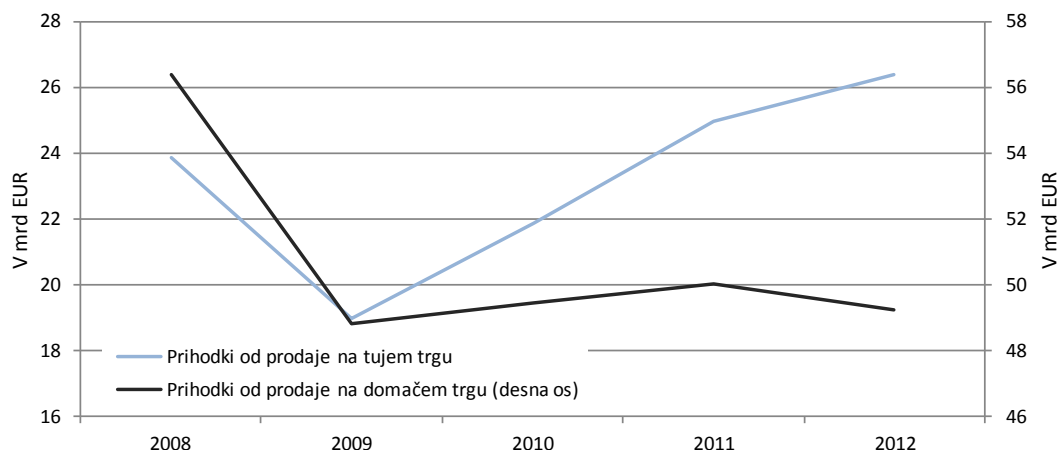
v poslovanju z nepremičninami (L), kjer so poslovni prihodki sicer tudi v letu 2012 ostali višji od odhodkov. Nadalje se je znižala še v rudarstvu (B), nižja pa je bila tudi v komunalnih dejavnostih (E), kjer je bilo poslovanje sicer pozitivno, dobiček iz poslovanja pa je bil tudi višji kot ob začetku krize (v letih 2008 in 2009). Gospodarnost poslovanja se že od leta 2009 izboljšuje v prometu (H) ter v kmetijstvu in gozdarstvu (A), v obeh dejavnostih pa je tudi višja kot ob začetku krize. Blizu pred krizne ravni se giblje v predelovalnih dejavnostih (C), informacijsko-komunikacijskih dejavnostih (J), trgovini (G) in drugih poslovnih storitvah (N), v vseh pa so bile spremembe v zadnjem letu relativno majhne. Poleg že omenjenih finančnih storitev (K) in nepremičninske dejavnosti (L) gospodarnost poslovanja za pred krizno ravno vidneje zaostaja še v gradbeništvu (F), kljub izboljšanju v zadnjem letu, in gostinstvu (I).

Slika 3: Gospodarnost poslovanja nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja v letih 2008, 2011 in 2012

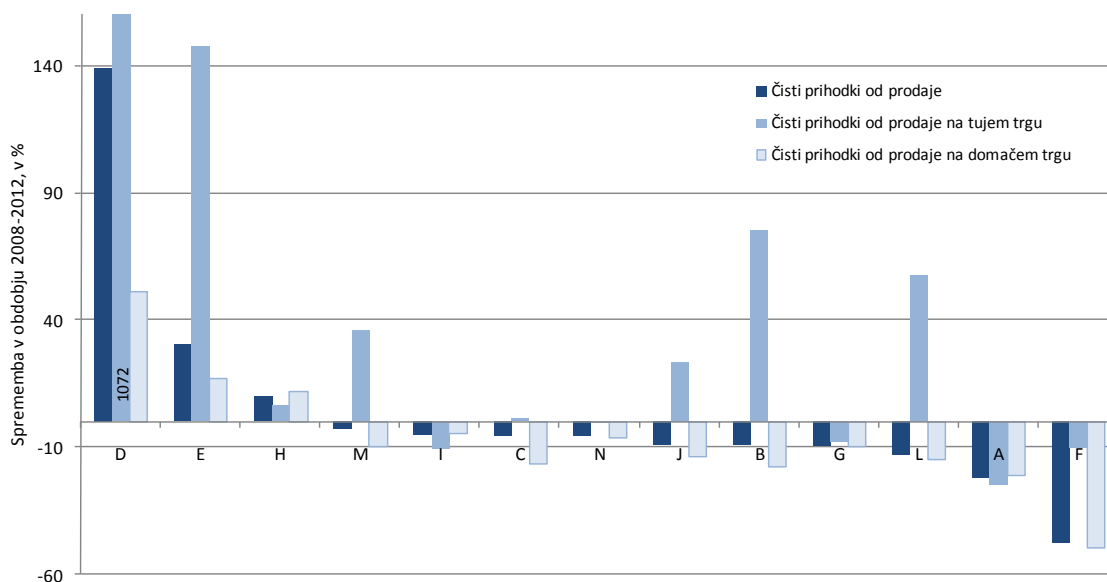

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Glavni dejavnik rasti poslovnih prihodkov gospodarskih družb je vse od leta 2010, ko so začeli okrevati, izvoz. Rast prihodkov od prodaje na tujem trgu se je po dveletni močni rasti (med 14 in 15 % na leto) v letu 2012 v razmerah šibkejšega tujega povpraševanja upočasnila na okoli 6 %. Raven iz leta 2008 so presegli že leta 2011, v letu 2012 pa so bili za približno 10 % višji kot ob začetku krize. Rast izvoznih prihodkov se je upočasnila tako na trgu EU kot izven EU, vendar so se prvič v času krize prihodki na neevropskih trgih (izven EU) povečali bolj kot na trgu EU, kar nakazuje na postopno preusmerjanje izvoza na hitreje rastoče trge v razmerah nizkega uvoznega povpraševanja v EU. V letu 2012 so prihodki na trgih izven EU tudi prvič presegli raven z leta 2008 (za približno 4 %), na trgih EU pa so bili višji kot leta 2008 že za približno 13 %. Prihodki z domačega trga po padcu v letu 2009 praktično ne okrevajo. Šibki rasti v letih 2010 in 2011 je namreč v letu 2012 sledilo ponovno zmanjšanje, tako da so za ravnjo iz leta 2008 zaostajali za okoli 13 %, kar je približno toliko kot leta 2009. Izvozna usmerjenost gospodarskih družb se je v obdobju krize tako precej povečala, in sicer za okoli 5 odstotnih točk na približno 35 %.

Slika 4: Prihodki gospodarskih družb od prodaje na domačem in tujem trgu v obdobju 2008–2012

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 5: Sprememba prihodkov od prodaje v obdobju 2008–2012 v družbah nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja

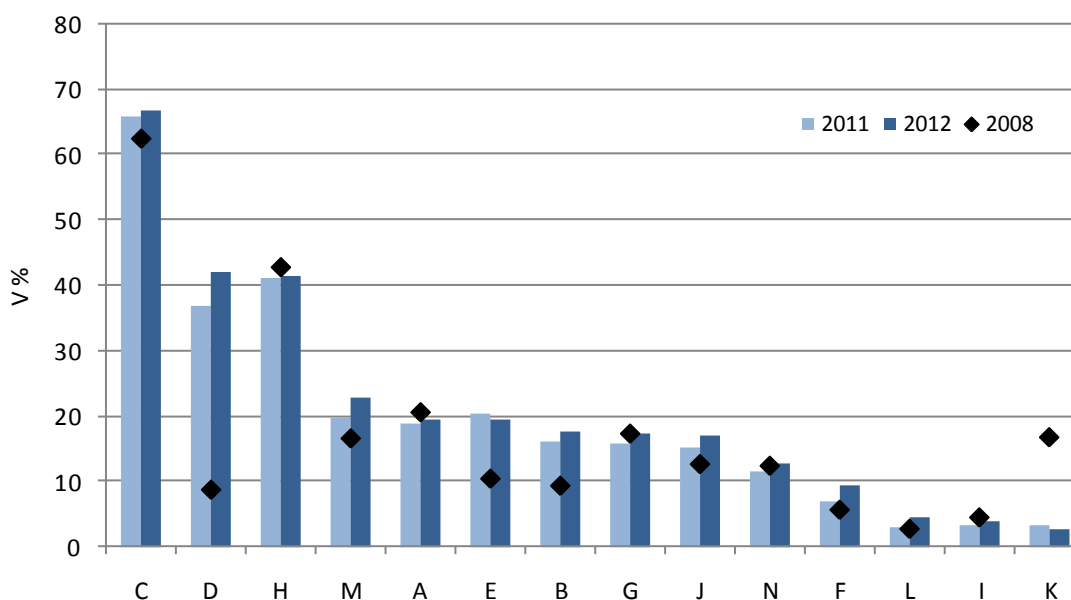
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Tendenca povečevanja deleža prihodkov na tujih trgih je v zadnjih letih prisotna v večini dejavnosti zasebnega sektorja, kljub temu pa ob precejšnjem padcu prodaje na domačem trgu skupni prihodek večine precej zaostaja za ravnjo iz leta 2008. Leta 2012 je pred krizno raven presegal le v dveh infrastrukturnih dejavnostih (oskrbi z elektriko, plinom in paro⁷ – D ter v komunalnih dejavnostih – E), ki sta relativno manj odvisni od cikličnih gibanj v času

⁷ Zlasti za oskrbo z elektriko, plinom in paro je v zadnjih nekaj letih značilna skokovita rast prihodkov, predvsem na tujih trgih (izvozna usmerjenost dejavnosti se je z 9% leta 2008 povečala na 42% leta 2012), kar povežujemo s povečanim trgovanjem z električno energijo v tem obdobju, saj močne izvozne tokove spremlja tudi visok uvoz, rast ustvarjene dodane vrednosti pa je posledično precej nižja, kot bi lahko sklepali zgolj iz gibanj prihodkov. Na gibanje prihodkov dejavnosti D je vplivala tudi premestitev večje družbe v to dejavnost z letom 2009.

gospodarske krize, ter v prometu⁸ (H), ki je v tem obdobju povečal prodajo na domačem in tujem trgu. Največji padec prihodkov v času krize je imelo gradbeništvo (F), predvsem zaradi močnega znižanja na domačem trgu, za njim pa kmetijstvo in gozdarstvo (A), ki je prav tako močno usmerjeno na domači trg, precej pa se je zmanjšal tudi njihov prihodek na tujih trgih. Večina dejavnosti je ob močnem upadu domačega povpraševanja v času krize prodajo preusmerjela na tuje trge. Poleg že omenjenih infrastrukturnih dejavnosti in tradicionalno izvozno usmerjenih predelovalnih dejavnosti se je delež prihodkov na tujih trgih v celotnih prihodkih od prodaje izraziteje povečal še v nekaterih na znanju temelječih storitvah (informacijsko-komunikacijske dejavnosti - J ter strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti - M) in v rudarstvu (B). V vseh so bili izvozni prihodki leta 2012 tudi višji kot ob začetku krize leta 2008. Izvozna usmerjenost se je v obdobju 2008–2012 ob močnem zmanjšanju prihodkov na domačem trgu in rasti izvoznih prihodkov v zadnjih dveh letih precej povečala tudi v gradbeništvu, a ostaja relativno nizka tako kot delež v skupnih prihodkih gradbeništva kot tudi glede na leto 2008.

Slika 6: Izvozna usmerjenost¹ gospodarskih družb nefinančnih dejavnosti zasebnega sektorja v letih 2008, 2011 in 2012

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opomba: ¹ Delež prihodkov od prodaje na tujem trgu v vseh prihodkih od prodaje.

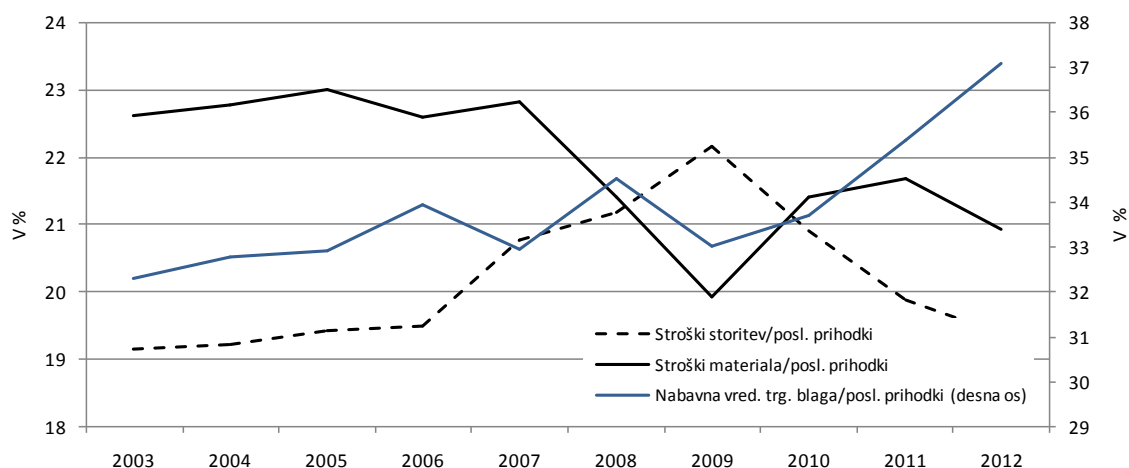
Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev je bila leta 2012 na najvišji ravni v preteklem desetletnem obdobju. Po zmanjšanju v letu 2009 se v razmerah skromnega okrevanja prihodkov in poslabševanja pogojev menjave blaga⁹ ponovno zvišuje in je v letu 2012 dosegla 77,4 % vseh prihodkov od poslovanja. To je nekoliko več kot leta 2008, ko je bila na najvišji ravni v preteklih desetih letih (za katere imamo na voljo metodološko primerljive podatke). Po letu 2009 se hitro povečuje predvsem obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo trgovskega blaga, ki je imela rahlo tendenco rasti že v pred kriznem

⁸ V veliki meri je na to vplivalo povišanje prihodka od cestnin.

⁹ Pogoji menjave blaga (po statistiki nacionalnih računov) so se v letu 2010 poslabšali za 4,8 %, v letu 2011 za 1,8 % in v letu 2012 1,2 %.

obdobju. Razmerje med nabavno vrednostjo blaga in poslovnimi prihodki je sicer glede na naravo dejavnosti najvišje v trgovini, kjer je po znižanju leta 2009 v naslednjih letih v razmerah šibkega domačega povpraševanja in povečevanja stroškov trgovskega blaga prisotno ponovno povečevanje (s približno 73 % leta 2009 na 76 % leta 2012). Na gibanje skupnega deleža stroškov blaga glede na poslovne prihodke pa je po letu 2008 močno vplivala tudi dejavnost oskrba z elektriko, plinom in paro (D), kjer se je z rastjo trgovanja z električno energijo ta močno povečal¹⁰. Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški materiala se je s padcem cen surovin na svetovnih trgih ob začetku krize v letu 2009 precej znižala, potem pa ponovno zvišala, a vse do leta 2012 ostala na precej nižji ravni kot pred začetkom krize. Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški storitev po letu 2009 neprekinjeno upada, potem ko je v obdobju visoke gospodarske konjunktore hitro naraščala. Od začetka krize se je znižala v večini dejavnosti, kjer storitve predstavljajo relativno velik del poslovnih prihodkov (okoli 40 %), in sicer v gradbeništvu (F), prometu (H), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (M) ter v poslovanju z nepremičninami (L).

Slika 7: Razmerje med posameznimi vrstami stroškov blaga, materiala in storitev in poslovnimi prihodki v obdobju 2002–2012¹

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombi: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

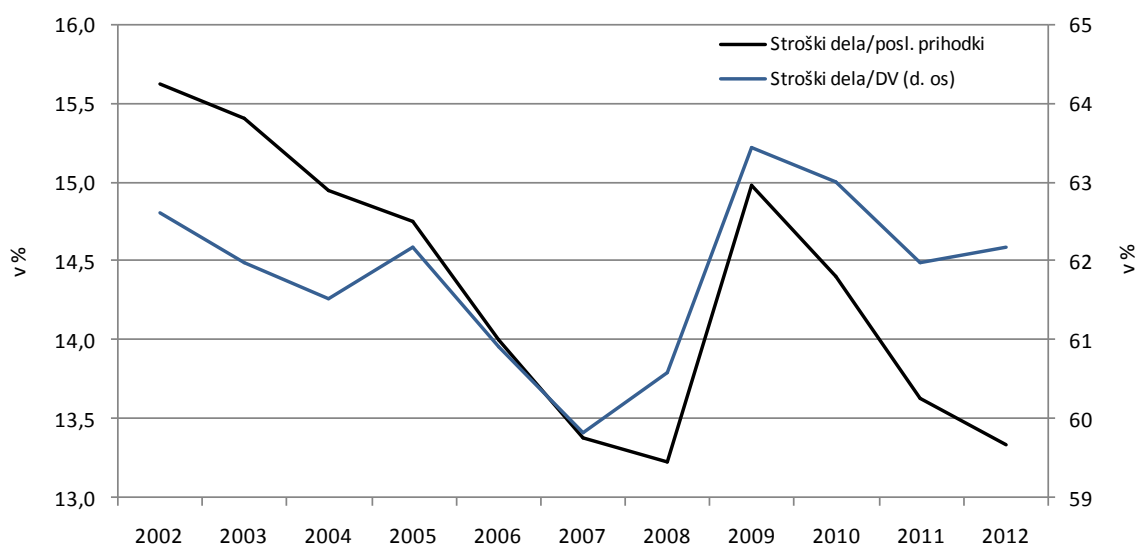
Dvoletno zmanjševanje stroškov dela na enoto dodane vrednosti se je v letu 2012 ustavilo.

Potem ko so se stroški dela na enoto proizvoda z močnim padcem dodane vrednosti ob začetku krize leta 2009 precej povečali, so se v letih 2010 in 2011 postopno zniževali, v letu 2012 pa ponovno rahlo zvišali (z 62 % v 2011 na 62,2 % v 2012) in ostali višji kot leta 2008 (60,6 %). Povišanje stroškov dela na enoto dodane vrednosti je bilo v letu 2012 najizrazitejše v trgovini (G), kjer se stroškovna konkurenčnost nepretrgoma poslabšuje od začetka krize, ter v industrijskih dejavnostih, kjer je v letih 2010 in 2011 sicer že prišlo do postopnega prilagajanja stroškov dela na enoto proizvoda. Trgovina sodi tudi med dejavnosti, kjer je bilo poslabšanje stroškovne konkurenčnosti v obdobju 2008–2012 med večjimi. Razen v tej dejavnosti stroški dela na enoto dodane vrednosti precej presegajo raven leta 2008 še v komunalnih dejavnostih

¹⁰ Na povečanje razmerja med nabavno vrednostjo trgovskega blaga in poslovnimi prihodki v dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in paro (D) s približno 20 % v letu 2008 na okoli 58 % leta 2012 je sicer vplival tudi prehod ene družbe iz dejavnosti holdingov (64.2) v dejavnost D z letom 2009.

(E), kjer se prav tako neprekinjeno povečujejo od začetka krize¹¹, ter v gradbeništvu (F) in finančno-zavarovalniških dejavnostih (K), v katerih se je trend poslabševanja v zadnjem obdobju sicer obrnil. Zlasti v gradbeništvu in trgovini je na poslabšanje stroškovne konkurenčnosti ob znižanju dodane vrednosti po letu 2009 precej vplivalo tudi povečanje minimalne plače v tem obdobju¹². Med dejavnostmi, ki so med letoma 2008 in 2012 najbolj znižale stroške dela na enoto dodane vrednosti, pa izstopajo promet¹³ (H), kmetijstvo in gozdarstvo (A) in oskrba z elektriko, plinom in paro¹⁴ (D). V predelovalnih dejavnostih (C), kjer so se leta 2011 že močno približali pred krizni ravni, pa so se v letu 2012 od nje spet nekoliko oddaljili.

Slika 8: Razmerje med stroški dela in poslovnimi prihodki ter dodano vrednostjo v obdobju 2002–2012^{1,2}

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombi: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ² Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

Zadolženost družb, merjena z deležem dolga v virih sredstev, se v zadnjih treh letih zadržuje na ravni le nekoliko pod vrhom iz obdobja 2008–2009. Čeprav se je delež dolga v virih sredstev leta 2010 vidneje znižal (s 64,9 % leta 2009 na 62,2 % leta 2010), to ni bila posledica splošnega razdolževanja gospodarskih družb, ampak v veliki meri tehničnih sprememb v prometu (H) in komunalnih dejavnostih (E)¹⁵. V večini preostalih dejavnosti pa se je v tem letu

¹¹ V dejavnosti oskrbe z vodo in ravnanja z odpadki pa je bila neprekinjena rast stroškov dela na enoto dodane vrednosti v zadnjem dvoletnem obdobju predvsem posledica zmanjšanja produktivnosti (rast zaposlenosti je presegla rast dodane vrednosti) ob sicer skromnem povečanju stroškov dela na zaposlenega.

¹² Delež prejemnikov minimalne plače je bil v letu 2009 (pred zvišanjem minimalne plače in s tem števila njenih prejemnikov) relativno visok v gradbeništvu, trgovini in gostinstvu (glej EO, junij 2010, str. 16-17).

¹³ Sprememba v prometu je v veliki meri posledica statusne spremembe večje družbe v letu 2010.

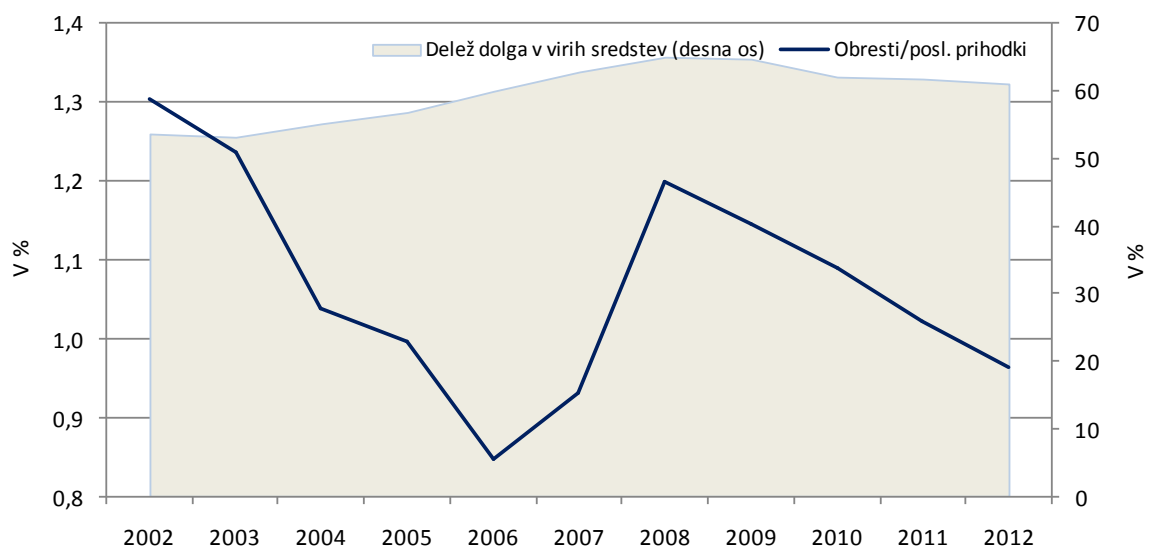
¹⁴ V tej dejavnosti je treba upoštevati tudi vpliv administrativne premestitve večje družbe iz dejavnosti holdingov z letom 2009.

¹⁵ Delež dolga v virih sredstev se je leta 2010 močno (za dobrih 24 o. t.) znižal v dejavnosti prometa (H) zaradi dokapitalizacije Družbe za avtoceste RS s strani države in v dejavnosti oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in saniranje okolja (E; za 23,5 o. t.), v kateri je bilo to verjetno povezano s spremembami v računovodskem izkazovanju sredstev v javnih podjetjih (več o tem glej v Kmet Zupančič in drugi, 2011).

zadolženost še povečala in nekoliko upadla šele v letih 2011 in 2012. Še naprej pa je tudi v tem zadnjem obdobju narasla v oskrbi z elektriko, plinom in paro (D), finančno-zavarovalniških dejavnostih (K), poslovanju z nepremičninami (L), gostinstvu (I) in rudarstvu (B). V teh dejavnostih tudi najbolj presega pred krizno raven. Poleg že omenjenega prometa in komunalnih dejavnosti pa se je v primerjavi z letom 2008 močno znižala zlasti v gradbeništvu (F), kar v veliki meri pripisujemo strukturnim spremembam v dejavnosti (propadanju visoko zadolženih družb v obdobju krize). Gradbeništvo je bilo sicer do leta 2011 najbolj zadolžena dejavnost zasebnega sektorja, v letu 2012 pa je bil delež dolga v virih sredstev nekoliko višji kot v gradbeništvu v dejavnosti poslovanja z nepremičninami (L; 77,8 %).

Slika 9: Razmerje med stroški financiranja za obresti in poslovnimi prihodki ter delež dolga v virih sredstev (desna os) v obdobju 2002–2012^{1,2}

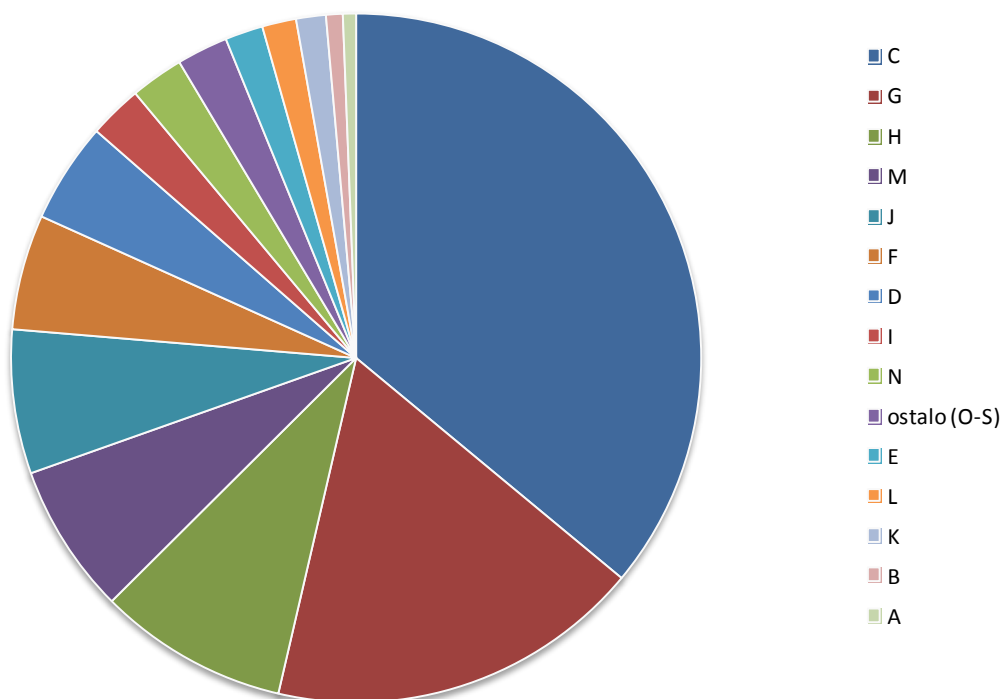
Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombi: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a spremembe po naši oceni niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ² Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

3 PREGLED POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB PO DEJAVNOSTIH

Intenzivne spremembe v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih, značilne od začetka krize, so se nadaljevale tudi v letu 2012. Od začetka krize (2008) se je močno skrčil delež gradbeništva (F), v zadnjih letih pa tudi trgovine (G). Precej manjši je tudi delež finančnega posredništva (K). Hkrati se je povečal delež dejavnosti, ki velik del svojih prihodkov ustvarijo na tujih trgih oziroma so se nanje začele intenzivneje preusmerjati v času krize. V strukturi dodane vrednosti družb se je glede na raven iz leta 2008 tako najbolj povečal delež prometa¹⁶ (H), oskrbe z elektriko, plinom in paro¹⁷ (D) ter predelovalnih dejavnosti (C). Povečal se je tudi delež na znanju temelječih storitev (J in M), v ostalih dejavnostih pa so bile spremembe manjše. V strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb sicer največje ostajajo predelovalne dejavnosti (C), trgovina (G), promet (H), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M) ter informacijsko-komunikacijske dejavnosti (J), ki skupaj ustvarijo nekaj več kot tri četrtine dodane vrednosti družb.

Slika 10: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v letu 2012

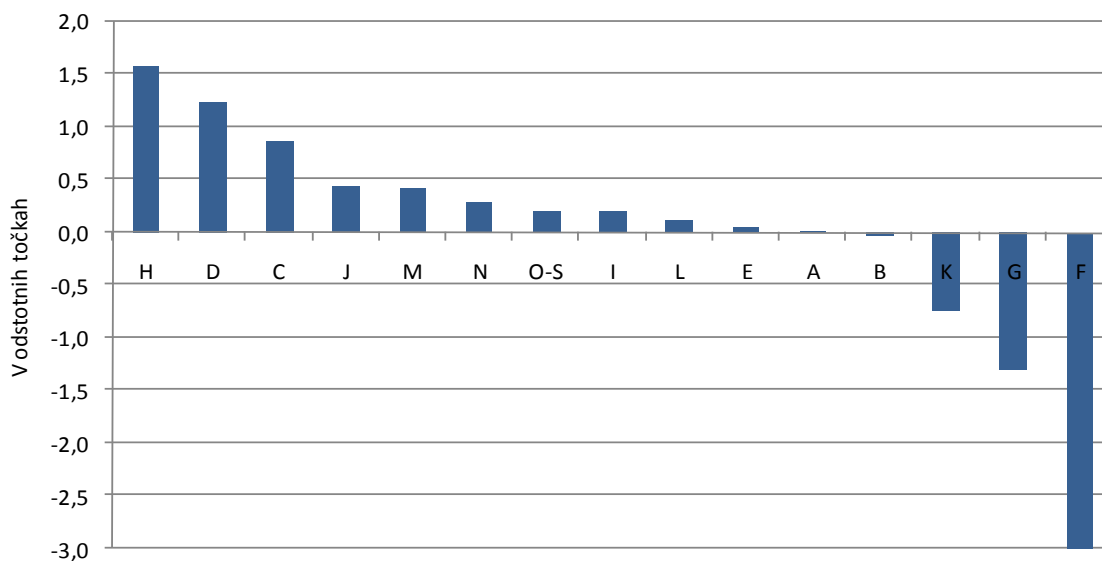

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

¹⁶ Sprememba v prometu je v veliki meri posledica statusne spremembe večje družbe v letu 2010.

¹⁷ Na povečanje deleža dejavnosti je vplival tudi prehod ene družbe iz dejavnosti holdingov (64.2) v dejavnost D z letom 2009.

Slika 11: Sprememba v strukturi dodane vrednosti gospodarskih družb po dejavnostih v obdobju 2008–2012

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V nadaljevanju poglavja predstavljamo podrobnejšo analizo poslovanja družb ter strukturnih sprememb v posameznih nefinančnih dejavnostih zasebnega sektorja (A–N brez K). Javne storitve (dejavnosti O–Q) in manjši del tržnih storitev (R in S) ter finančno posredništvo (K) pa zaradi izjemno nizke zastopanosti gospodarskih družb v ustvarjeni dodani vrednosti v delovnem zvezku podrobneje ne obravnavamo.

3.1 KMETIJSTVO IN Z NJIM POVEZANE DEJAVNOSTI

3.1.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo

Tabela 2: Izbrani kazalniki poslovanja gospod. družb primarne dejavnosti v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	356	352	354	372	402
Število zaposlenih ¹	4.022	3.852	3.793	3.151	3.087
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	0,79	0,80	0,82	0,70	0,71
Delež v dodani vrednosti vseh gosp. družb (v %)	0,60	0,62	0,66	0,58	0,61
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-10.052	-8.121	-345	-2.737	-104
VELIKOST PODJETJA					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.721	1.701	1.798	1.527	1.455
Število zaposlenih/podjetje	11,3	10,9	10,7	8,5	7,7
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	147	153	162	177	185
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	0,994	0,983	1,011	1,013	1,023
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	-1,70	-1,38	-0,06	-0,49	-0,02
Donosnost prihodkov (v %)	-2,34	-2,20	-0,09	-0,80	-0,03
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	26.985	26.392	29.205	30.914	32.937
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v tisoč EUR)	20.077	20.216	20.943	21.492	21.663
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	74,4	76,6	71,7	69,5	65,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	55,4	56,2	55,5	58,6	56,7
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	32,8	30,9	33,0	35,8	35,0
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	70,0	69,2	68,5	64,8	65,5
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	90,5	93,9	88,8	85,0	84,1
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	20,5	20,5	15,6	18,8	19,7
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	63,7	63,4	65,0	64,0	66,0
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	19,4	20,0	17,2	18,4	17,4

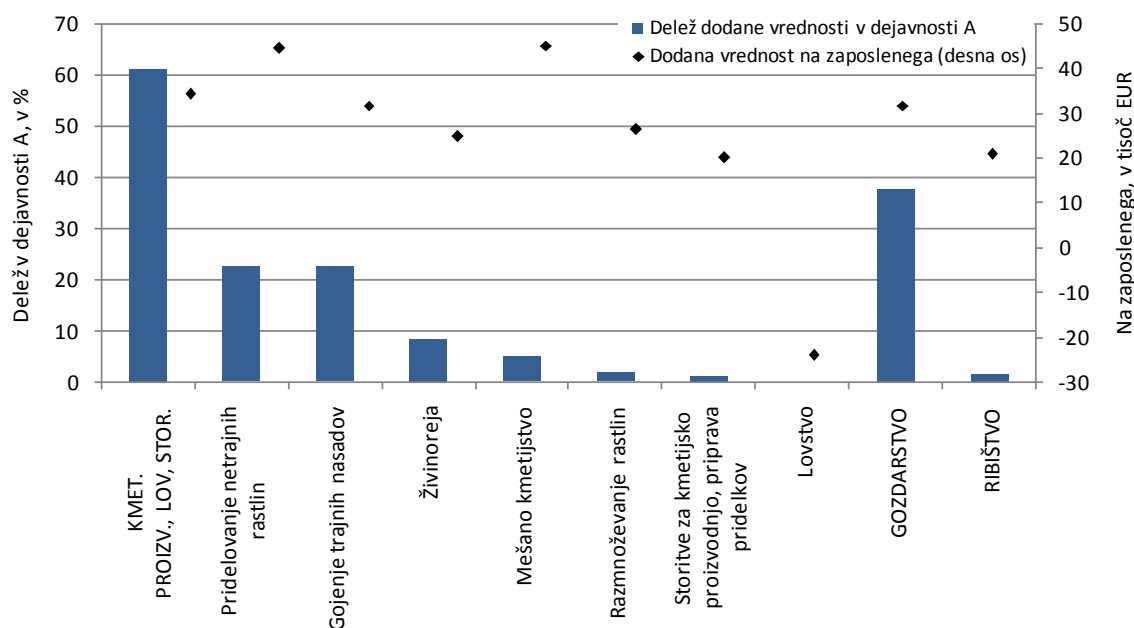
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe:¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe s področja kmetijstva in lova, gozdarstva ter ribištva (A, v nadaljevanju družbe primarne dejavnosti) so v letu 2012 precej povečale produktivnost in z nižjo zaposlenostjo dosegle višjo dodano vrednost. Računovodske izkaze sta oddali 402 gospodarski družbi s 3.087 zaposlenimi, kar je za 8,1 % družb več in 2,0 % zaposlenih manj kakor v letu prej. S tem se je nadaljevalo zniževanje povprečne velikosti družbe glede na zaposlenost, z 8,5 na 7,7

zaposlenega¹⁸. Ustvarili so 101,7 mio EUR skupne dodane vrednosti¹⁹, kar je bilo za 4,4 % več kot v letu prej (v gospodarskih družbah skupaj je bilo 1,9-odstotno znižanje). Zvišala se je le v družbah s področja kmetijske proizvodnje in lova ter z njima povezanih storitev, v ostalih dveh oddelkih (gozdarstvo in ribištvo) pa se je znižala. Skupna povprečna produktivnost družb primarne dejavnosti, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je tudi v letu 2012 razmeroma precej zvišala, in sicer za 6,5 %, kar je bilo za 5,2 o. t. več kot v gospodarskih družbah skupaj. Zaostanek za povprečno produktivnostjo v vseh gospodarskih družbah, ki se iz leta v leto znižuje, se je tako znižal tudi v letu 2012 in se približuje desetini vrednosti.

Slika 12: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah primarne dejavnosti v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve so razvrščene glede na delež dodane vrednosti.

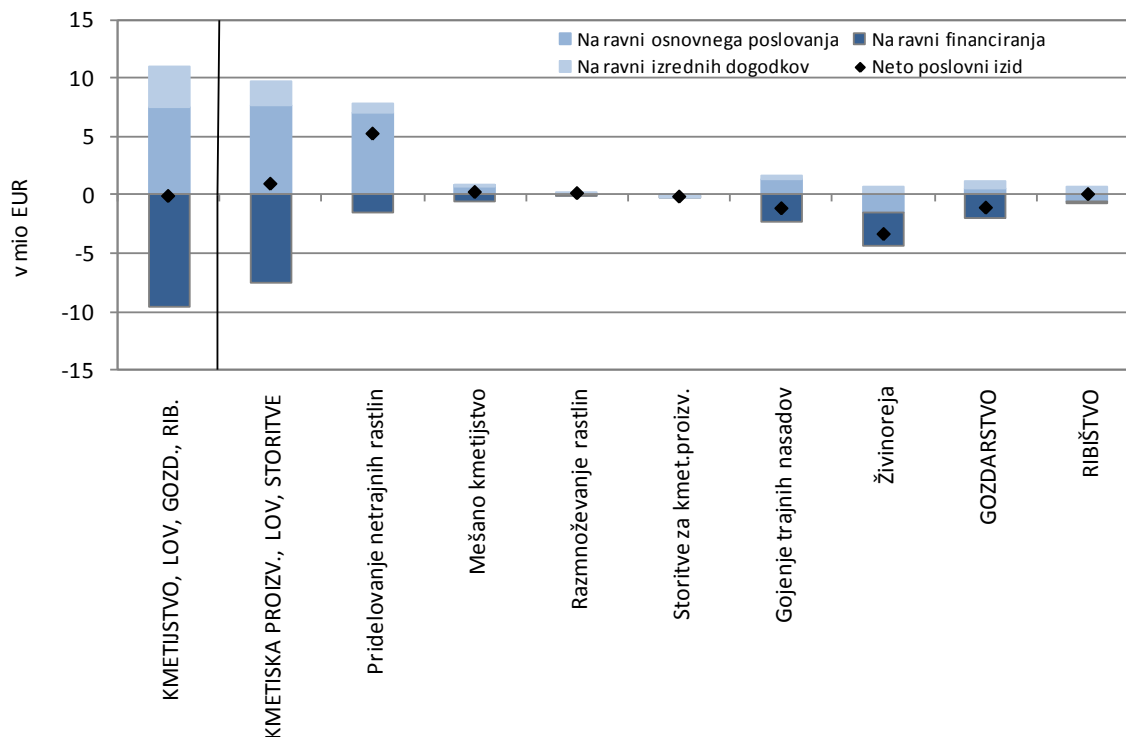
Tudi leto 2012 so družbe primarne dejavnosti zaključile z neto čisto izgubo, vendar je bila ta precej manjša kakor v letih prej. Znašala je blizu 104 tisoč EUR, kar je najmanj v zadnjih petih letih. Pozitivni rezultat iz osnovnega poslovanja se je v primerjavi z letom prej povečal (s 4,2 mio EUR na 7,6 mio EUR). Družbe so pozitivno poslovale tudi na ravni izrednih dogodkov, a so dobiček iz tega naslova znižale (s 4,3 mio EUR na 3,5 mio EUR). Razmeroma slab rezultat pa je bil tudi v letu 2012 dosežen na ravni finančnega poslovanja, kjer se je neto čista izguba iz leta prej

¹⁸ Zmanjševanje družb pa s stališča prizadevanja za izboljšanje konkurenčnosti ni zaželeno. Manjše družbe imajo na enoto proizvoda praviloma višje stroške, s tem pa s svojimi proizvodi le težko konkurirajo večjim družbam z racionalnejšo proizvodnjo. Znotraj dejavnosti A so bile spremembe bolj kot v kmetijstvu velike v gozdarstvu, kjer se je v zadnjih petih letih število družb povečalo za več kot tretjino, sredstva na podjetje znižala za skoraj tretjino, število zaposlenih na podjetje pa skoraj prepolovilo.

¹⁹ Delež dodane vrednosti gospodarskih družb v skupni dodani vrednosti primarne dejavnosti, ocenjeni po metodologiji nacionalnih računov, je razmeroma nizek. V letu 2012 je po naši oceni znašal okoli 12 %. Večino dodane vrednosti dejavnosti namreč ustvarijo kmetje, ki pa računovodskih izkazov ne izpolnjujejo.

znižala le malo (z 9,9 mio EUR na 9,6 mio EUR). Finančno poslovanje so poslabšale družbe s področja kmetijske proizvodnje in lova ter z njima povezanih storitev.

Slika 13: Poslovni izid gospodarskih družb primarne dejavnosti v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve so razvrščene glede na neto poslovni izid.

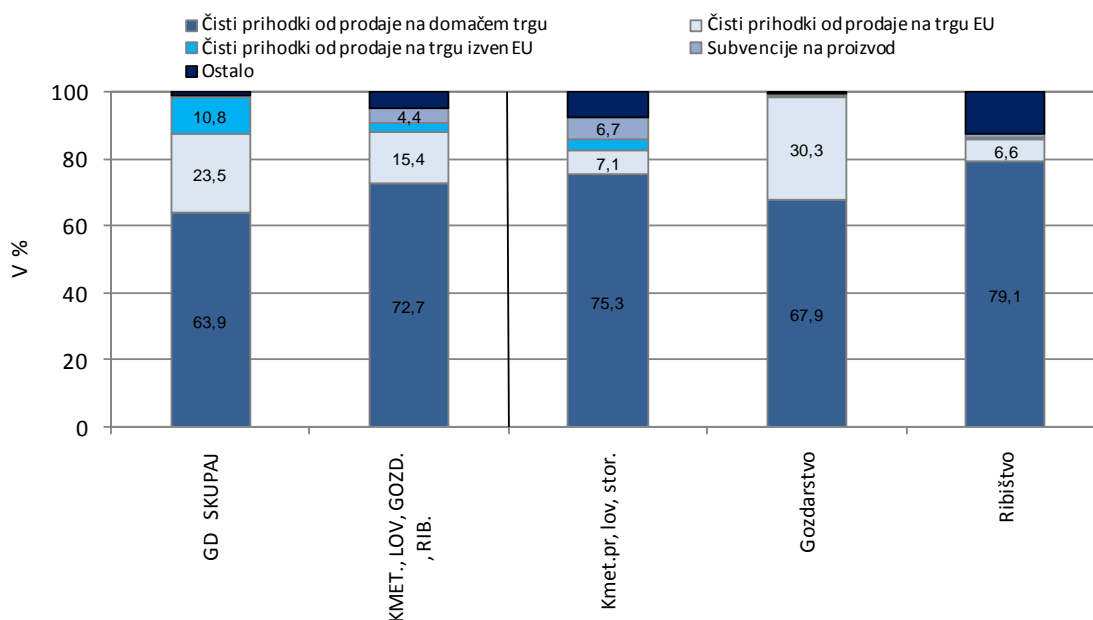
Skupni prihodki družb primarne dejavnosti so se v letu 2012 ponovno znižali, a precej manj kot v letu prej. Njihovo 0,9-odstotno znižanje je bilo predvsem posledica znižanja poslovnih prihodkov, ki imajo v strukturi 98-odstotni delež. Čisti prihodki od prodaje so se znižali manj, za 0,5 %. Nižji so bili kljub zvišanju cen kmetijskih pridelkov, ki so tudi v letu 2012 relativno močno porasle²⁰. Do znižanja je ponovno prišlo na domačem trgu, za 1,6 %, na tujem trgu pa se je nadaljevala rast, za 4,1 %. Delež prihodkov od prodaje na tujem trgu v skupnih prihodkih od prodaje se je tako zvišal in znašal skoraj petino, kar pa je bilo še vedno nekoliko manj kakor v letih 2008 in 2009 in tudi manj kakor v povprečju vseh gospodarskih družb. Pri tem se je precej povečala zunanjetrgovinska usmerjenost na trge izven EU, na katerih so se prihodki od prodaje zvišali za preko petino. Prihodki na trgih EU, ki so v prejšnjih letih razmeroma hitro naraščali, so v letu 2012 porasli precej manj. Ob sicer razmeroma nizki skupni izvozni usmerjenosti je prav usmerjenost na trge EU ostala mnogo višja kakor v povprečju vseh gospodarskih družb, to pa je tudi ena izmed osnovnih značilnosti menjave s kmetijskimi in živilskimi proizvodi²¹. Finančni prihodki so se ponovno znižali za skoraj petino, prihodki iz ostalega delovanja pa so nekoliko porasli.

²⁰ Potem ko so se cene kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih v letu 2011 po podatkih SURS povišale za 9,0 %, so se v letu 2012 še za 4,1 %. S tem so v obeh letih tudi razmeroma precej presegle skupno rast cen življenjskih potrebščin.

²¹ Večina izvoza, pa tudi uvoza, je opravljena s sosednjimi državami (med katerimi v tem času le Hrvaška ni bila članica EU). Razlogi niso samo v nizkih transportnih stroških, pač pa tudi v razmeroma visoki občutljivosti in hitri pokvarljivosti kmetijskih proizvodov, kar zahteva čim krajši čas prevoza in hiter dostop do potrošnika (Kovač in Majkovič, 2009).

Izkazane subvencije, dotacije in podobni prihodki so se po znižanju v letu prej zvišali in dosegli približno raven iz leta 2010. Vrednost teh izplačil je v izkazu poslovnega izida prikazana z dvema postavkama. Na prvi so subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki in so del poslovnih prihodkov. Ti so v letu 2012 znašali 14,6 mio EUR, kar je za 1 mio EUR več kakor v letu prej, tako da se je njihov delež v poslovnih prihodkih povečal na 4,4 %. Na drugi postavki so subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki in so del izrednih prihodkov. Ti so v letu 2012 znašali 1,8 mio EUR, kar je za 0,2 mio EUR več kakor v letu prej, tako da se je njihov delež v drugih prihodkih zvišal na 34,7 %. Skupne subvencije, dotacije in podobni prihodki gospodarskih družb primarne dejavnosti so se po znižanju v letu prej zvišali za 7,5 % in so k skupnemu prihodku teh družb prispevali blizu 5 %²².

Slika 14: Struktura poslovnih prihodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti v letu 2012

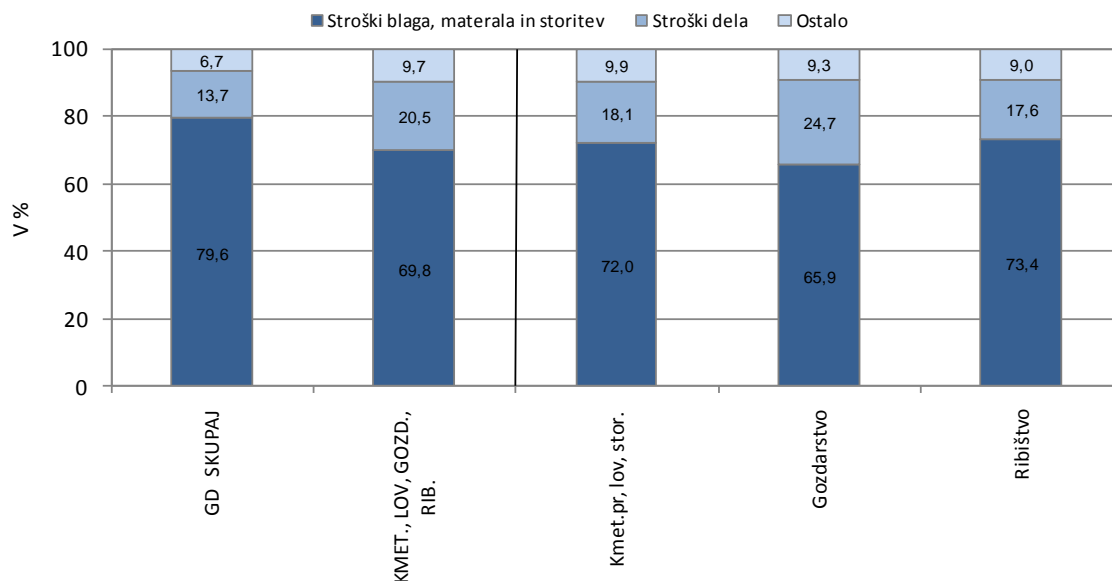

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Skupni odhodki so se znižali bolj kot skupni prihodki. Njihovo skupno znižanje je bilo 1,7-odstotno. Poslovni odhodki, ki so v večini, so se znižali še nekoliko bolj. Pri tem je bilo znižanje stroškov blaga, materiala in storitev, ki so imeli med njimi večinski delež, blizu 3-odstotno, znižanje stroškov dela, ki so k odhodkom prispevali petino, pa blizu 2-odstotno. Nadaljevalo se je razmeroma precejšnje znižanje deleža stroškov dela v ustvarjeni dodani vrednosti, z 69,5 % na 65,8 %, kar pa je zaradi značilno visoke delovne intenzivnosti v tej dejavnosti še vedno večji delež kot v povprečju vseh gospodarskih družb. Višji kot v povprečju družb je tudi delež stroškov dela v poslovnih prihodkih, a se razlika tudi v tej primerjavi zmanjšuje. Finančni odhodki so se nasprotno kakor v letu prej znižali, porasli pa so drugi odhodki.

²² Razlike v višini pridobljenih subvencij med leti so lahko tudi posledica časovnih intervalov izplačil, ki ne sovpadajo nujno s koledarskim letom upravičenosti do posameznih ukrepov kmetijske politike.

Slika 15: Struktura poslovnih odhodkov v vseh gospodarskih družbah in v družbah primarne dejavnosti v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Družbe iz oddelka kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezanih storitev so poslovno leto tokrat zaključile z dobičkom. Računovodske izkaze je oddalo 280 družb s skupno 1.814 zaposlenimi. To je bilo v primerjavi z letom prej ponovno več družb in manj zaposlenih, s čimer se je povprečna velikost družbe ponovno zmanjšala. Po daljšem obdobju negativnega poslovanja so poslovno leto 2012 zaključili z neto čistim dobičkom, in sicer v višini 0,9 mio EUR. Rezultate so izboljšali na ravni poslovanja, kjer je bil dobiček precej večji kakor v letu prej. Na ostalih dveh ravneh delovanja so jih poslabšali, pri čemer so na ravni izrednih dogodkov tudi v letu 2012 poslovali pozitivno, na ravni financiranja pa negativno. Po nekaterih kazalnikih se je povečal pomen družb v pridelovanju netrajnih rastlin (žit), ki so ustvarile višjo dodano vrednost kot družbe v gojenju trajnih nasadov in s tem po tem kriteriju med kmetijskimi družbami že prevzele vodilno mesto. Njihov dobiček se je v primerjavi z letom prej ob večjem številu družb in zaposlenosti povečal za več kot polovico²³. Poslovni rezultat se je izboljšal tudi v živinorejskih družbah, kjer je bila sicer še vedno ustvarjena razmeroma velika neto čista izguba, a za več kot polovico nižja kakor v letu prej.

Družbe iz oddelka gozdarstvo so poslovno leto prvič v opazovanem obdobju zaključile z negativnim rezultatom. Računovodske izkaze je oddalo 94 gozdarskih gospodarskih družb s skupno 1.204 zaposlenimi, kar je pomenilo več družb in manj zaposlenih kakor v letu prej. S tem se je povprečna gozdarska družba, ki je po številu zaposlenih sicer še vedno precej večja od povprečne gospodarske, po tem kriteriju ponovno močno zmanjšala. Potem ko so družbe v gozdarstvu že vse od leta 2002, odkar imamo metodološko primerljive podatke, izkazovale neto čisti dobiček, pa so v letu 2012 prvič poslovale negativno. Neto čista izguba je znašala 1,1 mio EUR. V primerjavi z letom prej je bila največja sprememba prikazana na ravni osnovnega poslovanja, kjer se je dobiček družb znižal kar za blizu 90 %. Velike spremembe na slabše so bile predvsem pri družbah v sečnji lesa, ki so po številu, zaposlenosti in dodani vrednosti v

²³ Cene žit so nekaj zadnjih let strmo rastle, samo v letu 2012 za 14,9 %.

dejavnosti najpomembnejše. Izguba je bila prikazana tudi na ravni financiranja, vendar pa za tretjino nižja kakor v letu prej. Na ravni izrednih dogodkov so bile spremembe manjše, saj se je dobiček v primerjavi z letom prej le nekoliko znižal.

Družbe iz oddelka ribištvo in gojenje vodnih organizmov so poslovno leto zaključile z nekoliko višjim dobičkom kakor v letu prej. Računovodske izkaze za leto 2012 je iz te dejavnosti oddalo 28 gospodarskih družb s skupno 69 zaposlenimi, kar je manjša zaposlenost kot v letu prej. Družbe so poslovno leto ponovno zaključile z neto čistim dobičkom, ki je bil za 5,1 % višji kakor v letu 2011. Pri tem so na dveh ravneh rezultate poslabšali, in sicer na ravni osnovnega poslovanja, kjer je bila izguba več kot dvakrat večja kakor v letu prej, in na ravni financiranja, kjer so po daljšem obdobju pozitivnih rezultatov prav tako prikazali izgubo. Nasprotno pa so precej bolje poslovali na ravni izrednih dogodkov, kjer je bil dobiček skoraj trikrat večji kakor v letu 2011 in je tako višino skupne izgube na prvih dveh ravneh presegel. V strukturi družb so se v rezultatih poslovanja nadaljevale in še poglobile razlike: družbe v gojenju morskih in sladkovodnih organizmov so povečale neto čisti dobiček, družbe v morskem ribištvu pa neto čisto izgubo²⁴.

---

²⁴ Ribištvu k skupni dodani vrednosti v Sloveniji prispeva zelo majhen delež. To je razumljivo za morski ulov, kjer so možnosti razmeroma skromne, ne pa tudi za gojenje vodnih živali, saj ima Slovenija veliko kakovostnih vodnih virov in s tem velike možnosti za večji obseg morskega in sladkovodnega gojenja. Smiselna bi bila večja tovrstna izkoriščenost voda, k čemur ribiče in gojitelje spodbujata naraščajoče povpraševanje in relativno visoke odkupne cene vodnih živali, v času gospodarske krize pa poleg tega tudi nižje možnosti zaposlovanja v ostalih dejavnostih gospodarstva.

3.1.2 Proizvodnja živil in pijač

Tabela 3: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti proizvodnje živil in pijač v obdobju 2008–2011

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	532	560	592	599	617
Število zaposlenih ¹	14.358	13.329	13.007	12.823	12.886
Delež v zaposlenosti vseh gosp. družb (v %)	2,81	2,78	2,81	2,85	2,96
Delež v dodani vrednosti vseh gosp. družb (v %)	2,59	2,77	2,59	2,52	2,60
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	11.898	-109.373	7.688	-2.536	-28.493
VELIKOST PODJETJA					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	5.632	4.594	4.143	4.290	4.026
Število zaposlenih/podjetje	27,0	23,8	22,0	21,4	20,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	206	199	191	198	196
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,028	1,039	1,033	1,026	1,031
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	0,40	-4,12	0,31	-0,10	-1,13
Donosnost prihodkov (v %)	0,55	-5,61	0,40	-0,12	-1,38
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	32.453	34.071	33.175	33.106	33.392
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v tisoč EUR)	19.646	20.202	20.744	20.865	20.906
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	60,5	59,3	62,5	63,0	62,6
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,6	59,7	60,9	61,4	61,5
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,6	39,0	42,0	41,9	42,5
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	64,3	59,2	65,6	64,4	64,3
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	87,5	80,0	85,3	83,8	83,0
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	18,6	18,3	20,2	21,1	22,3
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	64,4	68,0	59,6	59,9	59,9
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	16,1	15,5	17,6	16,1	16,5

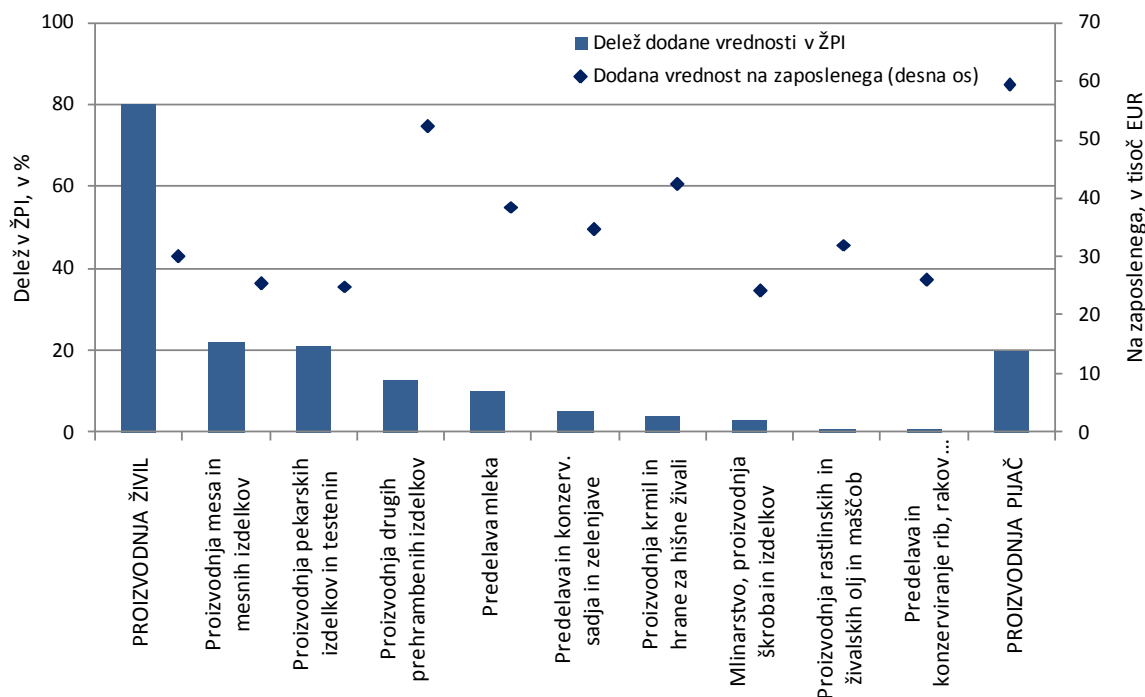
Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlencev na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V živilsko predelovalni industriji (ŽPI, C 10 + C 11) se je v letu 2012 zaustavilo padanje števila zaposlenih, ki so ustvarili višjo dodano vrednost, s čimer se je povečala produktivnost dejavnosti. Izkaze je oddalo 617 gospodarskih družb, ki so zaposlovale 12.886 zaposlenih. Ob ponovno večjem številu gospodarskih družb se je po daljšem času nekoliko zvišalo tudi število zaposlenih, povprečna velikost družbe glede na zaposlenost pa se je kljub temu tudi v letu 2012

nekoliko znižala²⁵. Ustvarili so 430,3 mio EUR skupne dodane vrednosti, kar je po znižanju v letu prej približno enako kot v letu 2010. Povprečna produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je nekoliko zvišala, s 33,1 mio EUR na 33,4 mio EUR. Slednja je značilno visoka v proizvodnji pijač (v letu 2012 blizu 60 tisoč EUR), v proizvodnji živil pa za skoraj polovico nižja (v letu 2012 malo nad 30 tisoč EUR). Delež živilsko predelovalne dejavnosti v predelovalni dejavnosti skupaj se je po številu družb, zaposlenih in dodani vrednosti zvišal in se gibal okoli 8 %; večji je bil v številu družb in zaposlenih, v ustvarjeni dodani vrednosti pa zaradi nižje produktivnosti od povprečne v gospodarstvu manjši.

Slika 16: Struktura dodane vrednosti in dodana vrednost na zaposlenega v ŽPI v letu 2012

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

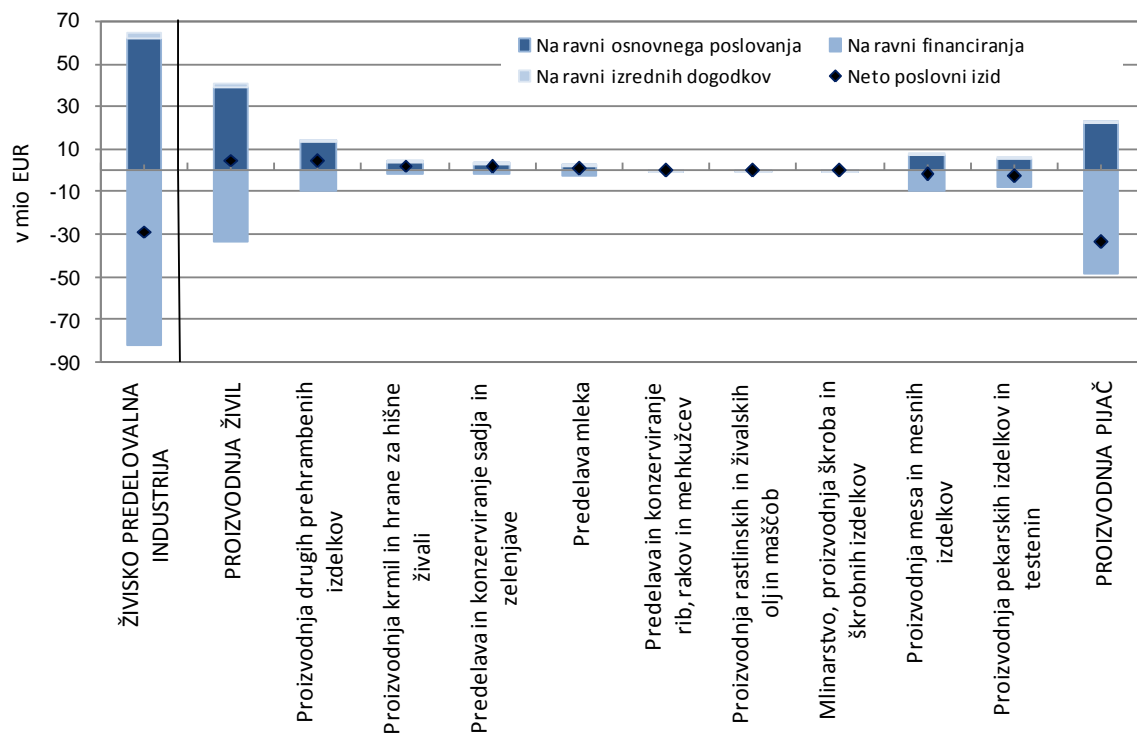
Opomba: Skupine v oddelku C 10 Proizvodnja živil so razvrščene glede na delež dodane vrednosti v skupni dodani vrednosti ŽPI.

Zaradi poslabšanja na ravni financiranja so poslovno leto zaključili s precej večjo neto čisto izgubo kakor leto prej. Neto čista izguba je znašala 28,5 mio EUR, kar je bilo približno 10-krat toliko kot v letu 2011 (takrat 2,5 mio EUR). Družbe te dejavnosti so, podobno kakor družbe primarne dejavnosti, izgubo ponovno prikazale le na ravni financiranja, kjer pa so jo v primerjavi z letom prej poglobile kar za skoraj polovico vrednosti (v letu 2012 81,4 mio EUR, v letu prej 54,5 mio EUR). Iz osnovnega poslovanja so ponovno dosegli pozitivni izid, in sicer za petino višji kakor v letu prej²⁶, prav tako je bil dobiček prikazan tudi na ravni izrednih dogodkov, čeprav za četrtno nižji kakor v letu prej. V strukturi so se trendi iz preteklih let nadaljevali, saj se je končni neto izid poslovanja ponovno poslabšal tako v proizvodnji živil, kjer se je dobiček iz leta prej znižal, kakor tudi v proizvodnji pijač, kjer se je izguba iz leta prej poglobila.

²⁵ S stališča doseganja višje konkurenčnosti bi bil zaželen obraten proces, to je združevanje manjših družb v večje enote.

²⁶ Pozitivni izid na ravni poslovanja iz osnovne dejavnosti se je povečal tako v skupini živila (za 22,2 %, kakor tudi v skupini pijače (za 17,2 %), in to kljub zaostrenim pogojem na trgu (na eni strani razmeroma hitra rast cen osnovnih surovin, na drugi strani pa padanje kupne moči in s tem večja preudarnosti kupcev ob nakupih – večji delež prodaje nižjecenovnih izdelkov, izdelkov v akcijah in izdelkov trgovskih blagovnih znamk).

Slika 17: Poslovni izid ŽPI in njegova struktura v letu 2012

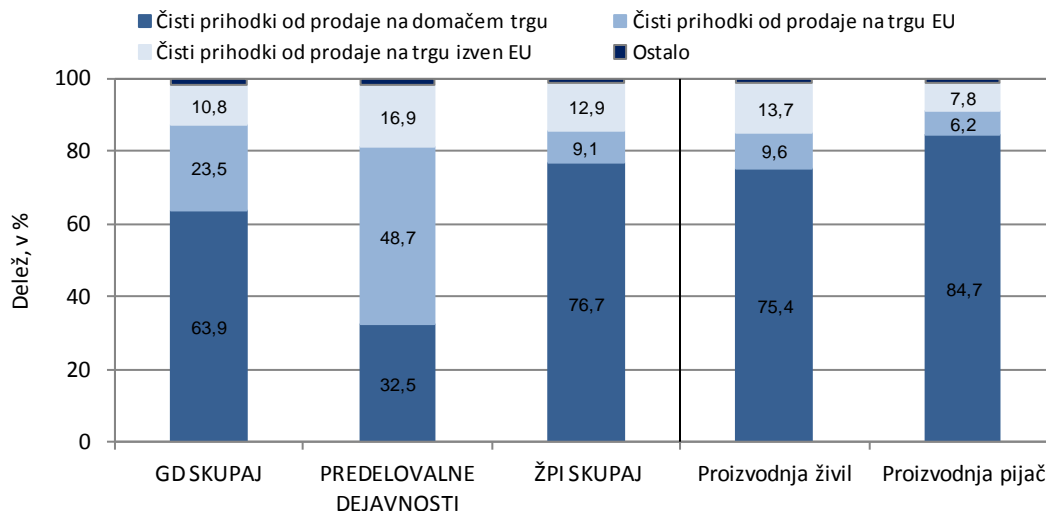
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku C 10 Proizvodnja živil so razvrščene glede na neto poslovni izid.

Skupni prihodki živilsko predelovalne industrije so se po zvišanju v letu prej znižali. Po preko 9-odstotnem zvišanju v letu 2011 so se v letu 2012 znižali za 1,4 %. Do znižanja je prišlo na vseh treh ravneh: poslovni prihodki, ki so v strukturi največji, so se znižali za 0,5 %, finančni za 36,8 %, poslovni pa za 13,6 %. Čisti prihodki od prodaje so se znižali na domačem trgu, in sicer za preko 1 %, medtem ko so se na tujih trgih ponovno zvišali, za blizu 6 % (v letu prej za blizu 14 %). V tem so se zvišali predvsem prihodki iz izvoza na trgu izven EU. Izvozna usmerjenost, merjena s čistim prihodkom od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje, ki je v tej dejavnosti relativno nizka, se je zvišala na 22,3 % (v povprečju vseh družb je bila preko 34-odstotna, v povprečju družb vseh predelovalnih dejavnosti pa blizu 67-odstotna). K skupnemu prihodku družb so prispevale tudi skupne subvencije, dotacije in podobni prihodki, katerih delež v prihodku pa je v teh družbah nižji kot v družbah primarne dejavnosti in približno na nivoju povprečja vseh gospodarskih družb (okoli 0,4 %, v družbah skupaj okoli 0,6 %).

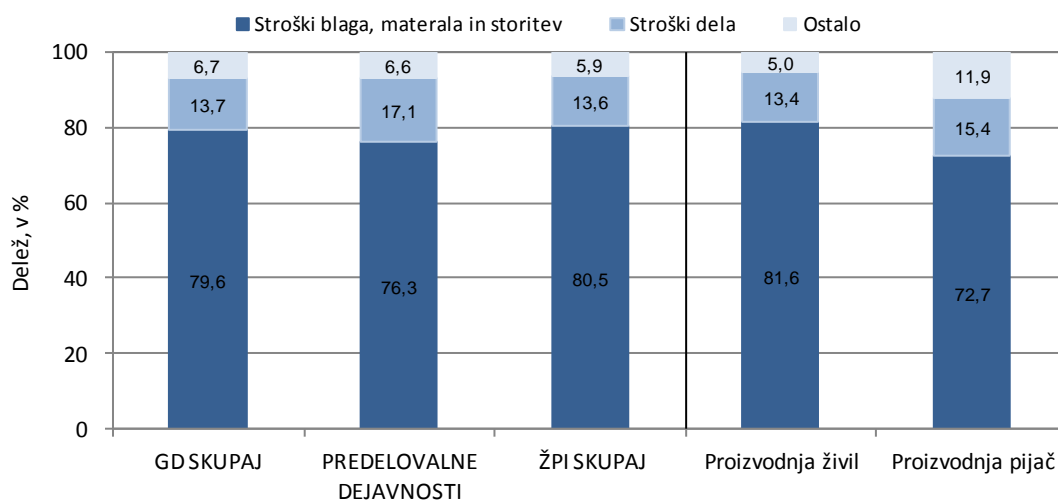
Znižali so se tudi skupni odhodki, a manj kot skupni prihodki. V družbah živilsko predelovalne dejavnosti je bilo njihovo znižanje v letu 2012 0,6-odstotno. Pri tem so se znižali le poslovni odhodki, in sicer za 1,1 %, finančni in drugi odhodki pa so se zvišali, za 9,8 % oz. 5,5 %. Po razmeroma visoki rasti v letu prej so se znižali stroški materiala, ki pomenijo glavnino poslovnih odhodkov, za blizu 2 %. V nasprotju z njimi so porasli stroški energije, za blizu 5 %, nekoliko pa tudi stroški dela, a slednji za polovico manj kot v povprečju predelovalnih dejavnosti. Ob doseženi višji dodani vrednosti je to pomenilo znižanje deleža stroškov dela v njej, s 63,0 % na 62,6 %. Delovna stroškovnost se je torej v letu 2012 po poslabšanjih v letih prej nekoliko izboljšala. Med finančnimi odhodki so se ponovno razmeroma precej zvišali odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb, s tem pa se je njihov delež v skupnih finančnih odhodkih s skoraj 23 % v letu 2010 in več kot 38 % v letu 2011 zvišal že na blizu 43 %.

Slika 18: Struktura poslovnih prihodkov v ŽPI v primerjavi z strukturo v vseh gospodarskih družbah in v vsej predelovalni industriji v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 19: Struktura poslovnih odhodkov v ŽPI v primerjavi s strukturo v vseh gospodarskih družbah in v vsej predelovalni industriji v letu 2012

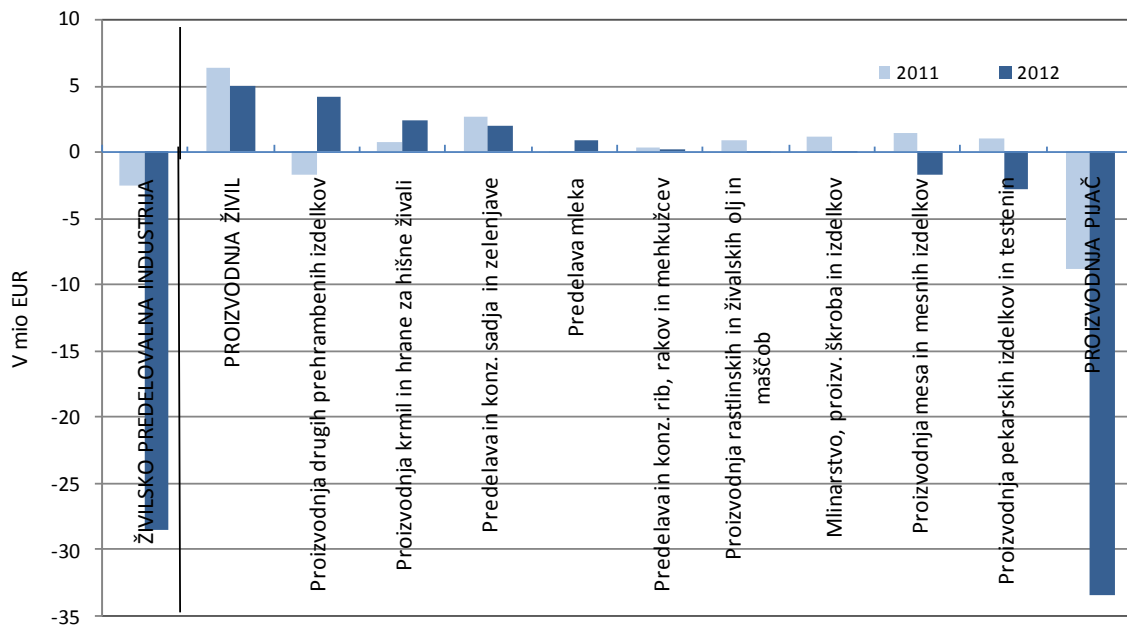

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Glavnino izgube te industrije so prispevale družbe v proizvodnji treh skupin: pijač, pekarskih izdelkov in testenin ter mesa in mesnih izdelkov. Te tri skupine imajo znotraj ŽPI tudi največji delež, ki se v zadnjih letih še povečuje. V letu 2012 so prispevale 75 % števila družb, 69 % zaposlenih in 63 % dodane vrednosti. Poslovni izid se je v letu 2012 v vseh omenjenih treh skupinah močno poslabšal. V zadnjih dveh so po zniževanju dobička v letih prej že prikazali neto izgubo, v proizvodnji pijač pa je bila neto čista izguba precej globlja kot v letu prej. Večina izgube je bila ponovno ustvarjena v proizvodnji piva (24 mio EUR od skupno 28,5 mio EUR), in sicer zaradi oslabitev in odpisov finančnih naložb. Kljub zaostrenim razmeram na trgu pa so družbe iz nekaterih drugih skupin dejavnosti svoj poslovni izid razmeroma precej izboljšale. Največje izboljšanje so prikazale družbe v skupini proizvodnja drugih prehrabnih izdelkov (v

tem v predelavi čaja in kave, pa tudi v proizvodnji kakava, čokolade in sladkornih izdelkov) ter v proizvodnji krmil in hrane za hišne živali. Po izkazani izgubi v letu prej so pozitivno poslovale tudi družbe v predelavi mleka, kar je pomembno tudi s stališča njihove velike navezave na odkup mleka s slovenskih kmetij, saj prav reja govedi predstavlja enega izmed osnovnih stebrov slovenskega kmetijstva.

Slika 20: Neto poslovni izid v posameznih skupinah ŽPI v letih 2011 in 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: Skupine so razvrščene glede na neto poslovni izid v letu 2012.

3.2 RUDARSTVO

Tabela 4: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	66	71	73	72	71
Število zaposlenih ¹	3.321	3.094	2.827	2.695	2.678
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	-3.286	1.859	-477	-2.287	-11.835
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	7.333	6.887	7.129	7.371	7.441
Število zaposlenih/podjetje	50,3	43,6	38,7	37,4	37,7
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	144	158	180	194	198
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,013	1,044	1,017	1,012	0,992
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	-0,7	0,4	-0,1	-0,4	-2,2
Donosnost prihodkov (v %)	-1,0	0,6	-0,2	-0,8	-4,1
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	44.147	47.830	49.855	50.232	48.346
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	32.426	32.695	33.498	34.944	35.586
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	73,5	68,4	67,2	69,6	73,6
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	49,4	51,2	52,7	55,3	57,5
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	24,7	24,9	25,8	25,6	28,4
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	67,1	66,1	64,0	57,6	54,6
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	94,1	94,5	92,8	88,6	85,8
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	9,2	11,3	14,5	16,3	17,8
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	75,4	74,6	75,9	78,9	77,8
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	32,2	31,5	32,6	29,7	28,7

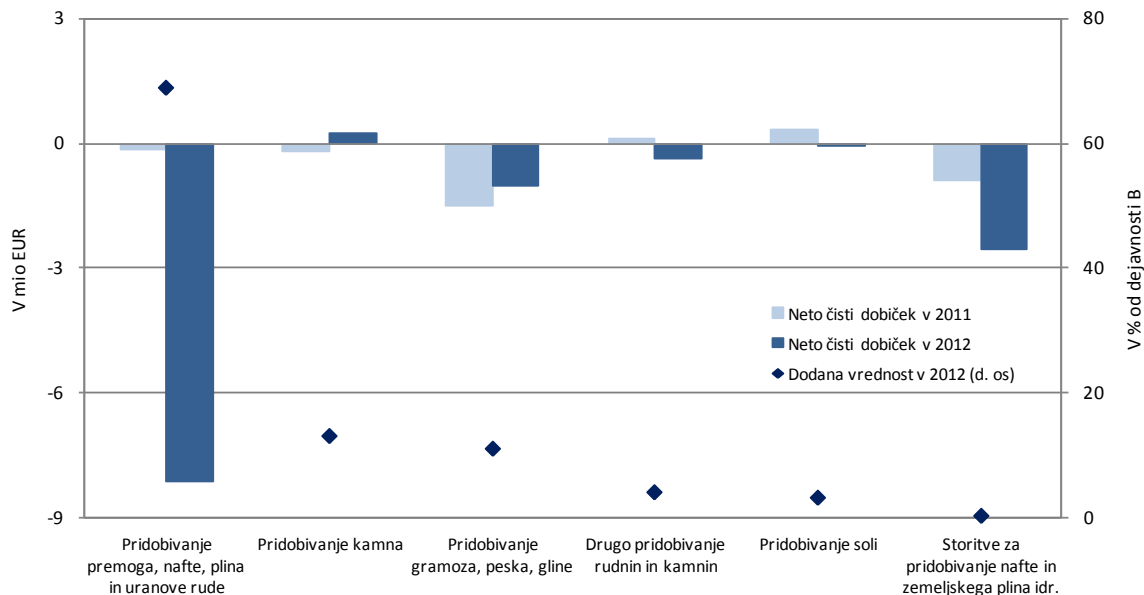
Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Tudi v letu 2012 se je dodana vrednost v gospodarskih družbah rudarstva (B) znižala, tokrat, za razliko od leta 2011, spet bolj v energetske delu dejavnosti. Dodana vrednost v rudarstvu se je leta 2012 znižala za 4,4 %. Večina znižanja se nanaša na energetske del rudarstva (prispevek k znižanju 82 %), v okviru tega pa na največjo dejavnost, to je premogovništvo. Medtem ko krčenje dejavnosti premogovništva poteka že dolga leta in je vezano na postopno zapiranje rudnikov rjavega premoga (ter na racionalizacijo proizvodnje v še delujočem), je zmanjševanje dodane vrednosti v neenergetskem delu rudarstva povezano s krizo po letu 2008. V neenergetskem delu rudarstva je prevladujoča dejavnost pridobivanje rudnin in kamnin. Ta v veliki meri dobavlja materiale gradbeni dejavnosti, kjer se je aktivnost v kriznih letih močno

zmanjšala. V obdobju 2008–2012 se je tako dejavnost rudarstva skrčila za 11,7 %, k čemur je neenergetski del rudarstva prispeval več kot polovico (56 %).

Slika 21: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2012 ter poslovni rezultat v letih 2011 in 2012

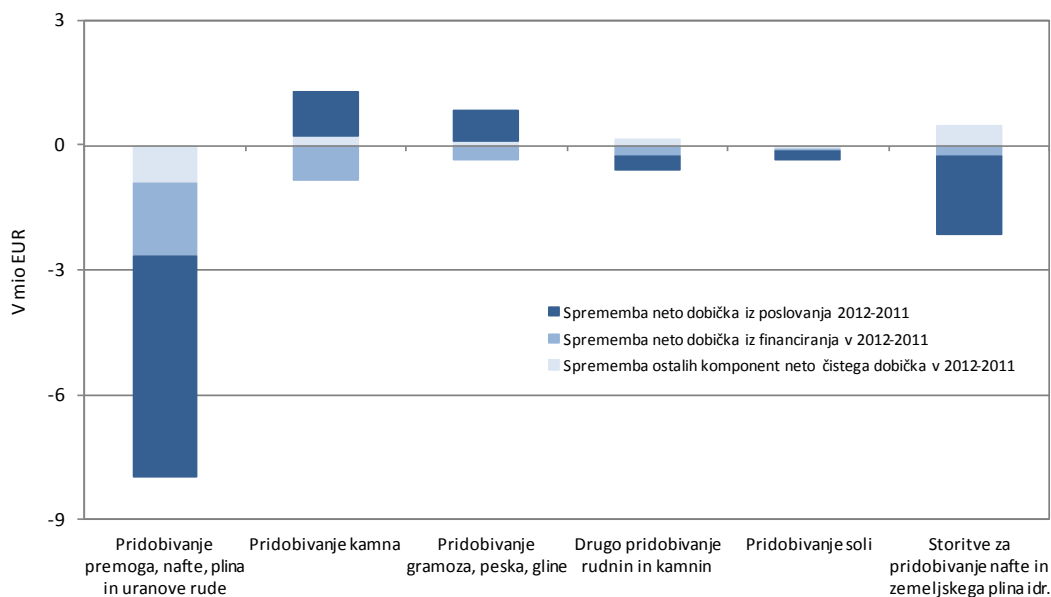
Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Zmanjševanje števila zaposlenih v rudarstvu se je v letu 2012 zelo upočasnilo zlasti zaradi povečanja števila zaposlenih v Premogovniku Velenje²⁷. Število zaposlenih v rudarstvu se je od leta 1995 do leta 2012 znižalo z 8.732 na 2.678, to je za 69,3 % ali v povprečju po 6,7 % letno, samo v letu 2012 pa se je zaposlenost znižala le za 0,6 %. V prejšnjih letih je bilo zniževanje števila zaposlenih povezano predvsem s premogovništvom, s ciljem ohranjanja konkurenčnosti te dejavnosti na liberaliziranem energetskem trgu EU. Po letu 2008 se je, sicer s precej manjšim tempom, zniževala zaposlenost tudi v neenergetskem delu rudarstva. V letu 2012 pa je manjše odstopanje od takih gibanj pomenilo povečanje števila zaposlenih v velenjskem rudniku lignita, kjer se pripravljajo na prihodnjo več desetletno oskrbo TEŠ 6, obenem pa uspešno tržijo lasten odkopni postopek pridobivanja lignita v tujini.

V rudarstvu se je v letu 2012 izguba močno povečala in je bila najvišja vsaj v zadnjih desetih letih. V omenjenem obdobju je bil končni poslovni rezultat sicer precej spremenljiv (med 10,0 mio EUR neto čiste izgube v letu 2005 in 8,8 mio EUR neto čistega dobička v letu 2007), v letu 2012 pa se je izguba povzpela na 11,8 mio EUR in je bila kar 5-krat višja kot leto prej. Neto čisto izgubo v 72 % sestavlja izguba iz financiranja, 20 % pa je vezane na poslovanje (ostalo davki in neto izredni odhodki). Kadar je bila v preteklih letih v rudarstvu zabeležena visoka izguba, je praviloma izhajala iz premogovništva, predvsem kot izguba pri pridobivanju rjavega premoga, in tudi v letu 2012 je bilo tako. V zadnjih letih je občasno k izgubi prispevala tudi dejavnost odkrivanja novih nahajališč nafte in zemeljskega plina, neenergetske dejavnosti rudarstva pa so v rdeče številke zašle šele v zadnjih dveh letih.

²⁷ Vir: <http://www.energetika-portal.si/>.

Slika 22: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti rudarstvo v letu 2012 glede na leto 2011 po komponentah

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Energetski del je v letu 2012 še vedno ustvaril več kot dve tretjini dodane vrednosti rudarstva, vsakoletno negativno poslovanje pa je v tem letu zaznamovala velika izguba v Rudniku Trbovlje-Hrastnik²⁸. V energetski del rudarstva uvrščamo pridobivanje rjavega premoga in lignita, pridobivanje nafte in zemeljskega plina, pridobivanje uranove in torijeve rude ter storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina (podrazredi B 05.200, 06.100, 06.200, 07.210 in 09.100). Praktično vso dodano vrednost energetskega dela rudarstva ustvarijo v premogovništvu. V letu 2012 je v rudarstvu 22 % neto čiste izgube prispevala dejavnost storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina, 67 % pa so jo ustvarili v Rudniku Trbovlje-Hrastnik. V skladu z zakonom o zapiranju in v dogovoru z EU naj bi rudnik prenehal s proizvodnjo premoga za trg že v letu 2013, čeprav se iščejo še nekatere druge rešitve. Subvencije za pridobivanje rjavega premoga (podpora domačemu energetskemu viru) so se do leta 2012 glede na prejšnja leta močno skrčile, pa tudi prodajni prihodki so se v tej dejavnosti zelo znižali, vse to pa je povečalo izgubo. V energetskem delu rudarstva so se subvencije z 19,9 mio EUR v letu 2008 znižale na 9,1 mio EUR v letu 2012. Večina subvencij je šla v premogovništvo, kjer se je delež subvencij v kosmatem donosu iz poslovanja med omenjenima letoma prepolovil (znižal z 10,4 % na 5,3 %).

V neenergetskem delu rudarstva je negativni poslovni rezultat v zadnjih dveh letih izkazala zlasti dejavnost pridobivanja gramoza, peska in gline. Neenergetski del rudarstva je do leta 2010 vseskozi posloval pozitivno, kjer je do predkriznega leta 2008 najbolj poslovala dejavnost pridobivanja gramoza, peska in gline, ki je bila tudi najbolj povezana s tedaj visoko aktivnostjo v gradbeništvu (posebej gradnjo avtocest). Neto čisti dobiček se je v tej dejavnosti s 3,5 mio EUR v letu 2008 znižal na okoli 0,5 mio EUR v naslednjih dveh letih, v letih 2011 in 2012 pa je izguba že znašala 1,5 mio EUR in 1,0 mio EUR, kar je pomenilo tudi približno tolikšno izgubo v celotnem neenergetskem delu rudarstva.

²⁸ Vir: <http://www.energetika-portal.si/>.

3.3 PREDELOVALNE DEJAVNOSTI

Tabela 5: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih v letih 2008 - 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	6.676	6.726	6.906	7.033	7.165
Število zaposlenih ¹	198.011	172.775	166.685	165.515	163.784
Delež dejavnosti v zaposlenosti	38,8	36,0	36,0	36,8	37,6
Delež v dodani vrednosti vseh družb	35,2	33,2	34,2	35,4	36,0
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	588.073	208.983	360.781	542.983	431.948
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	3.512	3.296	3.259	3.252	3.163
Število zaposlenih / podjetje	29,7	25,7	24,1	23,5	22,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	114	130	132	136	138
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,046	1,033	1,038	1,041	1,039
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,60	0,93	1,63	2,40	1,91
Donosnost prihodkov (v %)	2,35	1,04	1,61	2,26	1,84
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	32.003	31.523	34.205	36.014	36.374
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	20.135	20.583	21.955	22.749	23.308
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	62,9	65,3	64,2	63,2	64,1
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	57,9	56,5	57,3	56,8	55,9
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	39,3	36,7	38,1	37,2	36,8
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	76,5	76,5	78,7	79,4	80,1
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	87,3	91,0	91,6	92,2	91,8
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	62,6	62,2	64,8	65,9	66,9
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	55,0	56,9	54,2	54,4	55,0
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	30,1	30,0	30,4	29,6	28,4

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Prestrukturiranje predelovalnih dejavnosti se je leta 2012 nadaljevalo, saj se je delež gospodarskih družb nizko tehnološko zahtevnih panog²⁹ v dodani vrednosti in zaposlenosti

²⁹ Na podlagi Eurostatove klasifikacije ločimo 3 oz. 4 skupine panog po tehnološki zahtevnosti. Srednje visoko in visoko tehnološko zahtevne (tehnološko zahtevnejše) panoge so: kemična in farmacevtska industrija (C20-21),

še zmanjšal³⁰. Družbe iz nizko tehnološko zahtevnih panog so ustvarile nižjo dodano vrednost in zaposlovale manj delavcev kot leto prej. Pomen srednje nizko³¹ ter srednje visoko in visoko tehnološko zahtevnih panog v strukturi dejavnosti se je tako povečal, čeprav sta dodana vrednost in število delavcev ostala skoraj nespremenjena. K večjemu deležu srednje nizko tehnološko zahtevnih panog v zaposlenosti so prispevale predvsem družbe, ki se ukvarjajo s popravili in montažo strojev in naprav, ki so zaposlovale okoli tretjino več delavcev. Te družbe so sicer ustvarile tudi okoli tretjino večjo dodano vrednost (ob desetino večjem številu družb)³², vendar je delež srednje nizko tehnološko zahtevnih panog v dodani vrednosti ostal nespremenjen predvsem zaradi padca v kovinski industriji (-3,2 %), ki predstavlja večji del v strukturi. Družbe iz kovinske industrije so skupaj z družbami iz tehnološko zahtevnejših kemične in farmacevtske industrije, proizvodnje IKT opreme in električnih naprav ter proizvodnje vozil in plovil ustvarile 57,6 % dodane vrednosti in zaposlovale 50,5 % delavcev v dejavnosti. Družbe iz tehnološko zahtevnejših panog, ki predstavljajo največji del dodane vrednosti in zaposlenosti dejavnosti, so ob rasti dodane vrednosti v proizvodnji IKT opreme in električnih naprav ter ob večjem številu zaposlenih v proizvodnji vozil in plovil svoj delež v strukturi dejavnosti še povečale. Ob padcu zaposlenosti (-1,0 %) in večjem številu gospodarskih družb (1,9 %) pa se je v predelovalnih dejavnostih znova zmanjšalo število zaposlenih na podjetje. Od leta 2008 se je zmanjšalo za četrtno (z 29,7 delavca), leta 2012 so družbe predelovalnih dejavnosti v povprečju zaposlovale 22,9 delavca. Mikro podjetja (z do vključno 9 zaposlenimi), ki so predstavljala več kot tri četrtine vseh predelovalnih družb (84,2 % teh družb je bilo iz nizko in srednje nizko tehnološko zahtevnih panog), so ustvarila 5,5 % dodane vrednosti in zaposlovala 6,7 % delavcev v dejavnosti. Velike družbe (nad 250 zaposlenimi), kamor se je uvrstilo 1,5 % predelovalnih družb, pa so ustvarile 53,9 % dodane vrednosti (od tega več kot polovico družbe iz farmacevtske industrije, proizvodnje električne opreme in motornih vozil) in zaposlovale 46,6 % delavcev v dejavnosti³³.

---

proizvodnja IKT opreme in električnih naprav (C26-27), proizvodnja drugih strojev in naprav (C28), proizvodnja vozil in plovil (C29-30). Visoko tehnološko zahtevni panogi sta farmacevtska industrija in proizvodnja IKT opreme. Srednje nizko tehnološko zahtevne panoge so: proizvodnja koksa in naftnih derivatov (C19), proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas (C22), proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (C23), kovinska industrija (C24-25), popravila in montaža strojev in naprav (C33). Nizko tehnološko zahtevne panoge so: prehrabena industrija (C10-11), tekstilna industrija (C13-14), usnjarska industrija (C15), lesna industrija (C16), papirna industrija in tiskarstvo (C17-18), pohištvena industrija in druge raznovrstne predelovalne dejavnosti (C31-32).

³⁰ V predelovalnih dejavnostih gospodarske družbe ustvarijo večino dodane vrednosti, majhni samostojni podjetniki pa le nekaj manj kot 5,0 %.

³¹ Zaradi majhnega deleža v dodani vrednosti (0,012 %) in zaposlenosti (0,019 %) proizvodnjo koksa in naftnih derivatov C19 ne komentiramo. Panoga je sicer upoštevana pri izračunu agregata srednje nizko tehnološko zahtevnih panog.

³² Kljub večjem številu družb, ki se ukvarjajo s popravili in montažo strojev in naprav, je na rezultate skoraj v celoti vplivala le največja družba. Rast dodane vrednosti le-te je bila 97,0-odstotna, v povprečju vseh ostalih družb v panogi pa 9,3 %. Nove družbe pa so predstavljale 0,5 % dodane vrednosti in 1,4 % zaposlenih v panogi.

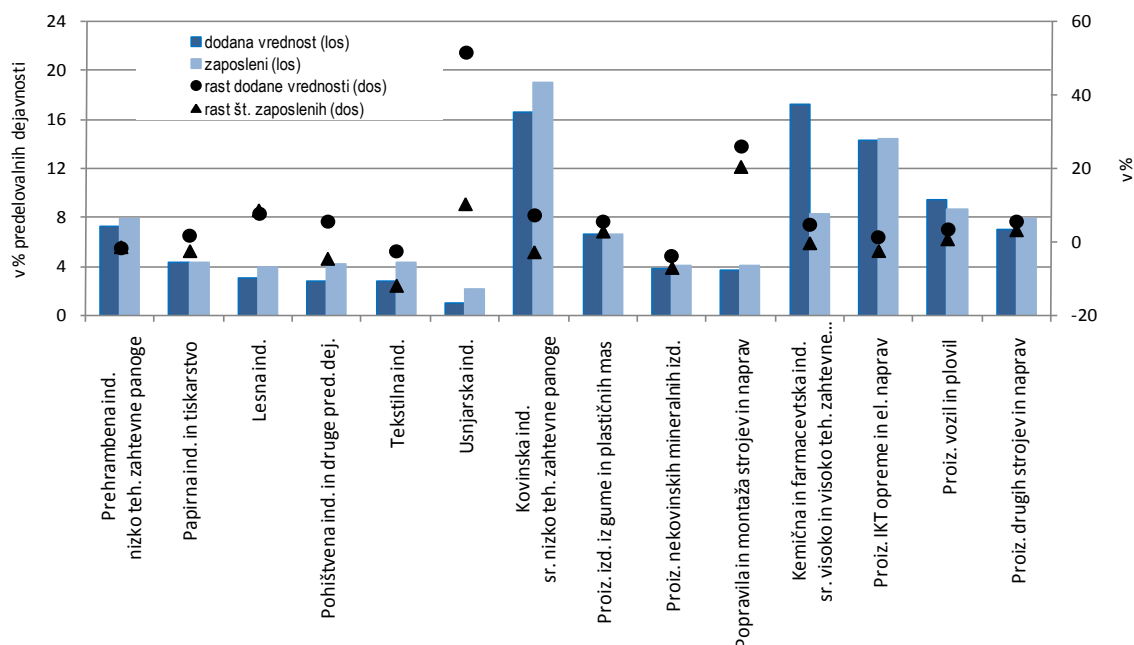
³³ Skupaj s srednje velikimi družbami (med 50 in 249 zaposlenimi; 6,6 % družb predelovalnih dejavnosti) so ustvarile 81,3 % dodane vrednosti (četrtno družbe iz tehnološko zahtevnejših panog) in zaposlovale 78,0 % vseh delavcev predelovalnih dejavnosti.

Tabela 6: Struktura predelovalnih dejavnosti po tehnološki zahtevnosti panog, v % od vseh gospodarskih družb v predelovalnih dejavnostih

V %	Dodana vrednost				Zaposleni				Gospodarske družbe		
	2008	2011	2012	2012/ 2011	2008	2011	2012	2012/ 2011	2008	2011	2012
Nizko teh. zaht. panoge	23,5	21,1	20,7	-2,0	30,3	27,0	26,0	-4,5	41,1	39,0	38,2
Sr. nizko teh. zaht. panoge	30,7	30,8	30,8	0,0	31,4	33,6	34,0	0,2	40,5	42,1	43,1
Sr. visoko in visoko teh. zaht. panoge	45,8	48,1	48,4	0,8	38,3	39,5	40,0	0,2	18,4	18,8	18,7

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 23: Dodana vrednost in zaposlenost v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2012

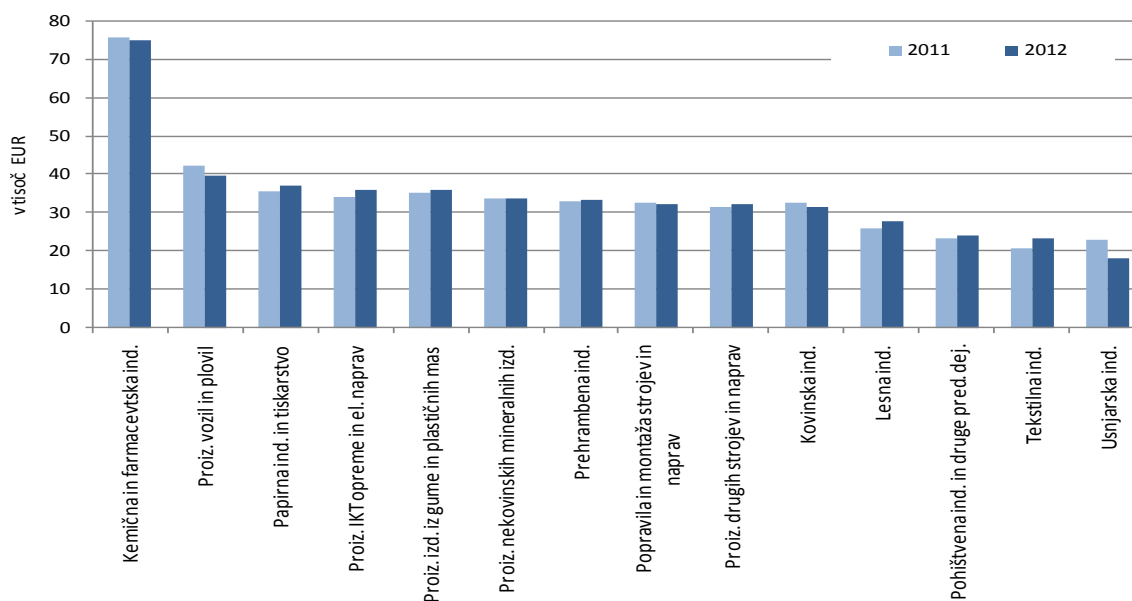
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Dodana vrednost na zaposlenega se je povečala v večini panog predelovalnih dejavnosti, najbolj v nizko tehnološko zahtevnih, ki pa so ostale najmanj produktivne³⁴. Dodana vrednost na zaposlenega se je najbolj povečala v tekstilni industriji, kjer se je število zaposlenih najbolj zmanjšalo. Zmanjšala pa se je le v usnjarski industriji, kjer se je ob petino nižji dodani vrednosti zaposlenost skromno zmanjšala (-1,2 %). Produktivnost dela srednje nizko tehnološko zahtevnih panog je še bolj zaostala za povprečjem vseh družb dejavnosti kot leto prej predvsem zaradi zmanjšanja v kovinski industriji, kjer je ob padcu dodane vrednosti zaposlenost ostala nespremenjena. Produktivnost dela tehnološko zahtevnejših panog se je nekoliko izboljšala, nižja je bila le v družbah proizvodnje vozil in plovil, ki ob večjem številu zaposlenih niso ustvarile večje dodane vrednosti. Proizvodnja vozil in plovil je poleg kemične in farmacevtske industrije

³⁴ Produktivnost dela je izražena kot dodana vrednost na zaposlenega.

(ter nizko tehnološko zahtevne papirne industrije in tiskarstva) sicer presegala povprečno produktivnost predelovalnih dejavnosti.

Slika 24: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

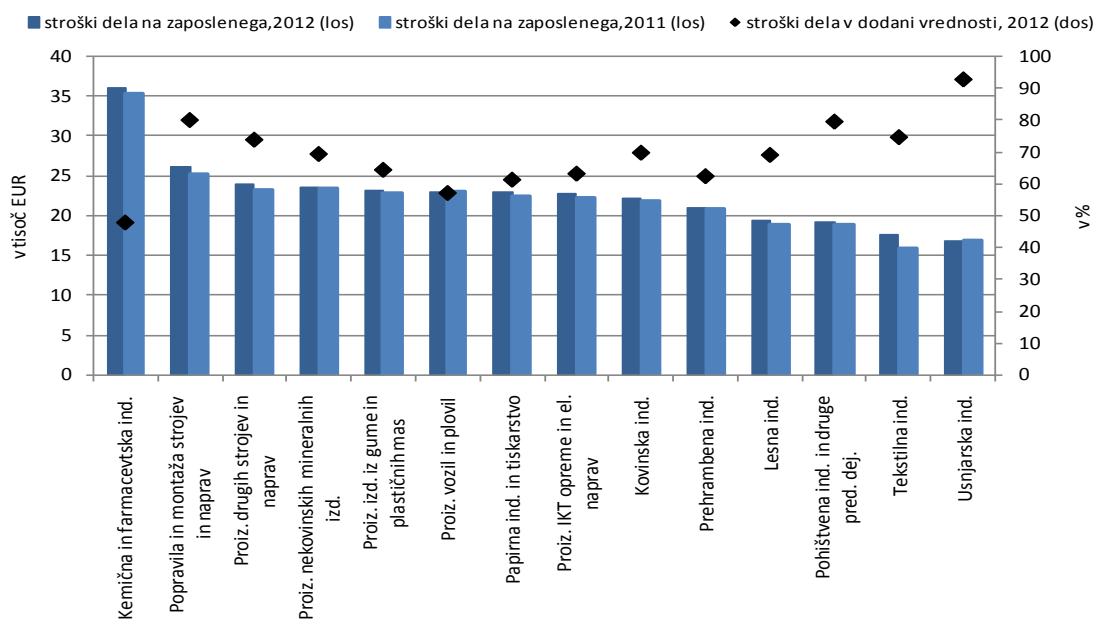
Stroški dela na zaposlenega so se povečali manj kot v predhodnem letu, vendar bolj kot dodana vrednost na zaposlenega. Stroški dela na zaposlenega so bili višji za 2,5 %, dodana vrednost na zaposlenega pa za 1,0 %. V nizko tehnološko zahtevnih panogah so se stroški dela v povprečju kljub večjemu padcu zaposlenosti zmanjšali manj kot v predhodnem letu (z izjemo prehrabene industrije). To je pomenilo rast stroškov dela na zaposlenega, ki so se v tekstilni industriji ter papirni industriji in tiskarstvu povečali celo bolj kot v predhodnem letu. Tudi v srednje nizko in tehnološko bolj zahtevnih panogah je bila rast stroškov dela manjša kot leto prej. Ob podobnem številu zaposlenih so se skromneje kot leto prej povečali tudi stroški dela na zaposlenega v teh panogah. Bolj kot v predhodnem letu so se povečali le stroški dela v kemični in farmacevtski industriji ter proizvodnji vozil in plovil, ki sta ostali najmanj delovno intenzivni panogi predelovalnih dejavnosti.

Zaradi manjšega obsega proizvodnje so bili nižji stroški blaga, materiala in storitev, prvič po letu 2009 pa se je znova zmanjšal tudi njihov delež v poslovnih prihodkih. Stroški blaga, materiala in storitev, ki predstavljajo tri četrtine vseh poslovnih odhodkov, so se zmanjšali v večini panog (-2,9 %). Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala se je zmanjšala najbolj (-5,3 %), k padcu pa so prispevali predvsem stroški porabljenega materiala (-3,7 %), ki predstavljajo okoli dve tretjini stroškov blaga, materiala in storitev³⁵. Nekoliko višji (1,2 %) so bili le stroški storitev, ki predstavljajo okoli petino stroškov blaga, materiala in storitev. Padec stroškov blaga, materiala in storitev je bil večji v dejavnostih, kjer je bil tudi padec obsega proizvodnje (po podatkih SURS) med največjimi (usnjarstvo, proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas, proizvodnja vozil in plovil). Stroški blaga, materiala in storitev pa so se povečali v dejavnostih, kjer je bil tudi obseg proizvodnje večji (kemična in farmacevtska industrija,

³⁵ Višji so bili le stroški energije (2,2 %), ki predstavljajo manj kot desetino porabljenega materiala.

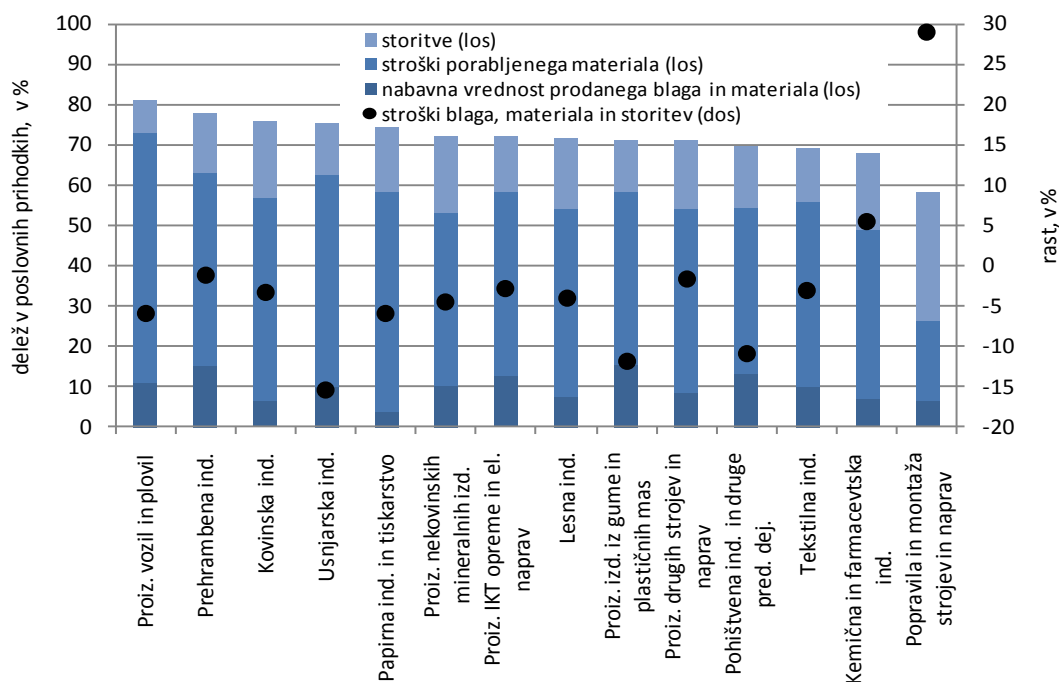
popravila in montaža strojev in naprav). Družbe, ki se ukvarjajo s popravili in montažo strojev in naprav, so imele predvsem višje stroške storitev (54,0%), ki so predstavljali več kot polovico njihovih stroškov blaga, materiala in storitev (35,5% leta 2011). Obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev je v teh družbah kljub temu ostala najmanjša (58,5%; v povprečju družb predelovalnih dejavnosti 73,4%).

Slika 25: Stroški dela v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

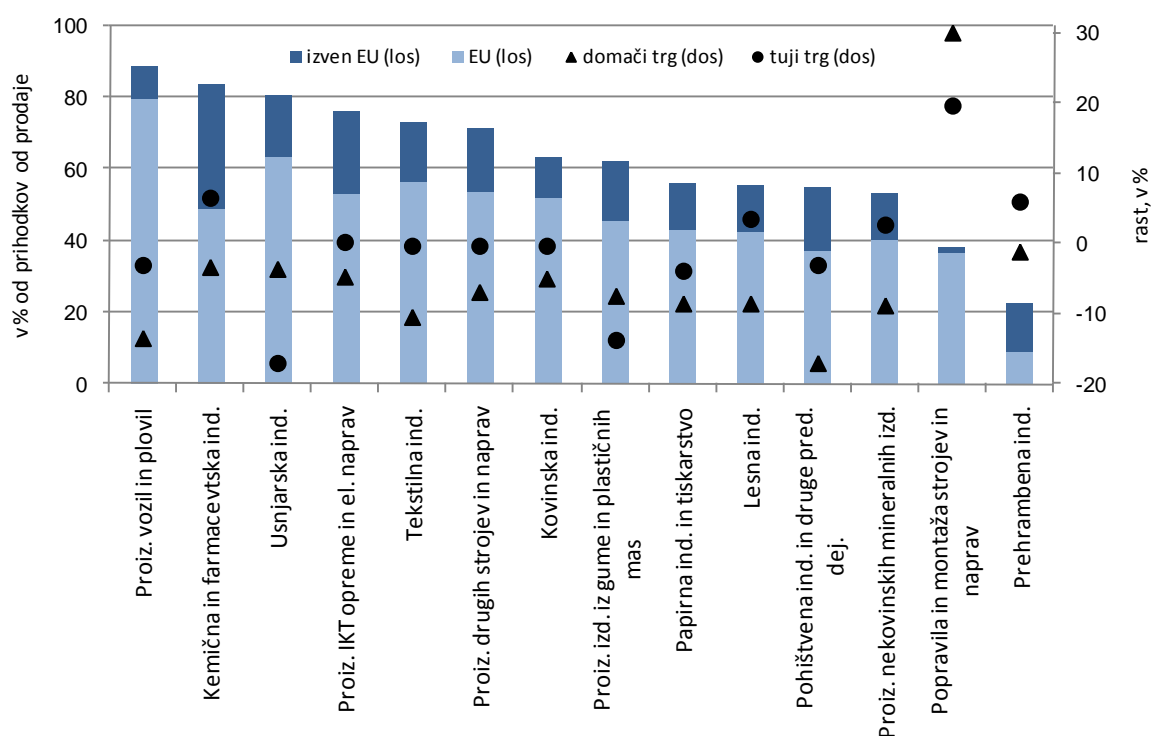
Slika 26: Stroški blaga, materiala in storitev v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Izvozna usmerjenost družb predelovalnih dejavnosti se je še povečala, ob padcu prihodkov od prodaje na trgu EU so te družbe večji del prihodka ustvarile na trgih izven EU. Po rasti v preteklih dveh letih so se prihodki od prodaje doma zmanjšali za 4,9 %, večje prihodke so ustvarile le družbe, ki se ukvarjajo s popravili in montažo strojev in naprav (30,2 %). Poleg nizko tehnološko zahtevnih panog (najbolj v tekstilni in pohištveni industriji) so se prihodki od prodaje na domačem trgu močno zmanjšali še v proizvodnji vozil in plovil, ki je poleg kemične in farmacevtske industrije ter usnjarstva sicer najbolj izvozno usmerjena. Prihodki od prodaje na tujem trgu so v povprečju vseh družb dejavnosti ostali podobni kot leto prej (-0,5 %), najbolj so padli v usnjarstvu in proizvodnji izdelkov iz gum in plastičnih mas (močneje na trgu EU), kjer se je tudi izvozna usmerjenost zmanjšala. V večini panog se je zmanjšal tudi delež prihodkov od prodaje na trgu EU, saj so bili nižji kot leto prej (-1,4 %), medtem ko so se na trgih izven EU še nekoliko povečali (2,3 %). Prihodki od prodaje izven EU so se najbolj povečali v nekaterih nizko tehnološko zahtevnih panogah, v prehrabeni in lesni industriji so bili več kot četrtno višji. V tehnološko zahtevnejših panogah pa so, po močni rasti leta 2011, ostali na podobni ravni – višji so bili le v kemični in farmacevtski industriji, ki je tudi na trgih EU povečala prihodke od prodaje bolj kot v povprečju družbe predelovalnih dejavnosti.

Slika 27: Izvozna usmerjenost v gospodarskih družbah predelovalnih dejavnosti v letu 2012

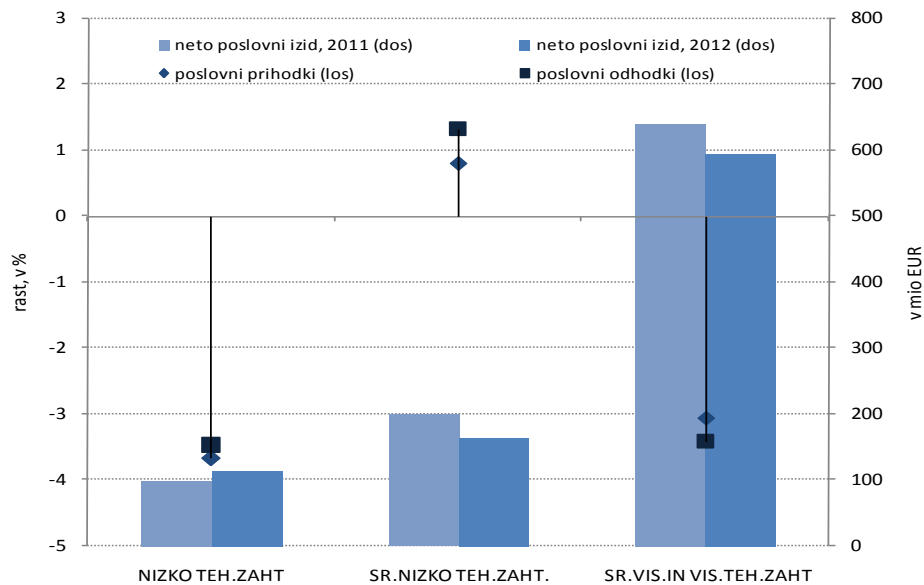

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto dobiček iz poslovanja družb predelovalnih dejavnosti se je v letu 2012 prvič po letu 2009 zmanjšal, poslovni prihodki so v povprečju padli bolj kot poslovni odhodki. Poslovni prihodki so bili nižji za 2,2 %, poslovni odhodki pa za 2,0 %. Neto poslovni dobiček je bil v povprečju predelovalnih družb manjši za 16,9 %, najbolj v srednje nizko tehnološko zahtevni kovinski industriji ter tehnološko zahtevnejših proizvodnji drugih strojev in naprav ter proizvodnji vozil in plovil. Gospodarnost poslovanja družb iz teh panog se je poslabšala, slabša je bila tudi gospodarnost poslovanja usnjarjskih družb, ki so poslovale z neto poslovno izgubo,

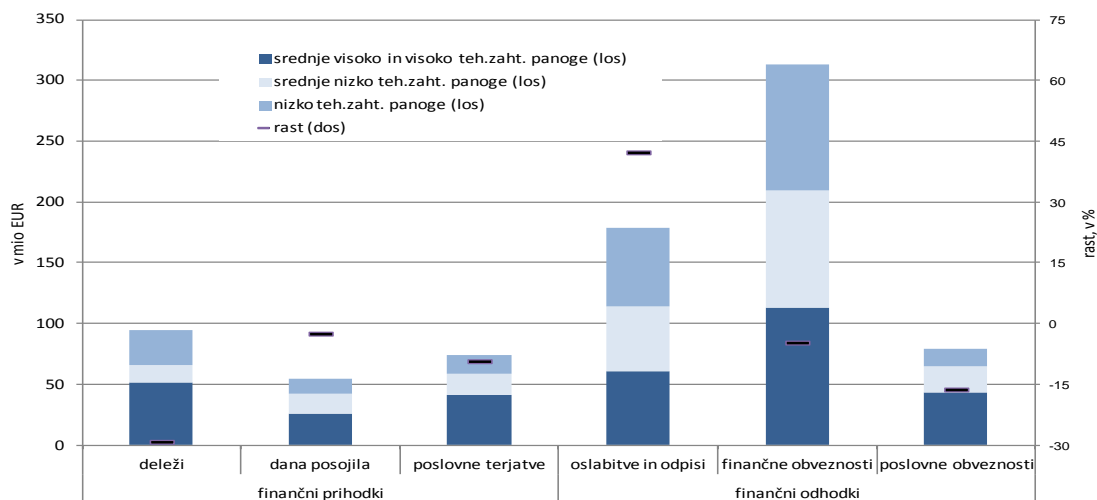
saj je bil padec poslovnih prihodkov skoraj enkrat večji kot padec poslovnih odhodkov. Drugo leto zapored pa so z neto poslovno izgubo poslovale nizko tehnološko zahtevne pohištvna industrija ter druge raznovrstne predelovalne dejavnosti ter srednje nizko tehnološko zahtevna proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov. Kljub slabšim poslovnim rezultatom nekaterih nizko tehnološko zahtevnih panog so te v povprečju ustvarile večji neto poslovni dobiček (15,7 %) predvsem zaradi rasti v lesni in papirni industriji ter tiskarstvu. Večji neto poslovni dobiček so ustvarile tudi družbe iz proizvodnje IKT opreme in električnih naprav, medtem ko so se sicer pozitivni poslovni rezultati ostalih tehnološko zahtevnejših panog poslabšali.

Slika 28: Neto poslovni rezultat gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti

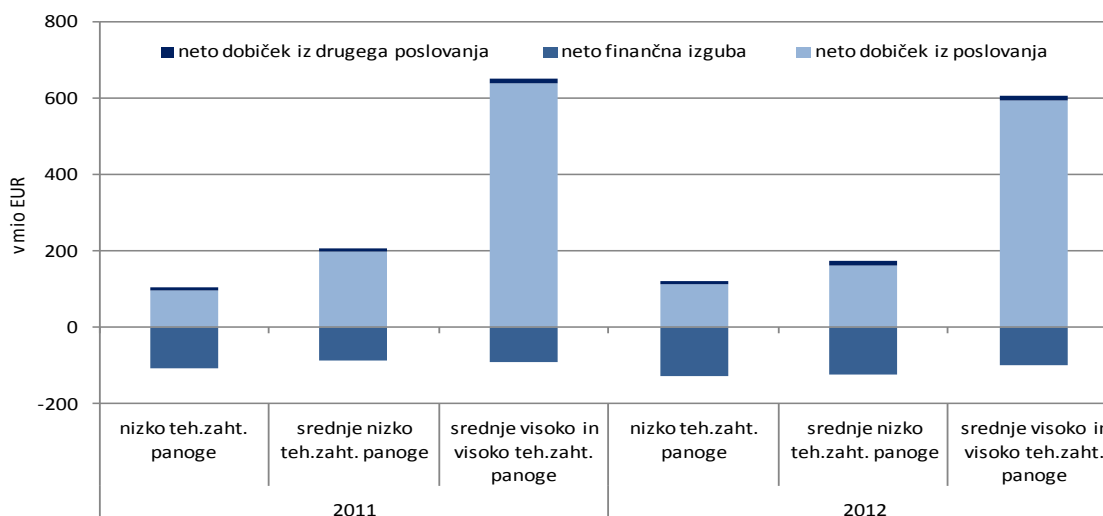
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto finančna izguba predelovalnih družb se je po zmanjševanju v preteklih dveh letih povečala za četrtno tako zaradi nižjih finančnih prihodkov kot višjih finančnih odhodkov. Po rasti v letu 2011 so se finančni prihodki zmanjšali (-17,7 %), finančni odhodki pa so se po zmanjšanju v predhodnem letu povečali (4,1 %). Neto finančna izguba se je najbolj povečala v srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah (predvsem v proizvodnji nekovinskih mineralnih izdelkov in kovinski industriji), kjer sta bila padec finančnih prihodkov (-27,0 %) in rast finančnih odhodkov (12,2 %) največja. K manjšim finančnim prihodkom teh panog je prispeval 60,2-odstotni padec prihodkov iz deležev, finančni odhodki pa so se povečali zaradi 94,5 % višjih oslabitev in odpisov finančnih naložb, ki so se povečali tudi v nizko (35,9 %) in tehnološko bolj (19,6 %) zahtevnih panogah. Neto finančna izguba se je tudi v nizko tehnološko zahtevnih panogah povečala zaradi višjih finančnih odhodkov (2,5 %) in padca finančnih prihodkov (-17,9 %), k čemur je največ prispevala prehrabena industrija. Družbe iz prehrabene industrije so skupaj z družbami iz kovinske industrije ustvarile skoraj polovico neto finančnega dolga predelovalnih družb. V tehnološko zahtevnejših panogah se je neto finančna izguba v povprečju povečala najmanj, saj so se finančni odhodki teh družb nekoliko zmanjšali (-2,5 %). Kemična in farmacevtska industrija je edina (poleg usnjarske industrije) poslovala z neto finančnim dobičkom, v proizvodnji IKT opreme in električnih naprav pa se je neto finančna izguba najbolj (poleg prehrabene industrije) povečala.

Slika 29: Rezultati finančnega poslovanja gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Družbe predelovalnih dejavnosti so ustvarile petino manjši neto čisti dobiček, k čemur sta prispevala nižji neto poslovni dobiček in višja neto finančna izguba. Predelovalne družbe so ustvarile 431,9 mio EUR neto čistega dobička, neto čisto izgubo pa so predvsem zaradi večje neto finančne izgube prehrabnenih družb ustvarile nizko tehnološko zahtevne panoge. Nižji je bil tudi neto čisti dobiček družb iz srednje nizko tehnološko zahtevnih panog, večinoma zaradi manjšega neto čistega dobička kovinskih družb (-87,8 %) ter večje neto čiste izgube družb iz proizvodnje drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (90,1 %). Najmanj se je zmanjšal neto čisti dobiček družb iz tehnološko zahtevnejših panog, kjer so z neto čisto izgubo poslovale družbe iz proizvodnje drugih strojev in naprav (razpolovljen neto dobiček iz poslovanja), v družbah iz proizvodnje vozil in plovil pa se je neto čisti dobiček več kot razpolovil zaradi slabših rezultatov iz poslovanja in financiranja.

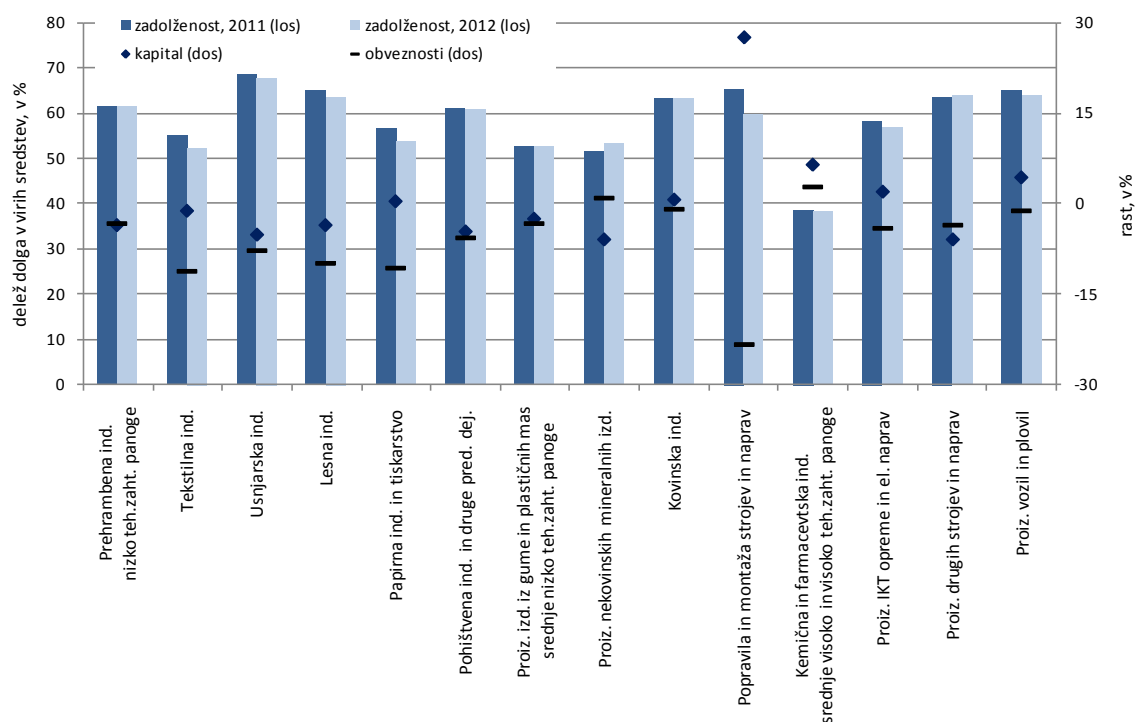
Slika 30: Neto čisti dobiček in izguba gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Zadolženost družb predelovalnih dejavnosti se je še zmanjšala, saj so se ob večjem kapitalu zmanjšale dolgoročne in kratkoročne obveznosti. Kapital se je znova povečal (1,1 %), najbolj v tehnološko zahtevnejših panogah (3,5 %). Obveznosti pa so se po stagnaciji leto prej v večini panog predelovalnih dejavnosti (z izjemo kemične in farmacevtske industrije ter proizvodnje drugih nekovinskih mineralnih izdelkov) zmanjšale (-3,3 %). V nizko in srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah je bil padec kratkoročnih obveznosti večinoma večji, v tehnološko zahtevnejših panogah pa so te v povprečju ostale na podobni ravni kot leto prej zaradi rasti v kemični in farmacevtski industriji ter proizvodnji vozil in plovil. V tehnološko zahtevnejših panogah (z izjemo kemične in farmacevtske industrije) so se močneje kot v povprečju predelovalnih družb zmanjšale dolgoročne obveznosti (-4,1 %, v povprečju dejavnosti -3,4 %). Dolg je predstavljal 55,9 % virov sredstev predelovalnih družb, najbolj zadolžene pa so ostale družbe iz nizko tehnološko zahtevnih panog, kjer so se v večini panog (z izjemo prehranske industrije) obveznosti sicer zmanjšale bolj kot kapital. Padec kapitala je bil večji kot padec obveznosti v proizvodnji drugih nekovinskih mineralnih izdelkov in proizvodnji drugih strojev in naprav, v katerih se je delež dolga v virih sredstev povečal.

Slika 31: Zadolženost gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

3.4 OSKRBA Z ELEKTRIKO, PLINOM IN PARO

Tabela 7: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb za oskrbo z elektriko, plinom in paro v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	206	269	379	531	676
Število zaposlenih ¹	7.542	7.745	7.600	7.549	7.507
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	3,5	4,3	4,4	4,4	4,7
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	104.895	133.980	173.504	133.195	167.627
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	23.681	22.839	17.489	14.093	12.350
Število zaposlenih/podjetje	36,6	28,8	20,1	14,2	11,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	614	793	846	935	1.054
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,052	1,052	1,052	1,031	1,028
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,3	2,2	2,7	1,9	2,1
Donosnost prihodkov (v %)	3,6	3,5	4,2	2,5	2,5
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	82.690	90.560	97.191	98.650	103.635
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	31.831	33.156	34.813	35.841	36.784
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	38,5	36,6	35,8	36,3	35,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	28,5	29,1	29,4	34,3	39,8
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	15,1	14,3	15,8	18,3	23,1
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	88,5	85,7	87,2	82,1	77,0
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	101,5	100,7	101,6	99,7	96,3
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	8,6	17,2	25,3	36,9	42,3
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	80,8	84,5	83,5	84,8	78,2
Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	33,1	26,6	27,9	26,8	26,6

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro (D) dodana vrednost v času krize vsa leta narašča, k temu pa je v letu 2012 največ prispevala proizvodnja termoelektrarn, trgovanje z elektriko in druga proizvodnja elektrike. Dodana vrednost v dejavnosti D se je v letu 2012 povečala za 4,5 %, k tej rasti pa so približno vsaka po tretjino prispevale omenjene tri dejavnosti. K višji dodani vrednosti v proizvodnji termoelektrarn je prispevalo predvsem veliko povečanje dodane vrednosti v Termoelektrarni Šoštanj, ki izhaja iz visokega povečanja prihodkov in

znižanja odhodkov³⁶. Obseg proizvodnje v termoelektrarnah (tako skupen kot tudi v Šoštanju) se je ob tem nekoliko znižal. Obseg mednarodne menjave električne energije Slovenije se je v letu 2012 v primerjavi s prejšnjimi leti sicer bolj malo povečal, po podatkih ELES izvoz za 2,6 % (šteta je le naša polovica proizvodnje nuklearke) in uvoz za 2,0 %, a je domača proizvodna »mešanica« elektrike, namenjena izvozu, vsebovala več cenejše hidroenergije, saj se je proizvodnja hidroelektrarn v letu 2012 povečala za 11,0 % in je bil tako dvig dodane vrednosti v trgovalni dejavnosti z elektriko lahko večji. V trgovalno dejavnost so bile v letu 2011 uvrščene tudi družbe za trženje elektrike v maloprodaji, ki so bile prej sestavni deli novitih družb za distribucijo elektrike. V letu 2012 se je po podatkih SURS znesek za energijo, ki jo tržijo omenjene družbe, na računu za električno energijo za gospodinjstva (z letno porabo med 2500 kWh in 5000 kWh) povišal za 8,4 %, medtem ko so se terminske cene pasovne elektrike na leipziški borzi EEX močno znižale (za okoli 12 %). Kljub relativno močni konkurenci na maloprodajnem trgu z elektriko in enostavni menjavi ponudnika, se za menjavo odloči le omejen odstotek porabnikov³⁷. Velik del porabnikov dobavitelja ne menja in tako lahko slednji vzdržujejo relativno visoke cene³⁸ glede na evropska tržna gibanja in tako tudi povečujejo dodano vrednost v trgovalni dejavnosti. Tretja dejavnost, ki je v letu 2012 pomembneje prispevala k rasti dodane vrednosti v dejavnosti D je druga proizvodnja električne energije. To je proizvodnja elektrike iz obnovljivih virov (razen hidroenergije). Že v letu 2011, še posebej pa v letu 2012, se je podpora proizvodnji elektrike iz bioplinarn in sončnih elektrarn močno povečala, tako da tudi povečanje dodane vrednosti v dejavnosti druga proizvodnja elektrike za več kot polovico ne preseneča. V primerjavi z letom 2008 se je dodana vrednost v dejavnosti D povečala za 16,7 %³⁹, k tej rasti pa je največ (43 %) prispevala dejavnost trgovanja z električno energijo. Po podatkih ELES se je namreč mednarodna menjava elektrike v tem obdobju do leta 2012 zelo okrepila (izvoz za 89,0 %, uvoz za 74,0 %). Največ dodane vrednosti v dejavnosti D še vedno ustvarita dejavnosti proizvodnje termoelektrarn in distribucije električne energije, skupaj okoli 56 %.

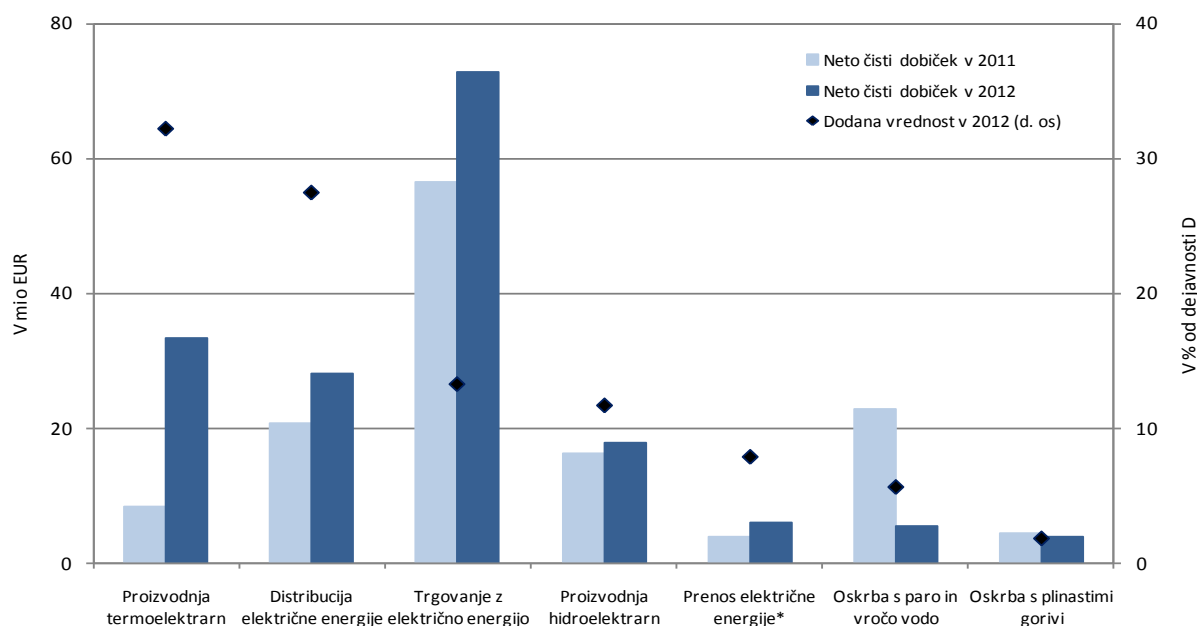
³⁶ Vir: <http://www.energetika-portal.si/>.

³⁷ V letu 2012 je bilo po AGEN-RS vseh menjav dobaviteljev malo več kot 55 tisoč, kar pomeni malo manj kot 6 menjav na 100 odjemalcev.

³⁸ Niso pa cene »navzdol nespremenljive« le v Sloveniji. Maloprodajna cena elektrike za zgoraj omenjeno gospodinjstvo brez davka se je po podatkih Eurostat v letu 2012 znižala le v štirih državah EU, Slovenija pa je bila na osmem mestu med državami EU, kjer se je cena najbolj povečala.

³⁹ Družba HSE je bila leta 2008 registrirana še v dejavnosti holdingov, a smo njeno dodano vrednost zaradi primerljivosti prišteli trgovalni dejavnosti pri elektriki.

Slika 32: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2012 ter poslovni rezultat v letih 2011 in 2012

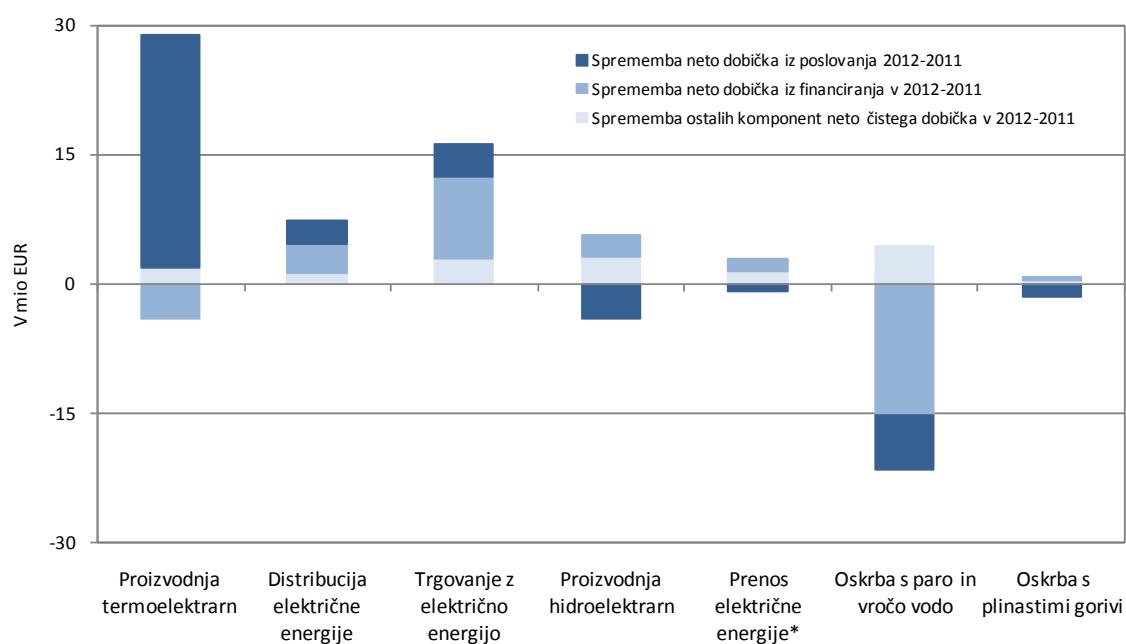

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba *: Podatki niso popravljene v skladu z revizorjevim poročilom, kot je opisano v tekstu.

Neto čisti dobiček dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro se je v letu 2012 povečal za četrtno in je pomenil polovico neto čistega dobička vseh družb. V okviru dejavnosti D so največ neto čistega dobička ustvarili pri trgovanju z elektriko. Pri proizvodnji termoelektrarn se je poslovni rezultat najbolj povečal, pri oskrbi s paro in vročo vodo pa najbolj znižal.

Slika 33: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro v letu 2012 glede na leto 2011 po komponentah

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba *: Podatki niso popravljani v skladu z revizorjevim poročilom, kot je opisano v tekstu.

V okviru dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro je največja dejavnost oskrba z elektriko (skupina D 35.1). Pri oskrbi z elektriko so v letu 2012 ustvarili 93 % dodane vrednosti in 94 % neto čistega dobička oskrbe z elektriko, plinom in paro. Neto čisti dobiček je znašal 158,1 mio EUR in se je glede na leto prej povečal skoraj za polovico. V okviru dejavnosti oskrba z elektriko so največ neto čistega dobička, 72,8 mio EUR, ustvarili v trgovanju z električno energijo, kar je bilo za 28,7 % več kakor leto prej. Po podatkih AGEN-RS so daleč največ dobička ustvarili v družbi HSE, zelo so ga povišali v družbi GEN-I, zelo različna pa je bila uspešnost poslovanja bivših distribucijskih tržnih podjetij, kjer se zaradi konkurence tudi precej spreminjajo tržni deleži⁴⁰. Druga po uspešnosti poslovanja je bila s 34,5 mio EUR neto čistega dobička dejavnost proizvodnje termoelektrarn, kjer je bil dobiček kar 4,3-krat tolikšen kot leto prej. Tretja najuspešnejša v okviru dejavnosti D je bila z 28,1 mio EUR neto čistega dobička dejavnost distribucije električne energije. Dobiček se je glede na leto 2011 povišal za več kot tretjino, k čemur je pripomogla tudi višja cena za uporabo distribucijskega omrežja⁴¹. Zaradi večje vodnatosti rek in višje proizvodnje električne energije se je za desetino povečal tudi čisti dobiček v dejavnosti proizvodnje hidroelektrarn in je dosegel 17,9 mio EUR.

Oskrba s plinom (skupina D 35.2) in oskrba s paro in vročo vodo (skupina D 35.3) sta manjši dejavnosti, poslovni rezultat pa se je v prvi malo, v drugi pa močno poslabšal. V dejavnosti oskrba s plinastimi gorivi se je neto čisti dobiček v letu 2012 znižal za 13,0 %, na 3,9 mio EUR, kar je še vedno v okviru običajnih nihanj dobička (okoli 5 mio EUR) v tej dejavnosti. V dejavnosti oskrba s paro in vročo vodo, kjer so v letu 2011 dosegli 22,8 mio EUR neto čistega dobička, se je le-ta v letu 2012 znižal za tri četrtine in je znašal 5,6 mio EUR. V letu 2011 je bil visok neto čisti dobiček tudi posledica visokega dobička iz financiranja v višini 14,8 mio EUR, ki se je v letu 2012 spremenil v manjšo izgubo.

⁴⁰ AGEN-RS v poročilu navaja, da se je v obdobju 2008–2012 na trgu gospodinjstev odjemalcev najbolj, za 8,7 o. t. povišal tržni delež družbe GEN-I, najbolj, za 6,1 o. t. pa se je znižal tržni delež ljubljanskega »tržnega distributerja«

⁴¹ Iz cenikov, objavljenih na SODO, izhaja, da so se tarifne postavke omrežnine za distribucijsko omrežje za moč (za kW) in porabljeno energijo (za kWh) pri gospodinjstvih odjemalcih v letu 2012 povišale približno za 6,5 %

3.5 OSKRBA Z VODO; RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI; SANIRANJE OKOLJA

Tabela 8: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja v obdobju 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	260	276	287	314	319
Število zaposlenih ¹	8.693	8.812	8.896	9.229	9.228
Delež dejavnosti v zaposlenosti (v %)	1,7	1,8	1,9	2,1	2,1
Delež v dodani vrednosti vseh družb (v %)	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	18.447	9.156	24.075	14.030	11.454
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	8.637	8.329	3.868	3.558	3.474
Število zaposlenih/podjetje	33,4	31,9	31,0	29,4	28,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	251,2	257,9	191,2	121,0	119,6
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,00	0,98	1,03	1,02	1,01
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	0,8	0,4	1,4	1,3	1,0
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	1,1	2,3	1,2	1,0
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zap. (v EUR)	35.927	34.088	34.099	32.896	31.849
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	22.909	23.101	23.765	23.699	23.819
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	63,8	67,8	69,7	72,0	74,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	79,6	79,9	56,5	55,9	55,8
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	13,6	14,9	33,1	32,1	32,0
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	24,6	24,2	72,1	72,8	71,8
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	102,7	101,3	105,0	105,4	103,5
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	10,3	9,5	16,1	20,4	19,6
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	82,9	82,7	60,4	60,5	61,6
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	13,8	13,2	23,5	23,0	21,4

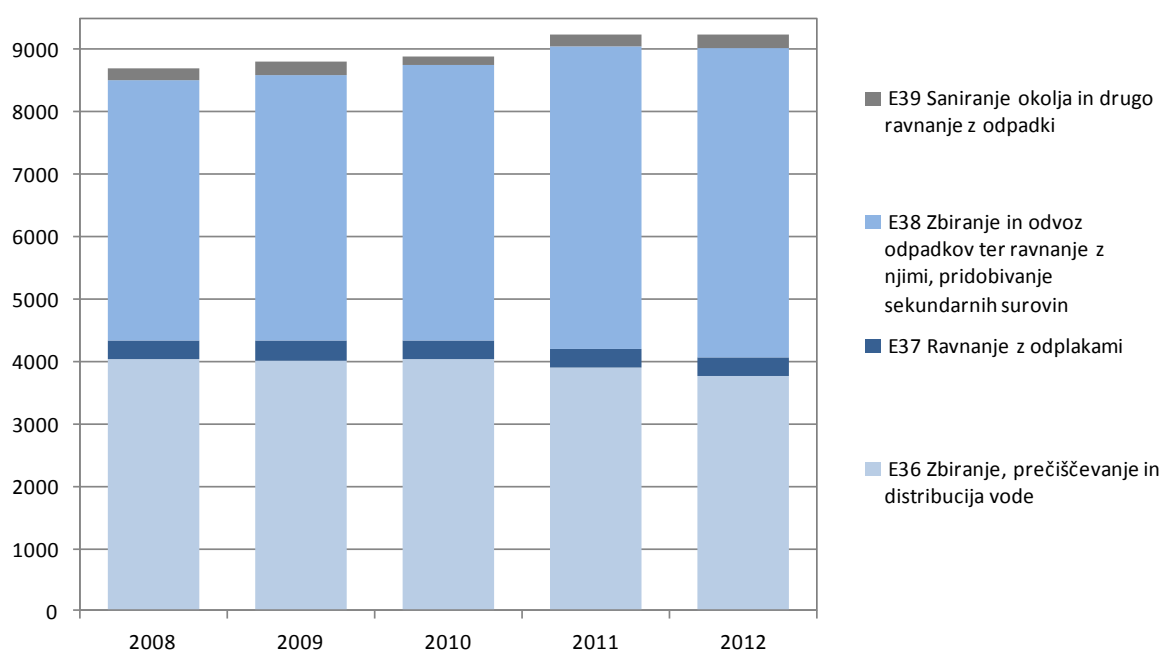
Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Rast števila zaposlenih v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E), ki je bila prisotna vse od začetka gospodarske krize, se je leta 2012

ustavila. Število zaposlenih se glede na leto 2011 ni spremenilo⁴², v primerjavi s predkriznim letom 2008 pa je bilo v teh dejavnostih zaposlenih 6 % več ljudi. S tem so bile dejavnosti E tudi ene redkih v gospodarstvu, kjer se je število zaposlenih v preteklih letih povečevalo, delno kot posledica manjše konjunkturne odvisnosti teh panog. V obdobju 2008–2012 je bilo povečanje števila zaposlenih prisotno zlasti v času, ko so bile sproščene cene komunalnih storitev. Po zadnjih mednarodno primerljivih podatkih za leto 2010 je bilo število zaposlenih v dejavnosti E na 1.000 prebivalcev v Sloveniji celo najvišje med državami EU, kar bi delno lahko pripisali manjši učinkovitosti izvajanja javnih komunalnih storitev pri nas. Rast panoge potrjujejo tudi podatki o povečanju števila gospodarskih družb v obdobju 2008-2012, ki pa se je podobno kot pri zaposlenih, v letu 2012 prekinila.

Slika 34: Število zaposlenih v dejavnostih E v obdobju 2008–2012

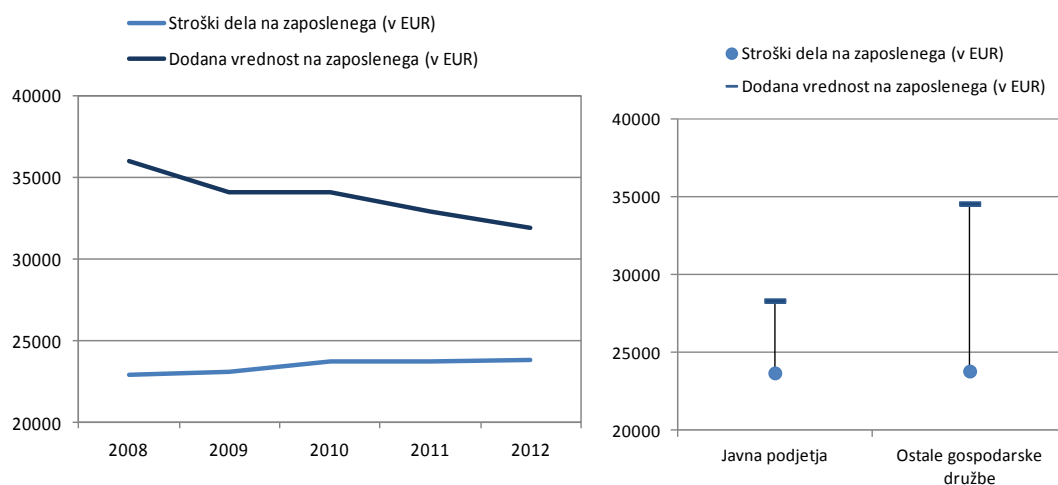
Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V letu 2012 se je nadaljevala rast stroškov dela na zaposlenega, ob sicer nižji produktivnosti dela. Povišanje stroškov dela na zaposlenega sicer ni bilo visoko (0,5 %), a se je s tem ob hkratnem zmanjšanju produktivnosti dela⁴³, merjeni z dodano vrednostjo na zaposlenega, nadalje povečal delež stroškov dela v dodani vrednosti. V primerjavi z letom 2008 je bila tovrstna obremenitev ustvarjene dodane vrednosti v dejavnostih E višja za več kot 10 o. t. in je krepko presegla povprečje vseh gospodarskih družb v Sloveniji. V primerjavi s povprečjem v celotnem gospodarstvu dejavnosti E izkazujejo nižjo produktivnost (po nizki dodani vrednosti na zaposlenega izstopajo predvsem javna podjetja), stroški dela na zaposlenega pa segajo nekoliko nad povprečje.

⁴² Število zaposlenih v posameznih dejavnostih ni ostalo nespremenjeno; najbolj (za 145) se je znižalo v dejavnosti oskrbe z vodo (E 36), za 100 pa se je povečala zaposlenost v dejavnosti zbiranja in ravnanja z odpadki ter pridobivanja sekundarnih surovin (E 38).

⁴³ Produktivnost se je znižala v vseh štirih podpodročjih dejavnosti E, stroški dela na zaposlenega pa so se, z izjemo majhne panoge ravnanja za odpadki (E 37), povsod povečali.

Slika 35: Stroški dela in dodana vrednost na zaposlenega v obdobju 2008-2012 (levo) in v letu 2012 v javnih podjetjih in ostalih gospodarskih družbah dejavnosti E (desno)

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

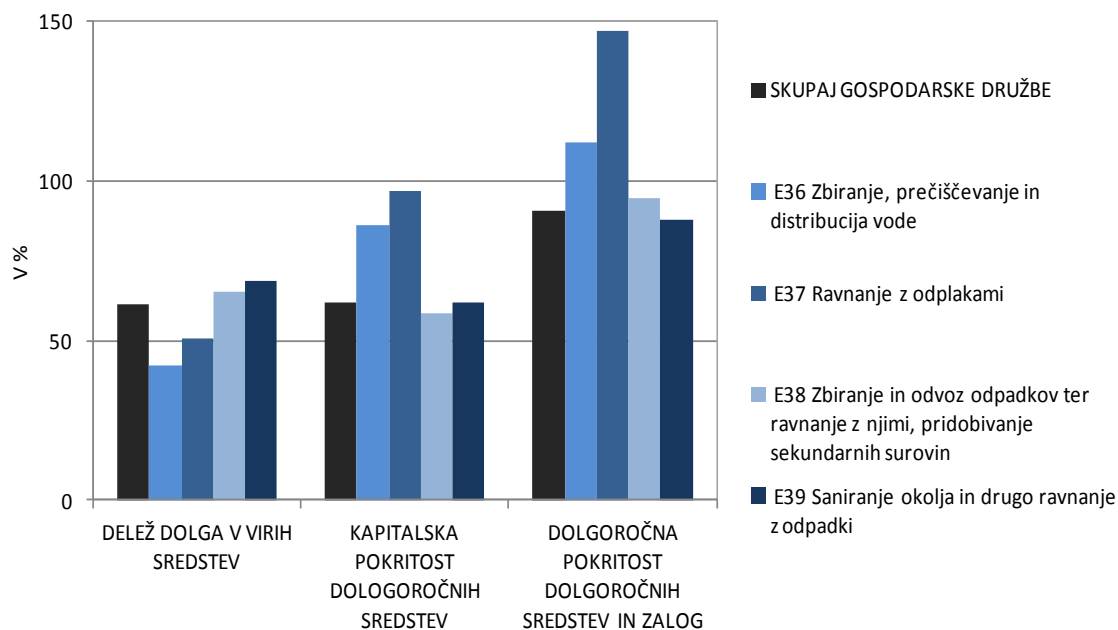
Gospodarnost in s tem dobiček iz poslovanja sta se v letu 2012 nadalje znižala, poslovni prihodki pa so le še za 1 % presegali odhodke. Rast poslovnih prihodkov (0,4 %) je v pretežni meri temeljila na rasti prodaje na domačem trgu, v preteklih letih naraščajoče mednarodno trgovanje pa se je prekinilo. To je bilo večinoma posledica nižje prodaje na trgu EU pri panogi ravnanja z odpadki (E 38), ki sicer ustvari večino prihodkov dejavnosti E na tujih trgih. Med poslovnimi odhodki (rast 1,1 %) so dejavnosti E najvišje povišanje beležile iz naslova višjih stroškov nabavne vrednosti prodanega blaga in materiala ter stroškov storitev, med katerimi so največ prispevali drugi stroški storitev ter stroški najemnin, ki vključujejo rabo javne infrastrukture⁴⁴. Po drugi strani pa so umirjene cene surovin prispevale k zaježitvi stroškov materiala. Višja rast poslovnih odhodkov v primerjavi s prihodki je privedla do nižjega dobička iz poslovanja. Ta se je znižal za tretjino, na 13,4 mio EUR.

Izguba iz financiranja se je leta 2012 nekoliko povečala, a v primerjavi z drugimi panogami ostaja zmerna, relativno ugodni pa ostajajo tudi kazalniki financiranja. Poslabšanje finančnega izida (za 4,3 % na 5,1 mio EUR) je bilo posledica skromnejših prihodkov iz financiranja, znižali pa so se tudi odhodki iz tega naslova. Finančna izguba v primerjavi s povprečjem v gospodarstvu ostaja zmerna, kazalniki financiranja pa kažejo tudi na večjo ustreznost virov financiranja in plačilno sposobnost kot v večini drugih panog slovenskega gospodarstva. Ob nižjem deležu dolga v virih sredstev (še zlasti v javnih podjetjih), je več kot 70 % dolgoročnih sredstev financiranih z lastniškim kapitalom. V povprečju dejavnosti E je upoštevano tudi t. i. zlato bilančno pravilo, dolgoročna sredstva in zaloge so namreč v celoti pokrita z dolgoročnim financiranjem, pri čemer pa so med posameznimi podpodročji dejavnosti E precejšnje razlike.

⁴⁴ Več o tem glej v Kmet Zupančič et al, 2011.

Slika 36: Izbrani finančni kazalniki po podpodročjih dejavnosti E in v povprečju vseh gospodarskih družb v Sloveniji v letu 2012

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

S čistim dobičkom so v povprečju poslovale vse štiri dejavnosti E, med njimi pa so javna podjetja ob koncu obračunskega obdobja v povprečju izkazala negativen izid. Ob koncu obračunskega obdobja je neto čisti dobiček dejavnosti E znašal 11,5 mio EUR, kar je 18,4 % manj kot v predhodnem letu. V primerjavi z letom 2011 se je povečal dobiček pri oskrbi z vodo (E 36) in ravnanju z odpadki (E 37), močno pa se je zmanjšal v dejavnosti ravnanja z odpadki (E 38), pa tudi v majhni dejavnosti saniranja okolja (E 39), ki je med štirimi kljub temu ohranila najvišjo donosnost. Vse štiri dejavnosti E so ob koncu obračunskega obdobja v povprečju poslovale z dobičkom, izgubo pa je prikazala dobra četrtina (87) gospodarskih družb dejavnosti E, kar je nekoliko manj kot v predhodnem letu. Analiza gospodarskih družb, ki imajo v imenu javno podjetje, kaže da je bilo njihovo poslovanje ob koncu obračunskega obdobja v povprečju negativno⁴⁵, s tem pa so bili negativni tudi vsi kazalniki donosnosti. Nizke gospodarnosti poslovanja v teh gospodarskih družbah niso nadomestile niti višje subvencije, ki so bile, merjeno na zaposlenega, v javnih podjetjih precej višje kot pri ostalih gospodarskih družbah dejavnosti E.

⁴⁵ Glavni cilj javnih podjetij sicer ni ustvarjanje dobička, kljub temu pa je pri njihovem poslovanju treba upoštevati načela ekonomičnosti.

Tabela 9: Izbrani kazalniki poslovanja javnih podjetij¹ in ostalih gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E), 2012

	Javna podjetja	Ostale gospodarske družbe
Število gospodarskih družb	58	261
Število zaposlenih/podjetje	69,6	19,9
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	7.483	2.566
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	28.346	34.574
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	23.702	23.819
Gospodarnost poslovanja	0,98	1,02
Donosnost prihodkov (v %)	-0,05	1,38
Donosnost sredstev (v %)	-0,04	1,74
Subvencije ² /zaposlenega	3.650	1.304
Delež dolga v virih sredstev (v %)	41,0	65,2

Vir: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. ¹ Med javna podjetja so zajete vse gospodarske družbe dejavnosti E, ki imajo v imenu besedno zvezo javno podjetje. ² Kot približek subvencij smo v analizi uporabili postavki (i) subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki in (ii) subvencije, dotacije in podobni prihodki, ki niso povezani s poslovnimi učinki.

3.6 GRADBENIŠTVO

Tabela 10: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti gradbeništva, 2008–2012

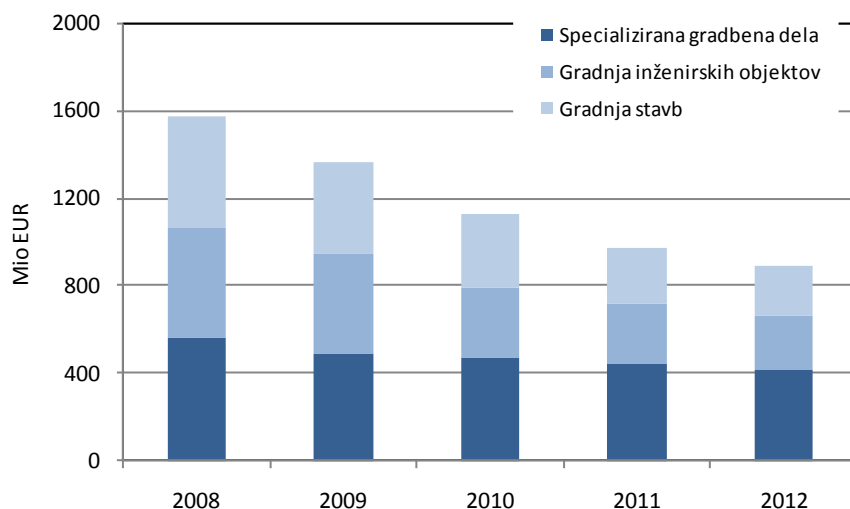
	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	6.746	6.814	6.803	6.943	7.090
Število zaposlenih ¹	56.817	53.328	46.535	39.260	34.567
Delež dejavnosti v zaposlenosti	11,1	11,1	10,1	8,7	7,9
Delež v dodani vrednosti vseh družb	8,7	8,3	6,6	5,8	5,4
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	152.858	11.489	-236.289	-173.867	-81.460
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	6.917	7.666	7.275	6.315	5.414
Število zaposlenih / podjetje	8,4	7,8	6,8	5,7	4,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	122	144	156	161	157
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,043	1,024	0,986	0,993	0,998
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,2	0,1	-3,2	-2,8	-1,5
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	0,2	-4,4	-4,0	-2,1
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	27.685	25.538	24.257	24.843	25.872
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	18.195	18.185	18.977	19.252	19.223
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	65,7	71,2	78,2	77,5	74,3
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	81,6	81,0	82,0	78,8	76,1
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	64,4	62,3	60,7	56,3	54,7
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	58,8	56,3	49,1	56,2	59,6
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	67,3	67,2	66,3	72,6	73,8
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	5,5	6,0	5,3	7,0	9,5
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	31,4	33,7	36,6	37,8	40,1
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	23,6	18,5	15,1	12,9	12,0

Vir podatkov: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Zniževanje aktivnosti v gradbeništvu se je nadaljevalo tudi v letu 2012, poslovni rezultat se je drugo leto zapored izboljšal, a ostaja negativen. Prihodki in dodana vrednost družb v gradbeništvu so se leta 2012 znižali četrto leto zapored. Znižanje (9,6 % in 8,3 %) je bilo sicer manjše kot v predhodnih letih (v povprečju 17,4 % in 14,7 %), v štirih letih pa so se prihodki in

dodana vrednost prepолоvili. Poslovni rezultat se je podobno kot leto pred tem izboljšal, a še naprej so družbe kot celota poslovale z izgubo.

Slika 37: Struktura dodane vrednosti v gospodarskih družbah gradbeništva v obdobju 2008-2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni

V letu 2012 se je v vseh pomembnejših segmentih gradbeništva znižala vrednost proizvodnje, namenjene na domači trg, drugo leto zapored pa se je povečal izvoz. Po podatkih SURS se je vrednost opravljenih del znižala tako v gradnji stanovanjskih in nestanovanjskih stavb kot tudi v gradnji inženirskih objektov. Podjetja so se ob pomanjkanju domačega povpraševanja vse bolj usmerila na tuje trge. V letu 2012 se je izvoz konstrukcijskih storitev po podatkih BS povečal za 42,0 %, delež prihodkov gradbenih družb od prodaje na tujih trgih pa se je povečal na 9,5 %.

Ob nižjem povpraševanju so se znatno znižali tudi zaposlenost in stroški dela. Gospodarske družbe gradbeništva so v letu 2012 v povprečju zaposlovale 12,0 % delavcev manj kot leto pred tem. Ob odsotnosti večjih pritiskov na rast plač so se tako v letu 2012 stroški dela prvič v krizi znižali (-12,1 %) bolj kot prihodki od prodaje (-8,8 %).

Bolj kot prihodki od prodaje so se znižali tudi stroški blaga, materiala in storitev (-10,4 %). Najbolj so se znižali stroški storitev (-10,9 %). V zadnjih treh letih so se stroški storitev zmanjševali precej hitreje kot prihodki od prodaje, tako da se je razmerje med stroški storitev in prihodki od prodaje znižalo z 52,6 % v letu 2009 na 45,9 % v letu 2012. To je deloma posledica zniževanja povpraševanja in iskanja rezerv v poslovanju, deloma pa tudi spremenjenih razmer na gradbenem trgu (propad večjih gradbincev, ki so se v znatni meri posluževali zunanjega izvajanja).

Družbe so v letu 2012 tretje leto zapored prikazale neto izgubo iz poslovanja. Gospodarske družbe gradbeništva so v letu 2012 sicer izboljšale poslovanje, a še vedno je bil rezultat neto izguba iz poslovanja (6,7 mio EUR). Ob padcu prihodkov iz poslovanja je bil še večji padec stroškov dela in predvsem stroškov storitev.

V letu 2012 se je neto izguba iz financiranja znižala na 80 mio EUR. Povečali so se finančni prihodki (za 2,5 %) in znižali finančni odhodki (za 28,4 %). Največ so k povečanju prihodkov prispevali prihodki iz poslovnih terjatev, k znižanju odhodkov pa nižji finančni odhodki iz oslabitev in odpisov finančnih naložb.

Delež dolga v virih sredstev se je nadalje znižal, a je ostal na visoki ravni. Delež dolga v virih sredstev se je znižal na 76,1 %, kar je 5,5 o.t. manj kot konec leta 2008. V letu 2012 so se znatno znižale finančne obveznosti do bank (za 436 mio EUR), kar pa je bilo med drugim tudi posledica prenehanja poslovanja nekaterih družb (glej tudi spodaj).

V letu 2012 se je nadalje povečal pomen oddelka specializirana gradbena dela. Oddelek specializirana gradbena dela (43) je leta 2008 predstavljal 36 % dodane vrednosti gradbenih družb, do leta 2012 pa se je njegov delež okrepil na 47 %. Oddelek kot celota je izkazal tudi nezanemarljiv neto čisti dobiček v višini 10,3 mio EUR. Družbe iz tega oddelka so tudi močno prispevale k višjemu izvozu gradbeništva; njihov izvoz se je povečal za 75 mio EUR in dosegel 14,4 % njihovih prihodkov.

Na vrednosti nekonsolidiranih kazalnikov gradbeništva je tudi v letu 2012 močno vplivalo prenehanje poslovanja nekaterih gradbenih podjetij. V Letu 2012 je prenehalo poslovati⁴⁶ 1,046 družb, ki so se leto pred tem uvrščale v gradbeništvo, kar je malce več kot v predhodnih letih. Družbe, ki so v letu 2012 prenehale poslovati, so podobno kot leto pred tem predstavljale pomemben del gradbeništva. Njihov delež je v zaposlenosti predstavljal približno 15 %, pri finančnih obveznostih do bank pa skoraj petino. Prenehanje poslovanja teh družb je bilo ključno za znižanje dolga: skoraj vse znižanje dolga (94,2 %) je namreč prišlo s strani družb, ki so prenehale poslovati⁴⁷.

Tabela 11: Družbe iz gradbeništva, ki so prenehale poslovati v letih 2009–2012

	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	943	988	910	1.046
Število zaposlenih v predhodnem letu	2.327	4.641	7.272	5.602
Delež v zaposlenosti gradbeništva v predhodnem letu, v %	4,1	8,7	15,6	14,3
Delež v čistih prihodkih od prodaje gradbeništva v predhodnem letu, v %	1,9	6,3	16,3	12,0
Delež v poslovnih obveznostih gradbeništva konec predhodnega leta, v %	3,4	11,5	22,6	17,9
Delež v poslovnih terjatvah gradbeništva konec predhodnega leta, v %	2,8	8,6	17,0	12,8
Delež v finančnih obveznostih do bank gradbeništva konec predhodnega leta, v %	1,5	9,9	18,6	19,0
Delež v zalogah gradbeništva konec predhodnega leta, v %	1,8	12,2	17,1	17,6

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida).

⁴⁶ Izraz »prenehalo poslovati« uporabljamo za vse družbe, ki niso oddale zaključnih računov. Dejansko vse družbe sicer niso prenehale poslovati; lahko samo niso oddale zaključnega računa, ali pa so v stečajnem postopku, tako da niso uvrščene v AJPES-ovo bazo, ki je predmet analize, ocenjujemo pa, da so vsekakor močno znižale svojo aktivnost.

⁴⁷ Obveznosti teh družb, ki so prenehale poslovati (tako poslovne kot finančne) se sicer niso izničile, ampak jih njihovi upniki poizkušajo izterjati.

Večina velikih gradbenih družb je v preteklih letih prenehala poslovati. Od 10 največjih družb v gradbeništvu v letu 2008 (največjih po prihodkih iz prodaje), jih je 7 do konca 2012 prenehalo poslovati. Za leto 2012 so oddale zaključni račun le 5., 9. in 10. gradbena družba po velikosti prihodkov iz prodaje iz leta 2008.

3.7 TRGOVINA, VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL

Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, 2008–2012

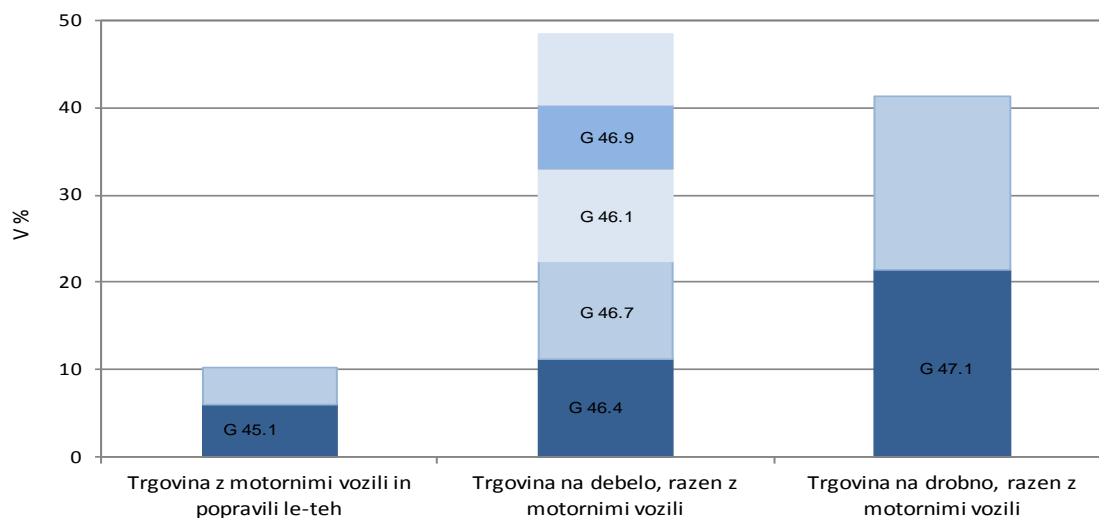
	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	13.456	13.789	13.947	14.263	14.571
Število zaposlenih ¹	90.311	89.405	86.871	83.935	81.299
Delež dejavnosti v zaposlenosti	17,7	18,6	18,8	18,7	18,7
Delež v dodani vrednosti vseh družb	18,9	18,9	18,7	18,2	17,6
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	443.546	362.855	154.954	284.227	106.261
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.356	1.297	1.274	1.239	1.179
Število zaposlenih / podjetje	6,7	6,5	6,2	5,9	5,6
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	190	201	202	208	212
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,032	1,027	1,025	1,021	1,018
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,6	2,0	0,9	1,6	0,6
Donosnost prihodkov (v %)	1,5	1,5	0,6	1,1	0,4
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	37.698	34.753	35.908	36.637	35.779
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	21.170	21.200	22.142	22.678	22.911
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	56,2	61,0	61,7	61,9	64,0
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	66,0	64,2	65,7	65,1	64,6
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	48,7	46,1	47,1	43,1	43,7
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	73,1	72,7	68,0	70,0	70,3
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	79,4	82,0	80,3	85,6	84,2
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	17,2	14,2	15,2	16,0	17,5
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	46,6	49,2	50,4	49,9	50,4
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	10,2	9,4	9,3	9,2	9,0

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Delež družb dejavnosti trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil (G) v skupni dodani vrednosti gospodarskih družb se je leta 2012 še zmanjšal. Dodana vrednost trgovinskih družb se je v letu 2012 že drugo leto zmanjšala, tako da je njihov delež v skupni

dodani vrednosti upadel na 17,6 %. Za največ, več kot desetino, se je zmanjšala v najmanjšem oddelku dejavnosti G - v družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili (SKD 45). Zmanjšala se je tudi družbam, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, razen z motornimi vozili (G 46), ki ustvarijo skoraj polovico dodane vrednosti celotne trgovinske dejavnosti, zaposlujejo skoraj 40 % vseh zaposlenih, po ustvarjenem neto poslovnem dobičku pa so največji oddelek. Najmanjši padec so zabeležile družbe oddelka trgovine na drobno, razen z motornimi vozili (G 47), ki zaposlujejo skoraj polovico vseh zaposlenih in so leta 2012 ustvarile približno 40 % čistih prihodkov od prodaje celotne trgovske dejavnosti (G).

Slika 38: Struktura dodane vrednosti po oddelkih dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2012

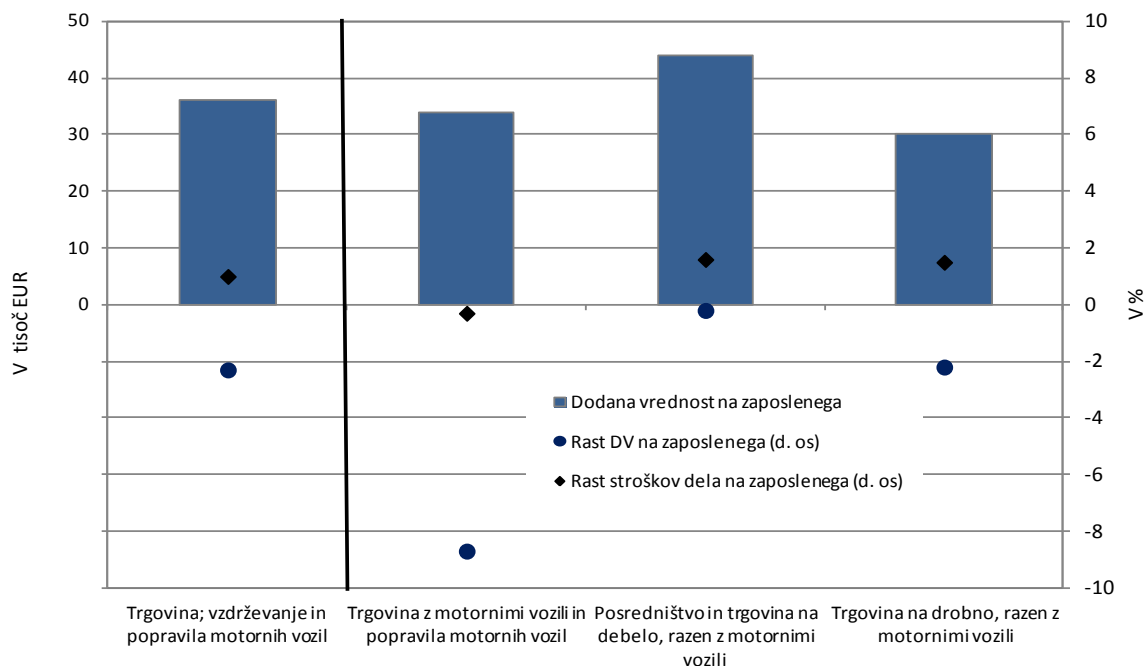

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Legenda: 45.1 Trgovina z motornimi vozili, 46.1 Posredništvo, 46.4 Trgovina na debelo z izdelki za široko rabo, 46.7 Druga specializirana trgovina na debelo, 46.9 Nespecializirana trgovina na debelo, 47.1 Trgovina na drobno v nespecializiranih prodajalnah. Kjer niso navedene šifre, gre za preostale dejavnosti skupaj.

Produktivnost dela trgovinskih družb se je leta 2012 zmanjšala. Produktivnost dela trgovinskih družb, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, je bila ob manjšem znižanju števila zaposlenih kot dodane vrednosti v letu 2012 nekoliko manjša. To je še povečalo zaostanek za povprečno produktivnostjo gospodarskih družb, ki se je v letu 2012 zvišala. Ob povečanju stroškov dela na zaposlenega se je delež stroškov dela v dodani vrednosti povečal za 2,1 o. t. na 64%. Do zvišanja stroškov dela v dodani vrednosti je prišlo v družbah vseh treh oddelkov, najbolj pa pri družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili.

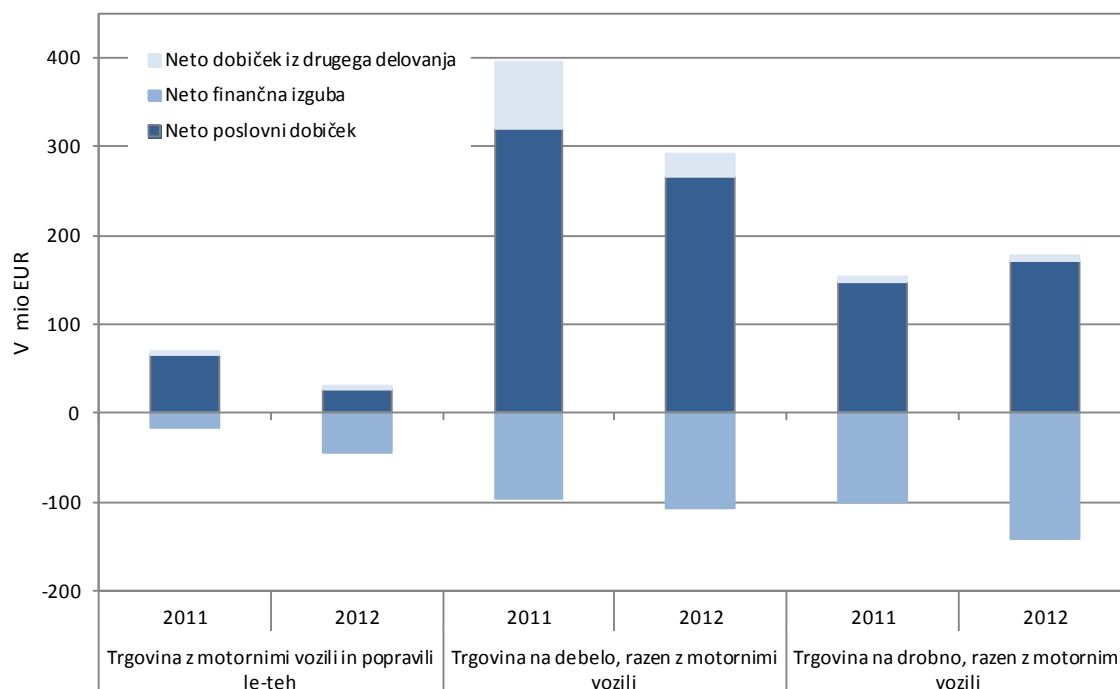
Slika 39: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto čisti dobiček trgovskih družb se je v letu 2012 več kot prepolovil; slabše so poslovale družbe vseh treh oddelkov. Po prepolovitvi v letu 2010 (na 155 mio evrov), se je neto čisti dobiček trgovinskih družb v letu 2011 povečal na 284 mio evrov, v letu 2012 pa ponovno zmanjšal in dosegel 106 mio evrov. V letu 2012 se je nadaljevalo zmanjšanje neto dobička iz poslovanja, prepolovil pa se je tudi neto dobiček iz drugega delovanja, ki se je močneje povečal v letu 2011. Neto izguba iz financiranja, ki je bila zelo visoka v letu 2010 (374 mio evrov), v letu 2011 pa se je precej zmanjšala (na 213,6 mio evrov), se je v letu 2012 ponovno povečala in dosegla 292,8 mio evrov. Zmanjšanje neto čistega dobička je bilo posledica poslabšanja poslovanja družb vseh treh oddelkov. Družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili so leto 2012 prvič po letu 2008 zaključile z neto čisto izgubo, ki je bila posledica manjšega neto dobička iz poslovanja ter višje neto izgube iz financiranja. Družbe posredništva in trgovine na debelo ter trgovine na drobno so leto 2012 sicer zaključile z neto čistim dobičkom, ki pa je bil za okoli polovico manjši kot leto pred tem. Pri tem so družbe obeh oddelkov še povečale neto izgubo iz financiranja, družbe trgovine na debelo pa so poslabšale tudi neto dobiček iz poslovanja. Ob precejšnjem zmanjšanju neto čistega dobička se je donosnost prihodkov trgovinskih družb močno zmanjšala in bila najnižja od leta 2008.

Slika 40: Poslovni izid družb trgovskih oddelkov v letih 2011 in 2012

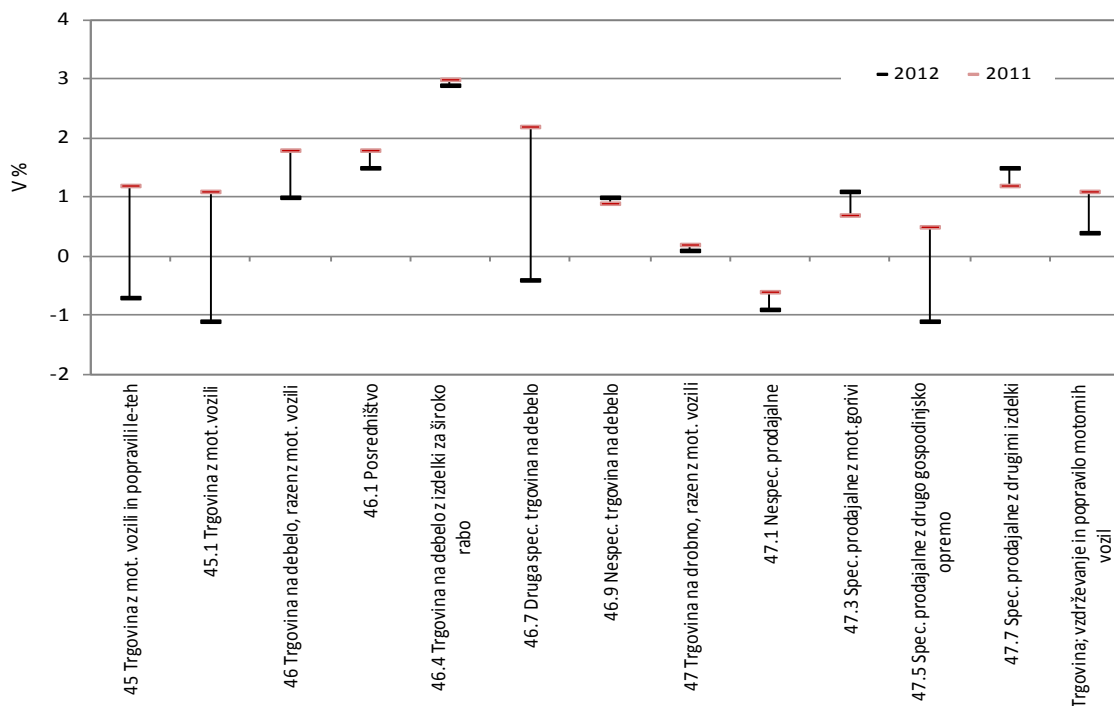

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

V letu 2012 so trgovinske družbe še poslabšale gospodarnost poslovanja. Poslabšanje gospodarnosti poslovanja je bilo posledica večjega povečanja poslovnih odhodkov kot poslovnih prihodkov. Povečanje poslovnih odhodkov je bilo posledica višjih stroškov blaga, materiala in storitev (ti zavzemajo 90 % vseh poslovnih odhodkov), tako da je obremenjenost poslovnih prihodkov z njimi narasla na 88,5 %. Zvišanje razmerja je bilo značilno za vse oddelke in večino skupin trgovinske dejavnosti. Med posameznimi stroški blaga, materiala in storitev se je povečala nabavna vrednost prodanega blaga, česar trgovci v razmerah nizkega domačega trošenja zaradi gospodarske krize po naši oceni niso mogli v celoti prenesti v cene. Stroški storitev pa so ostali skoraj na ravni izpred leta, tako da se je obremenjenost poslovnih prihodkov z njimi v letu 2012 zmanjšala na 9,6 %. Še nadalje so se v letu 2012 znižali tudi stroški dela, s čimer se je zmanjšala tudi obremenjenost poslovanja trgovskih družb z njimi. Za povprečno trgovinsko družbo je bilo v letu 2012 tako značilno nadaljnje zmanjšanje pribitka⁴⁸. To je bilo še posebej značilno za družbe trgovine na drobno, ki so si v razmerah, ko so se ob gospodarski krizi spremenile nakupovalne navade kupcev in se je povečala previdnost pri nakupih, s številnimi akcijami in popusti poskušale izboriti večji delež prodaje, kar je dodatno vplivalo na znižanje pribitkov.

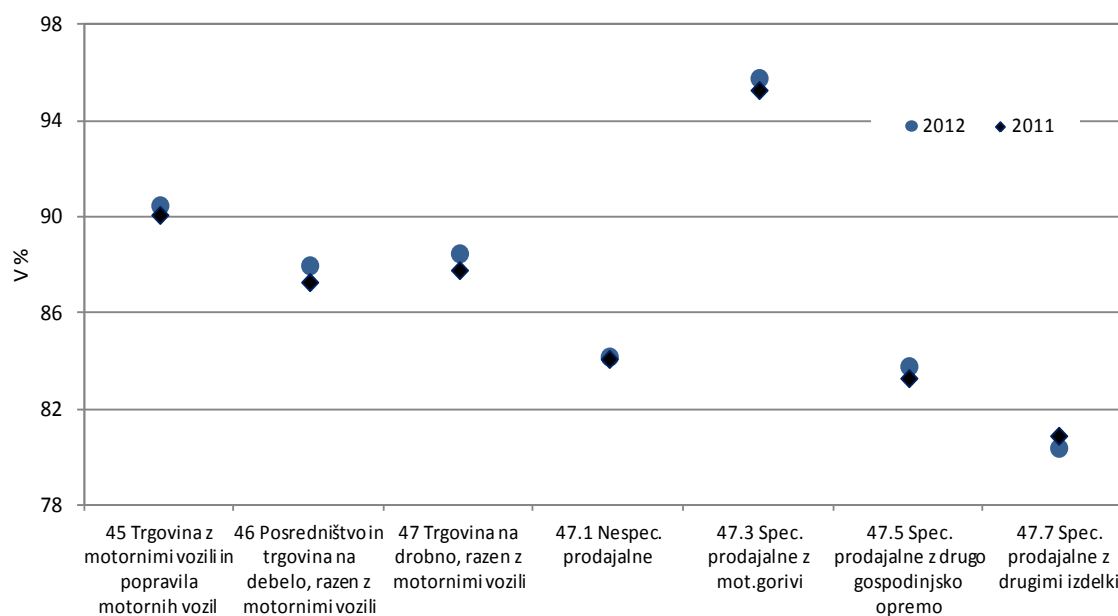
⁴⁸ Pribitek je izračunan kot razmerje med prihodki od prodaje in stroški za nabavo blaga, materiala in storitev ter stroški dela.

Slika 41: Donosnost prihodkov v največjih oddelkih ter skupinah trgovinske dejavnosti v letih 2011 in 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 42: Obremenjenost poslovnih prihodkov z nabavno vrednostjo prodanega blaga, materiala in storitev v trgovinskih družbah v letih 2011 in 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto dobiček iz poslovanja se je v družbah trgovine z motornimi vozili ter trgovine na debelo v letu 2012 zmanjšal. V družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili so se

poslovni prihodki ob manjši prodaji novih avtomobilov⁴⁹ nominalno zmanjšali za 7,0 %, poslovni odhodki pa predvsem zaradi padca nabavne vrednosti prodanega blaga⁵⁰ za 6,0 %. Neto dobiček iz poslovanja teh družb je bil tako v letu 2012 manjši za 40,2 mio evrov in je dosegel 26,4 mio evrov. Neto dobiček iz poslovanja družb oddelka posredništvo in trgovina na debelo se je ob povišanju poslovnih odhodkov in zmanjšanju poslovnih prihodkov zmanjšal za šestino oz. za 55,4 mio evro na 266 mio evrov. Zmanjšanje neto dobička iz poslovanja so zabeležile družbe vseh skupin znotraj trgovine na debelo, padec pa je bil največji pri družbah posredništva (G 46.1) in družbah druge specializirane trgovine na debelo (G 46.7). V slednjih so največje zmanjšanje zabeležili v družbah, ki se ukvarjajo s trgovino na debelo s trdimi, tekočimi in plinastimi gorivi, kjer je na uspešnost poslovanja vplivalo tudi zmanjšanje gospodarske aktivnosti in posledično manjše povpraševanje po gorivih, pa tudi pritiski konkurence in kupcev.

Neto dobiček iz poslovanja v trgovini na drobno se je v letu 2012 nekoliko povečal, a ostal nižji kot pred dvema letoma.

Neto dobiček iz poslovanja družb trgovine na drobno se je po povečanju v letu 2010 (na 250,5 mio evrov), v letu 2011 precej zmanjšal, v letu 2012 pa nekoliko povečal in dosegel 170,9 mio evrov. Na poslovanje celotne panoge najbolj vplivajo družbe dveh skupin – družbe trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z motornimi gorivi (G 47.3) in družbe trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah (G 47.1). Družbe, ki se ukvarjajo s prodajo motornih goriv, so leto 2012 zaključile s še višjim neto dobičkom iz poslovanja. Višje nabavne vrednosti prodanega blaga so vplivale na povečanje poslovnih odhodkov (za 16,5 %). Podobno so se povečali poslovni prihodki, kar je bila posledica višjih cen⁵¹, ob nekoliko manjši prodaji motornih goriv⁵² pa verjetno tudi povečane prodaje nekaterih drugih proizvodov⁵³. V letu 2012 se je, po precejšnjem zmanjšanju v letu 2011 (za 80 %), povečal neto dobiček iz poslovanja tudi družbam v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah (G 47.1), ki ga skoraj v celoti določa poslovanje hipermarketov, večjih marketov in diskontov (G 47.110). Povečanje neto dobička iz poslovanja za 37,5 mio evrov na 63,6 mio evrov je bilo posledica večjega zmanjšanja poslovnih odhodkov od prihodkov. Skupaj so se poslovni odhodki v letu 2012 zmanjšali za 4,7 %, od tega stroški blaga, materiala in storitev, ki zavzemajo približno 85 % vseh poslovnih odhodkov, za 3,7 %, stroški dela, ki zavzemajo okoli 10-odstotni delež, pa za 3,3 %. Relativno veliko zmanjšanje poslovnih odhodkov je bilo tako posledica zmanjšanja odpisov vrednosti (za dobro tretjino), ki so se leta 2011 močno povečali. Poslovni prihodki družb v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah, ki pretežno prodajajo živila (G 47.110), so se po zmanjšanju v letih 2009 in 2010 in povišanju v letu 2011, v letu 2012 ponovno zmanjšali. Tudi v letu 2012 se je nadaljevalo naraščanje poslovnih prihodkov diskontnih trgovin, poslovni prihodki največje družbe v tej dejavnosti pa so se zmanjšali. Na spremembe v strukturi te dejavnosti pokaže tudi analiza koncentracije panoge. Ob zmanjševanju števila družb se namreč niža delež največje družbe v ustvarjenih poslovnih prihodkih, krepijo pa deleži drugih družb,

⁴⁹ Število prvih registracij osebnih vozil se je glede na leto 2010 zmanjšalo za 16,3 % (lastni preračuni na osnovi podatkov MZIP).

⁵⁰ Nabavna vrednost prodanega blaga, ki zavzema več kot tri četrtine vseh poslovnih odhodkov, se je v letu 2012 zmanjšala za 6,6 %.

⁵¹ Cene v trgovini z motornimi gorivi so regulirane z modelom, ki vsakih 14 dni drobno prodajno ceno prilagodi spremembam cen nafte na svetovnih trgih.

⁵² Zmanjšanje prodanih količin povezujemo z manjšim povpraševanjem in trošarinsko politiko.

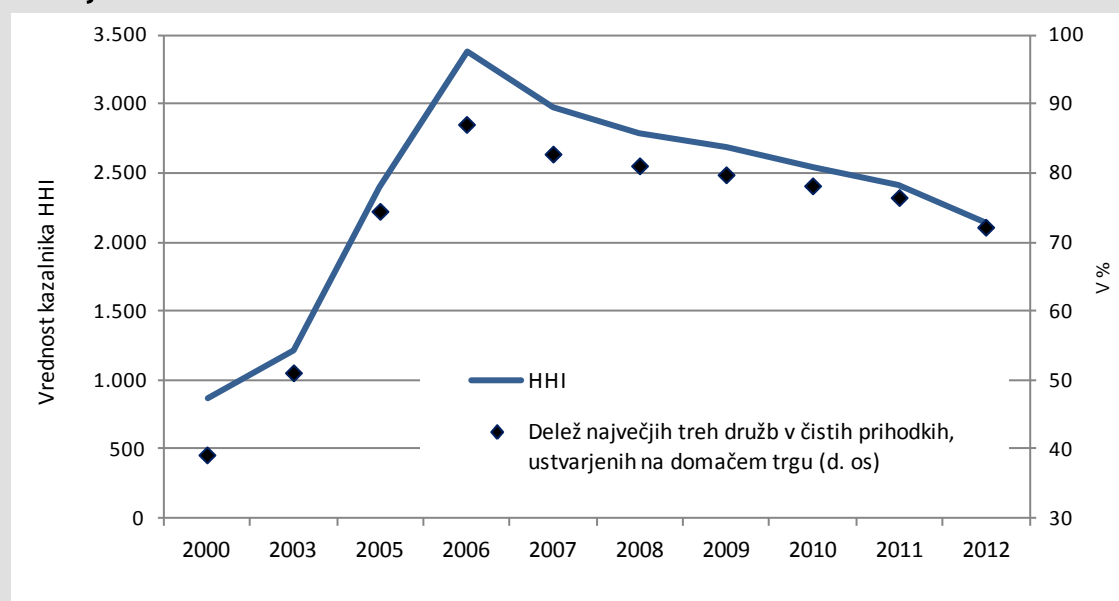
⁵³ Ker so podjetja po dejavnostih razvrščena glede na njihovo glavno dejavnost, poleg povečanja količin prodanih pogonskih goriv na celotno povečanje prihodka v trgovini z motornimi gorivi vpliva tudi prodaja ostalih proizvodov, ki jih prodajajo ta podjetja, npr. prodaja trgovskega blaga in storitev, električne energije, zemeljskega plina ipd.

zaradi česar se stopnja koncentracije, merjena s Hirschman-Herfindahlovim indeksom (HHI), po letu 2006 znižuje, je pa še vedno visoka⁵⁴.

Okvir 1: Koncentracija v nespecializiranih pretežno živilskih prodajalnah na drobno

Za pretežno živilske prodajalne v Sloveniji je značilna visoka koncentracija, ki pa se v zadnjih letih, predvsem zaradi povečane prodaje v diskontnih trgovinah, zmanjšuje. Za nespecializirane prodajalne, ki pretežno prodajajo živila (hipermarketi, marketi, diskonti ...)⁵⁵, je bila od leta 2000 značilna krepitev koncentracije, ki je bila posledica propadanja manjših družb oz. njihovega povezovanja ali prevzemanja s strani večjih podjetij. Stopnja koncentracije, merjena s Hirschman-Herfindahlovim indeksom (HHI), je v tej panogi po nizki vrednosti v letu 2000 leta 2005 presegla mejo visoke koncentracije (1.800). Potem ko je leta 2006 HHI dosegel najvišjo vrednost, se je v zadnjih šestih letih zniževala, a je indeks v letu 2012 še izkazoval visoko koncentracijo. Zniževanje koncentracije v zadnjih šestih letih je bila predvsem posledica krepitve prodaje v tujih diskontih, ki so na slovenski trg vstopili v letih 2005 in 2007. Ti so s širitvijo svojih poslovnih mrež in spreminjanjem nakupovalnih navad slovenskega kupca, do katerih je prišlo tudi zaradi gospodarske krize, v letu 2012 skupaj ustvarili 16,4 % celotnega prihodka od prodaje panoge (leta 2007 6,5 %, v letu 2011 13,3 %). Delež največje družbe v prihodku panoge se je zniževal⁵⁶, deleža drugih dveh največjih družb pa zadnja leta ostajata na podobni ravni in skupaj dosegata približno tretjino vseh prihodkov panoge.

Slika 43: Kazalnika koncentracije v nespecializiranih, pretežno živilskih prodajalnah na drobno v obdobju 2000-2012

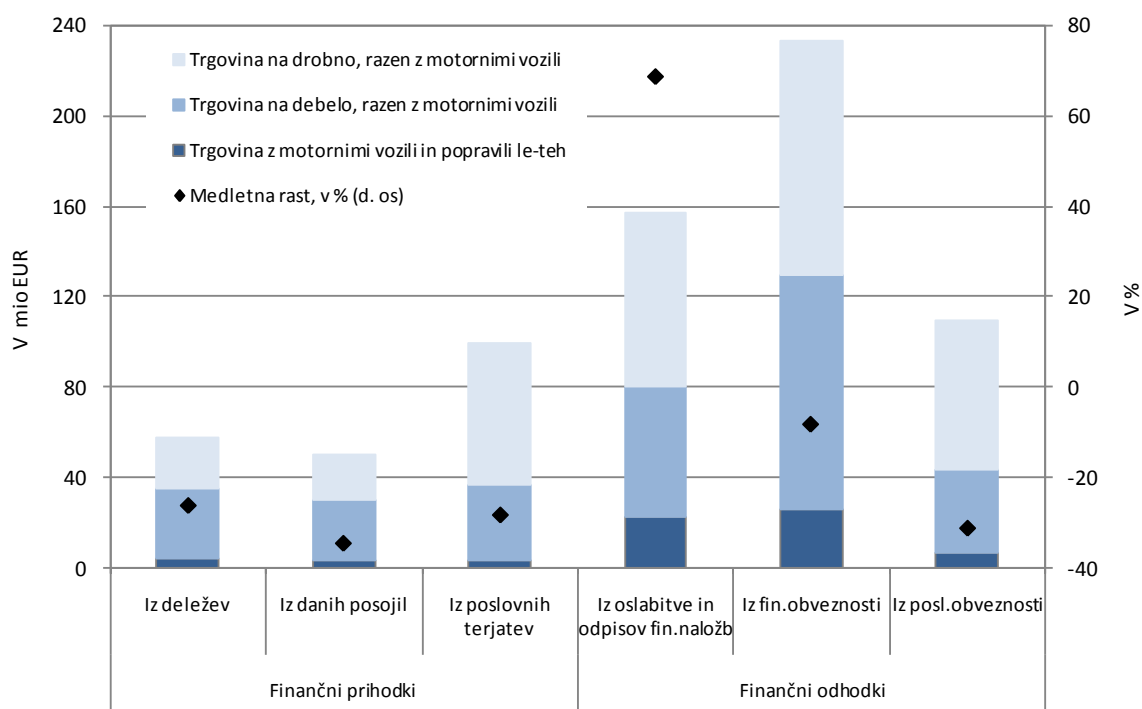
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opomba: HHI – Hirschman-Herfindahlov indeks koncentracije.

⁵⁴ Po tem merilu je visoka koncentracija pri vrednostih indeksa nad 1800.

⁵⁵ Družbe, ki so po SKD registrirane v 47.110

⁵⁶ Od najvišje vrednosti v letu 2006, ko je družba ustvarila več kot polovico vseh prihodkov panoge, se je delež do leta 2012 znižal za 15 o. t.

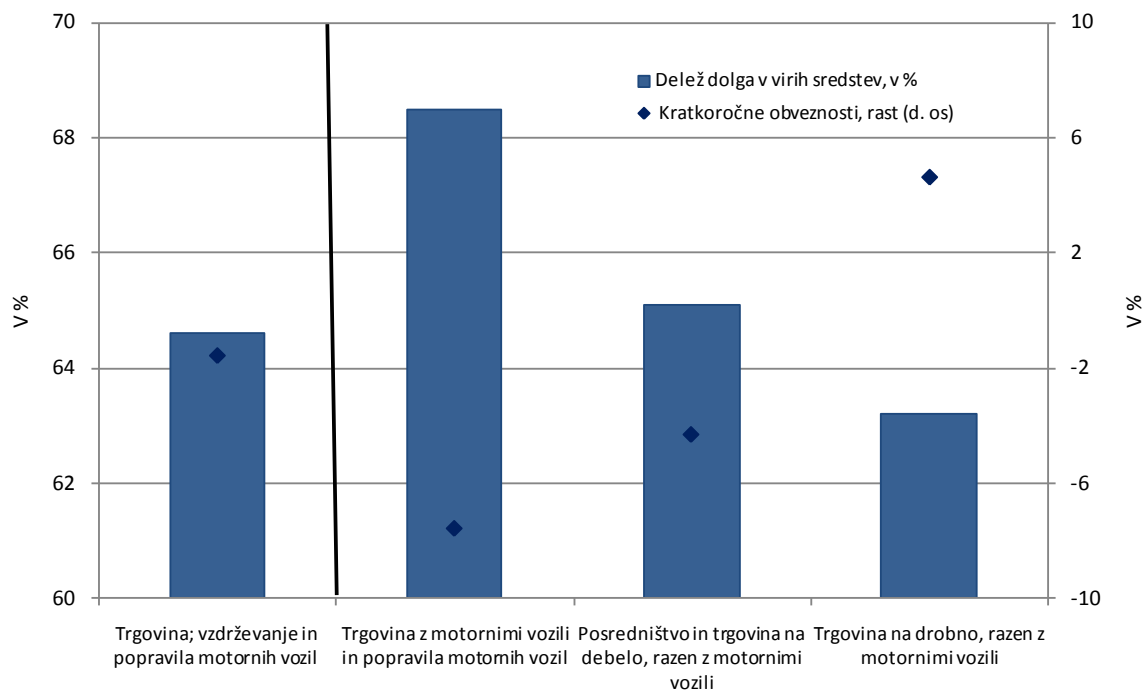
Slika 44: Finančno poslovanje gospodarskih družb v dejavnosti trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Za tretjino višja neto finančna izguba trgovinskih družb je bila rezultat izgube družb trgovine na drobno. Potem ko so trgovinske družbe v letu 2010 skoraj podvojile neto finančno izgubo, se je ta v letu 2011 zmanjšala na 213,6 mio evrov, v letu 2012 pa ponovno povečala za okoli tretjino na 292,8 mio evrov. Gibanje neto finančne izgube je bilo v letih 2010-2011 skoraj v celoti posledica finančnega poslovanja družb posredništva in trgovine na debelo oz. večje družbe tega oddelka, kjer se je vrednost finančnih odhodkov iz oslabitev in odpisov finančnih naložb v teh dveh letih zelo različno gibala. V letu 2012 se je neto finančna izguba družb trgovine na debelo sicer še nekoliko povečala (za desetino), vendar so na povečanje skupne izgube trgovinskih družb najbolj vplivale družbe trgovine na drobno. Te so neto finančno izgubo za več kot tretjino povečale že v letu 2011 (predvsem zaradi višjih oslabitev in odpisov finančnih naložb ter povečanja finančnih odhodkov iz obveznosti do dobaviteljev in meničnih obveznosti družb, ki se ukvarjajo s prodajo motornih goriv v specializiranih prodajalnah). V letu 2012 se je le-ta povečala še za skoraj 40%, kar je bilo predvsem posledica povečanj finančnih odhodkov največje trgovske družbe na drobno, ki pretežno prodaja živila, ki je izvedla odpise, popravke vrednosti in oslabitve v višini 75,5 mio evrov. Zaradi velikega povečanja finančnih odhodkov iz oslabitev in odpisov finančnih naložb se je v letu 2012 močno (za 27,6 mio evrov) povišala tudi neto finančna izguba družb v trgovini z motornimi vozili in njihovimi popravili.

Slika 45: Zadolženost trgovinskih družb v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Trgovinske družbe so leta 2012 nekoliko zmanjšale zadolženost, ki je sicer višja od povprečja vseh družb. Kratkoročne obveznosti, ki predstavljajo večino deleža trgovinskega dolga v virih sredstev, so bile v letu 2012 nekoliko manjše kot leto prej. Zmanjšale so se kratkoročne obveznosti družb trgovine z motornimi vozili in družb trgovine na debelo, povečale pa so se družbam trgovine na drobno. Bolj kot kratkoročne so trgovinske družbe zmanjšale dolgoročne obveznosti, od teh za največ družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili. Skupaj so bile tako družbe nekoliko manj zadolžene kot v letu prej, saj se jim je delež dolga v virih sredstev zmanjšal za 0,5 o.t. na 64,6 %, pri čemer so družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili tudi v letu 2012 ostale najbolj zadolžene med družbami trgovinske dejavnosti. Najmanj zadolžene ostajajo družbe v trgovini na drobno, ki so v letu 2012 zmanjšale zadolženost, poleg tega pa so povečale tudi obseg kapitala. Boljšo finančno strukturo so v letu 2012 imele tudi družbe v trgovini na debelo.

3.8 PROMET IN SKLADIŠČENJE

Tabela 13: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti prometa in skladiščenja v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	2.253	2.375	2.506	2.643	2.789
Število zaposlenih ¹	37.557	36.783	35.665	33.128	32.827
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	7,4	7,7	7,7	7,4	7,5
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	7,3	7,3	8,7	8,7	8,9
Neto ² čisti dobiček/izguba (v tisoč EUR)	109.870	-127.192	-21.751	-13.664	139.629
VELIKOST PODJETJA					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	4.689	4.497	4.195	3.870	3.620
Število zaposlenih/podjetje	16,7	15,5	14,2	12,5	11,8
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	269	290	300	300	307
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,047	1,007	1,045	1,059	1,067
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	1,1	-1,2	-0,2	-0,1	1,4
Donosnost prihodkov (v %)	2,8	-3,7	-0,6	-0,3	3,4
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.153	32.407	40.503	44.303	44.839
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	23.003	23.009	23.599	23.654	23.891
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	65,4	71,0	58,3	53,4	53,3
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	82,2	83,0	58,8	58,7	56,3
Delež kratkor. obveznosti v virih sredstev (v %)	15,6	14,5	15,0	15,9	13,5
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	20,6	19,6	49,8	50,1	52,0
Dolgor. pokritost dolgor. sredstev in zalog (v %)	96,4	97,5	98,8	97,4	98,1
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	42,8	38,5	38,9	41,3	41,6
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	86,4	88,3	81,3	84,8	84,0
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	12,5	12,1	12,2	11,5	10,9

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V letu 2012 se dodana vrednost v dejavnosti promet in skladiščenje (H) ni več povečevala in je bila v primerjavi s predkriznim letom 2008⁵⁷ nekaj odstotkov višja. V letu 2009 se je dodana

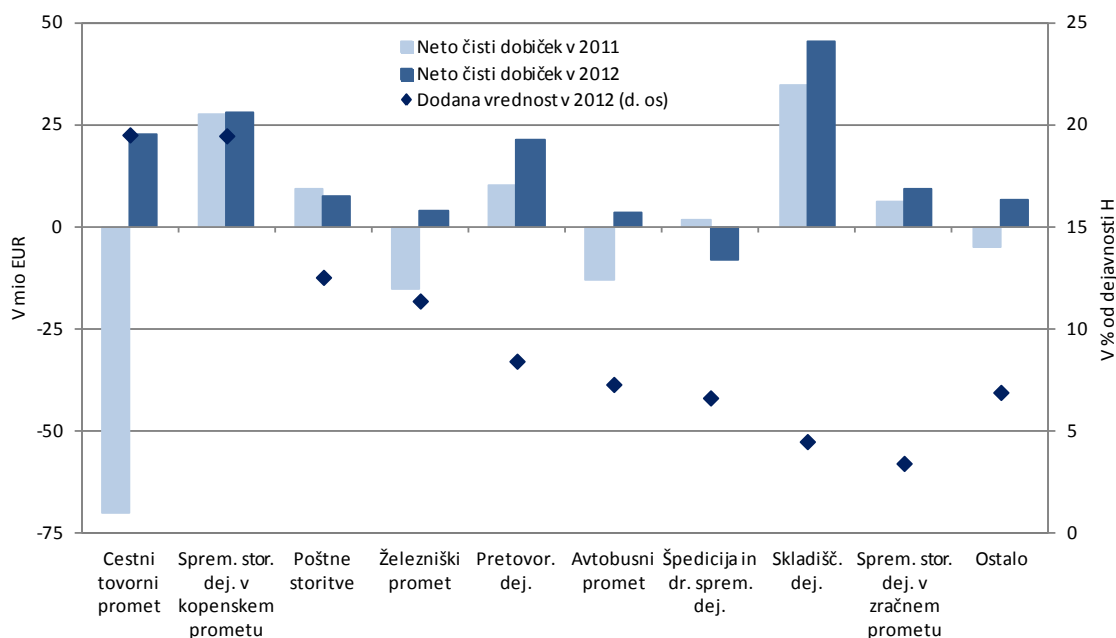
⁵⁷ Zaradi primerljivosti smo pri izračunu rasti v daljšem obdobju upoštevali reorganizacijo družbe DARS v letu 2010 in reorganizacijo družbe Slovenske železnice v letu 2011. Pri DARS je bila z letom 2010 namreč odpravljena koncesijska dajatev, pri Slovenskih železnicah pa smo poleg družb za potniški promet, tovorni promet in infrastrukturo upoštevali tudi podatke za krovno družbo, ki je zdaj registrirana v dejavnosti holdingov, prav tako pa dejavnost SŽ Centralne delavnice (kamor so se s krovne družbe tudi selili zaposleni in dodana vrednost). V tabeli in grafih podatkov nismo popravljali na zgoraj opisani način.

vrednost v dejavnosti H znižala za 8,6 %, nato pa se je v dveh letih povišala na raven, ki je za 2,6 % višja od predkrizne. V letu 2012 so gospodarske družbe v dejavnosti H ustvarile 1.529 mio EUR dodane vrednosti, majhni samostojni podjetniki pa še dodatnih 201 mio EUR. Od slednjega so največji del, kar 87,3 %, ali 175 mio EUR dodane vrednosti ustvarili majhni podjetniki v dejavnosti cestnega tovornega prometa. Po dodani vrednosti je tako cestni blagovni promet najpomembnejša dejavnost v dejavnosti H, ko gledamo le gospodarske družbe pa so v letu 2012 enako veliko dodane vrednosti ustvarili tudi v drugih spremljajočih dejavnostih v kopenskem prometu (kjer je najpomembnejša družba DARS).

V dejavnosti promet in skladiščenje (H) se je poslovni rezultat v letu 2012 močno izboljšal, v veliki meri z odpravo visoke izgube v cestnem tovornem prometu. V dejavnosti H so, po manjši izgubi v letu 2011, v lanskem letu dosegli 140 mio EUR neto čistega dobička in so tako končni poslovni rezultat izboljšali kar za 153 mio EUR⁵⁸. Izboljšanje poslovnega rezultata v dejavnosti cestni tovorni promet za 93 mio EUR je k izboljšanju v dejavnosti H prispevalo 60,6 %, vendar tudi na račun stečajev nekaterih večjih družb, ki so imele v letu 2011 veliko izgubo. Izboljšanje poslovnega rezultata v dejavnosti železniški promet za 19 mio EUR je k izboljšanju v celotni dejavnosti H pripomoglo 12,5 %. Pomembneje se je poslovni rezultat v okviru dejavnosti H v letu 2012 poslabšal le v špedicijski dejavnosti, za 10 mio EUR. Največji neto čisti dobiček so v letu 2012 dosegli v dejavnosti skladiščenje, 45 mio EUR, največjo izgubo pa v dejavnosti potniški zračni promet, 10 mio EUR.

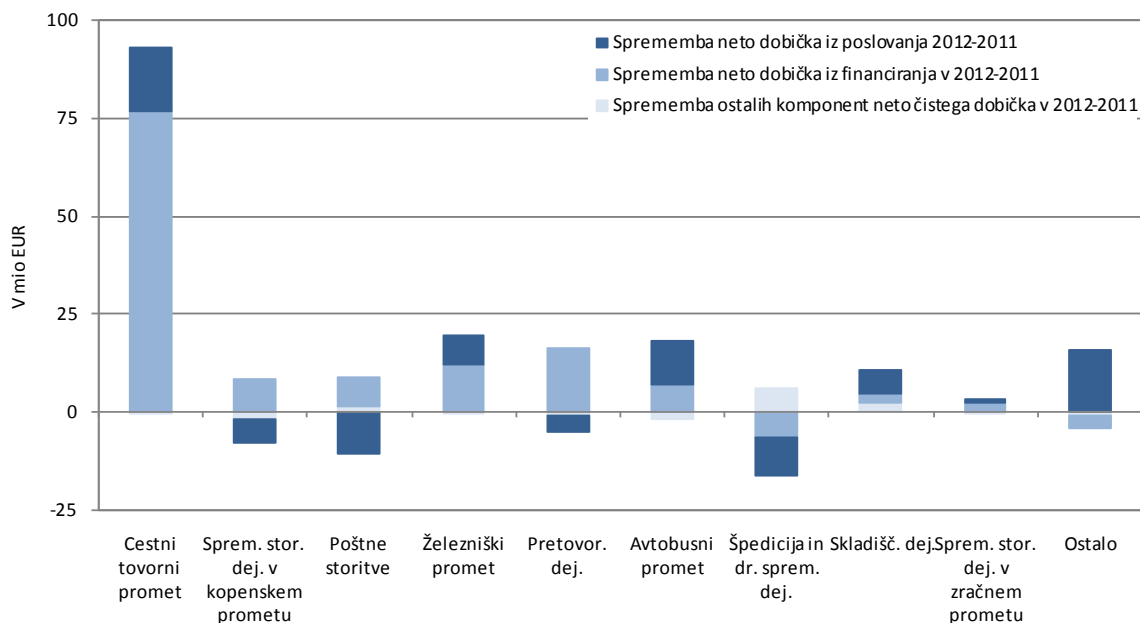
Slika 46: Struktura dodane vrednosti gospodarskih družb v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2012 ter poslovni rezultat v letih 2011 in 2012

Vir podatkov: AJ PES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

⁵⁸ Tu ne upoštevamo zgoraj omenjenega popravka za železnico, ker pri dobičku ni velike razlike.

Slika 47: Sprememba poslovnega rezultata v gospodarskih družbah v dejavnosti promet in skladiščenje v letu 2012 glede na leto 2011 po komponentah

Vir podatkov: AJPES (statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Oddelek kopenski promet, cevovodni transport (H 49) je po veliki izgubi, zlasti v letu 2011, v letu 2012 spet dosegel soliden dobiček. V okviru oddelka kopenski promet in cevovodni transport sta po številu zaposlenih (9.735⁵⁹ in 7.359 v letu 2012) najpomembnejši dejavnosti cestni tovorni promet (razred H 49.41) in železniški promet (skupina H 49.2). V primerjavi s predkriznim letom 2008 je bilo v letu 2012 v prvi dejavnosti 636⁶⁰ (za 6,1 %), v drugi pa 1.725 (za 19,0 %) manj zaposlenih, slednje pa je predvsem posledica procesa racionalizacije poslovanja v družbi Slovenske železnice. K znižanju števila zaposlenih v omenjenem obdobju v celotni dejavnosti H je znižanje v dejavnostih železniškega prometa in cestnega tovornega prometa prispevalo kar tri četrtine (55,1 % in 20,3 %). Oddelek H 49 je leta 2012 po številu zaposlenih pomenil 59 %, po ustvarjeni dodani vrednosti pa 43 % dejavnosti H (s prilagojenim, povečanim železniškim prometom). Celotna dejavnost kopenski promet, cevovodni transport, ki je leta 2008 še dosegla skromen dobiček, je v naslednjih letih do leta 2011 močno poslabševala poslovanje, v lanskem letu pa so zabeležili neto čisti dobiček v višini 38 mio EUR (kar je bistveno več kot leta 2008). Dejavnost cevovodni transport je v obdobju 2008–2012 v okviru kopenskega prometa poslovala najbolje, razen v lanskem letu, ko so kljub ustvarjenim 8 mio EUR neto čistega dobička bili še uspešnejši v cestnem tovornem prometu.

V železniškem prometu se po letu 2009, ko je bila zabeležena velika izguba, poslovanje izboljšuje in je bilo že pozitivno. Na železnici so v letu 2009 zabeležili veliko neto čisto izgubo v višini 30 mio EUR, ki pa se je potem zniževala in v letu 2012 so že poslovali s 4 mio EUR neto čistega dobička. Dejavnost je sicer še vedno beležila manjšo izgubo iz financiranja, kar pa je

⁵⁹ V letu 2012 je v dejavnosti cestni tovorni promet poleg gospodarskih družb poslovalo še 3.680 majhnih samostojnih podjetnikov, ki so imeli 5.126 zaposlenih.

⁶⁰ Število majhnih samostojnih podjetnikov in pri njih zaposlenih se je v dejavnosti cestni tovorni promet v omenjenem obdobju znižalo dosti bolj kot število zaposlenih pri gospodarskih družbah, in sicer za 2.900, ali za 24,8 %.

pretehtal večji dobiček iz poslovanja. Boljši rezultat iz poslovanja pa ni bil posledica povečanja obsega poslovanja, saj se je po podatkih SURS obseg prepeljanega blaga po železnici (merjeno v tonskih kilometrih) v letu 2012 znižal za 7,5 %. Zato so se tudi čisti prihodki od prodaje v dejavnosti znižali za 35 mio EUR, vendar je bilo z racionalizacijo poslovanja (predvsem na Slovenskih železnicah in največ na njenem infrastrukturnem delu) doseženo znižanje poslovnih odhodkov v višini 40 mio EUR. Država je za spodbujanje prevoza potnikov po železnici v letu 2012 namenila 51 mio EUR subvencij, kar je bilo za 10 % več kot v letu 2011 in je bistveno pripomoglo k ponovno pozitivnemu poslovanju tega dela železniškega prometa.

Dejavnost cestnega tovornega prometa (razred H 49.41) je v okviru dejavnosti H sicer najbolj izboljšala poslovanje, a tudi tako, da je nekaj družb z visoko izgubo v letu 2011 šlo v stečaj. V letu 2012 se je poslovanje dejavnosti močno izboljšalo, tako da je bilo doseženo 23 mio EUR neto čistega dobička. Da gre večina izboljšanja poslovanja v cestnem tovornem prometu v letu 2012 na račun podjetij z izgubo, ki v tem letu niso več poslovala, dokazuje podatek, da so družbe, ki so poslovale v letih 2012 in 2011 poslovanje izboljšale le za 10 mio EUR. V letu 2012 se je neto dobiček iz poslovanja v dejavnosti povečal za 16 mio EUR, neto izguba iz financiranja pa zmanjšala za 77 mio EUR. Drugače kot na železnici se je v dejavnosti cestni tovorni promet manjša neto čista izguba pojavila že v letu 2008 in se potem vse do leta 2011 le še stopnjevala. Šele krčenje dejavnosti s stečaji velikih družb z izgubo je v letu 2012 spet prineslo pozitivno poslovanje dejavnosti, a ob velikem znižanju vrednosti sredstev. Ta se je v dejavnosti cestni tovorni promet v letu 2012 znižala za 111 mio EUR, oziroma za 11,6 %.

V letu 2012 se je tako v mestnem in primestnem kopenskem potniškem prometu (razred H 49.31) kot tudi v medkrajevem in drugem cestnem potniškem prometu (podrazred H 49.391) poslovanje izboljšalo. V prvi dejavnosti so sicer še vedno poslovali z 2 mio EUR neto čiste izgube, a se je poslovanje izboljšalo za 7 mio EUR. V medkrajevem avtobusnem prometu pa so v letu 2012 ustvarili 5 mio EUR neto čistega dobička, kar je bilo za 9 mio EUR izboljššan rezultat poslovanja v primerjavi z letom prej. V mestnem prometu so močno, za 145 (za 15,3 %) povečali število zaposlenih, v medkrajevem pa za 88 (za 3,7 %) znižali. Javni avtobusni prevozi potnikov so podobno kakor prevozi potnikov po železnici subvencionirani. V mestnem prometu so v letu 2012 dobili skoraj 16 mio EUR subvencij (več kot dvakrat toliko kot leto prej), v medkrajevem prometu pa dobrih 25 mio EUR (5,2-odstotno povišanje). Po podatkih SURS se je v letu 2012 število prepeljanih potnikov v mestnem potniškem prometu znižalo za 8,0 %, medtem ko se je v medkrajevem potniškem prometu število prevoženih potniških kilometrov nekoliko povečalo, za 1,7 %.

V vodnem prometu (oddelek H 50), kjer je osrednja dejavnost pomorski blagovni promet, so v letu 2012 ponovno poslovali pozitivno. Potem ko so v letu 2011 v dejavnosti vodnega prometa zabeležili 0,7 mio EUR neto čiste izgube, so v letu 2012 poslovanje zaključili z 2,4 mio EUR neto čistega dobička, čeprav se je po podatkih SURS pomorski prevoz blaga v tem letu po obsegu zmanjšal za 5,5 %.

V zračnem prometu (oddelek H 51) se izguba po letu 2010 nekoliko znižuje. V letu 2010 je neto čista izguba znašala 20,2 mio EUR, v letu 2011 se je znižala na 13,9 mio EUR, v letu 2012 pa na 8,2 mio EUR (izguba iz poslovanja 5,1 mio EUR in iz financiranja 4,1 mio EUR). Dejavnost zračnega prometa (kjer pomembno mesto zavzema družba Adria Airways) se je leta 2012 hkrati

s špedicijsko dejavnostjo uvrstila med dejavnosti prometa in skladiščenja z najslabšim poslovnim izidom. Dejavnost se je od leta 2008 do leta 2012 precej skrčila, tudi z dezinvestiranjem, to je z znižanjem števila operativnih letal. Vrednost sredstev se je v tem obdobju tako znižala za 107 mio EUR in se je več kot prepolovila. Poslovni prihodki so se znižali za 49 mio EUR oziroma bolj kot poslovni odhodki, ki so bili nižji za 34 mio EUR.

Skladiščenje in spremljajoče prometne dejavnosti (oddelek H 52) je bila, razen leta 2009, najuspešnejša dejavnost v dejavnosti H in je v letu 2012 poslovanje še izboljšala. Oddelek sestavljajo raznovrstne dejavnosti, poleg prekladalne in špedicijske dejavnosti še skladiščenje in spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem, vodnem in zračnem prometu. V letu 2009 so v oddelku 52 ustvarili 89 mio EUR neto čiste izgube, v naslednjih letih pa neto čisti dobiček, ki se je veskozi povečeval in je v letu 2012 dosegel 100 mio EUR (izboljšanje za 15 mio EUR). V okviru oddelka H 52 so največ neto čistega dobička ustvarile dejavnosti skladiščenja (45 mio EUR), spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu (28 mio EUR) in pretovarjanja (22 mio EUR). Glavne zasluge za izboljšanje poslovanja oddelka pa pripišemo prav tako dejavnostima prekladanja in skladiščenja (izboljšanje za 11 mio EUR in 10 mio EUR). Edina dejavnost, ki je v oddelku poslovala v rdečih številkah je bila špedicijska, z neto čisto izgubo v višini 8 mio EUR (poslabšanje za 10 mio EUR glede na leto prej). Od leta 2008 do leta 2012 se je vrednost sredstev v špedicijski dejavnosti znižala za 118 mio EUR (skoraj za petino, na 495 mio EUR). Medtem ko se prihodki iz poslovanja med obema letoma skoraj niso spremenili, so se poslovni odhodki povečali za 21 mio EUR, zlasti zaradi povečanja vrednosti storitev in (prevrednotovalnih) odpisov vrednosti. Oddelek H 52 je v letu 2012 dosegel 193 mio EUR dobička iz poslovanja, a še vedno tudi 88 mio EUR neto izgube iz financiranja, kar je oboje pomenilo dobre tri četrtine v okviru družb prometa in skladiščenja.

Dobiček poštne in kurirske dejavnosti (oddelek H 53) se je v zadnjih dveh letih glede na prejšnjih nekaj let prepolovil. Neto čisti dobiček poštne in kurirske dejavnosti je v letu 2010 znašal še 16 mio EUR, v letu 2012 pa slabih 8 mio EUR. Velik del dejavnosti še vedno predstavlja ponudnik univerzalne poštne storitve, ki je aprila 2011 po sklepu AUKN (skupaj še z nekaterimi državnimi podjetji) sodeloval pri dokapitalizaciji NKBM z nakupom njenih delnic. Tudi zaradi omenjene operacije je poštna in kurirska dejavnost v letu 2011 zabeležila veliko neto izgubo iz financiranja (skoraj 11 mio EUR), kar je vplivalo na že prej omenjeno znižanje ravni neto čistega dobička. Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb (predvsem kot posledica prej omenjenega nakupa delnic) so se v letu 2012 sicer znižali za dobrih 7 mio EUR (na okoli 5 mio EUR), poslabšal pa se je rezultat iz poslovanja. Čisti prihodki od prodaje so se namreč znižali za 9 mio EUR, kar gre pripisati po eni strani na splošno slabim gospodarskim razmeram, nadomeščanju klasičnih poštnih pošiljk z elektronskimi načini komuniciranja ter racionalizaciji poslovanja s pošto pri nekaterih podjetjih.

3.9 GOSTINSTVO

Tabela 14: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v gostinstvu v obdobju 2008–2012

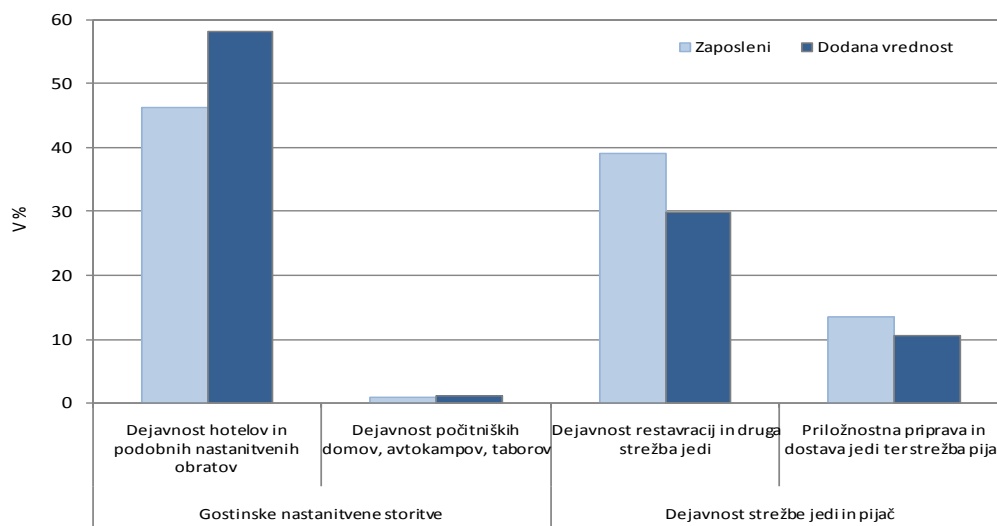
	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	2.318	2.459	2.541	2.641	2.733
Število zaposlenih ¹	17.255	17.700	17.067	17.042	16.281
Delež dejavnosti v zaposlenosti	3,4	3,7	3,7	3,8	3,7
Delež v dodani vrednosti vseh družb	2,3	2,5	2,4	2,5	2,5
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	-27.620	-37.373	-59.425	-70.155	-93.927
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.004	1.008	995	905	847
Število zaposlenih / podjetje	7,4	7,2	6,7	6,5	6,0
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	127	133	146	140	144
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,022	1,013	0,987	0,988	0,987
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	-1,3	-1,6	-2,4	-2,9	-4,0
Donosnost prihodkov (v %)	-2,4	-3,6	-5,6	-6,5	-8,7
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	24.068	23.253	23.679	24.528	25.411
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	16.990	17.157	17.927	18.068	18.397
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	70,6	73,8	75,7	73,7	72,4
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,0	62,0	63,6	63,0	64,2
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	26,4	29,4	30,1	29,0	30,2
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	50,6	44,9	42,3	42,8	41,6
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	86,2	81,3	79,5	80,3	79,5
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	4,4	3,8	3,4	3,4	4,1
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	83,0	84,8	86,0	86,5	85,9
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	10,0	8,9	8,9	9,3	8,8

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Delež gostinskih (I) družb v skupni ustvarjeni dodani vrednosti vseh slovenskih družb je leta 2012 ostal nespremenjen. Dodana vrednost vseh gostinskih družb se je v letu 2012 sicer nekoliko zmanjšala, vendar nekoliko manj kot v povprečju gospodarskih družb, tako da se je delež gostinskih družb v skupni dodani vrednosti vseh družb ohranil na 2,5%. Zmanjšanje je bilo v celoti posledica manjše dodane vrednosti družb, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač (I

56). Dodana vrednost v družbah, ki se ukvarjajo z gostinskimi nastanitvenimi dejavnostmi (I 55) in ki so v letu 2012 ustvarile 60 % celotne gostinske dodane vrednosti, pa se je nekoliko povečala. Največji del dodane vrednosti in zaposlenosti oddelka nastanitvenih storitev sicer predstavljajo hoteli in podobni obrati (I 55.1), v oddelku strežba jedi in pijač pa restavracije in družbe druge strežbe jedi (I 56.1).

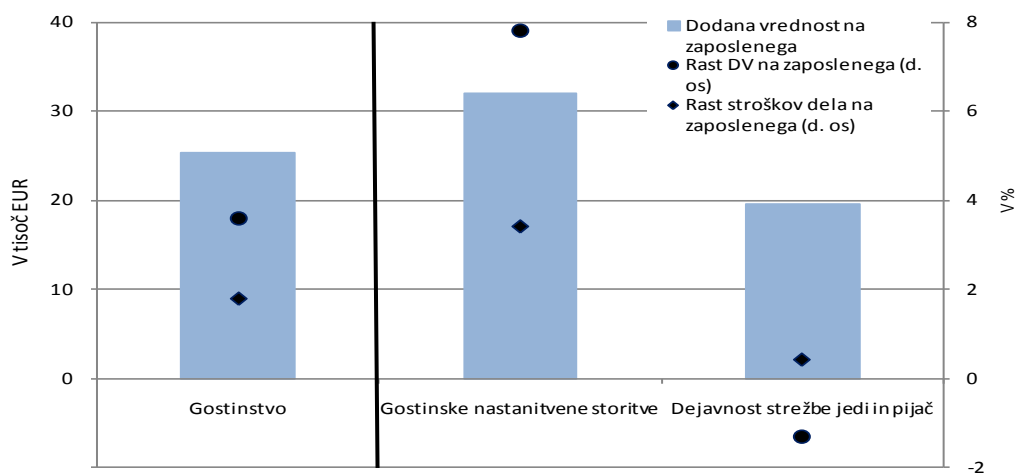
Slika 48: Delež v dodani vrednosti ter zaposlenosti vseh gostinskih družb v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

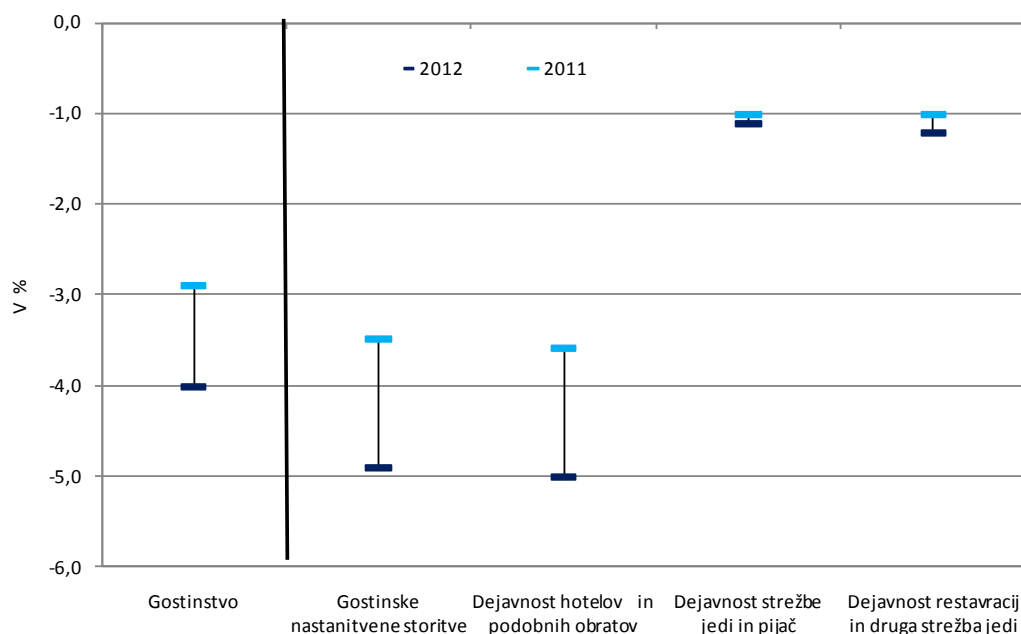
Produktivnost dela gostinskih družb se je leta 2012 povečala. Produktivnost, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je ob večjem znižanju števila zaposlenih kot dodane vrednosti v letu 2012 nekoliko povečala, zmanjšal se je tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti (za 1,3 o. t. na 72,4 %). Do povečanja produktivnosti dela in znižanja stroškov dela v dodani vrednosti je prišlo v družbah nastanitvenih dejavnosti, predvsem v hotelih in podobnih obratih. V družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač se je produktivnost dela zmanjšala, delež stroškov dela v dodani vrednosti pa povečal.

Slika 49: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v gostinskih gospodarskih družbah v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Slika 50: Donosnost sredstev gostinskih gospodarskih družb v letih 2011 in 2012

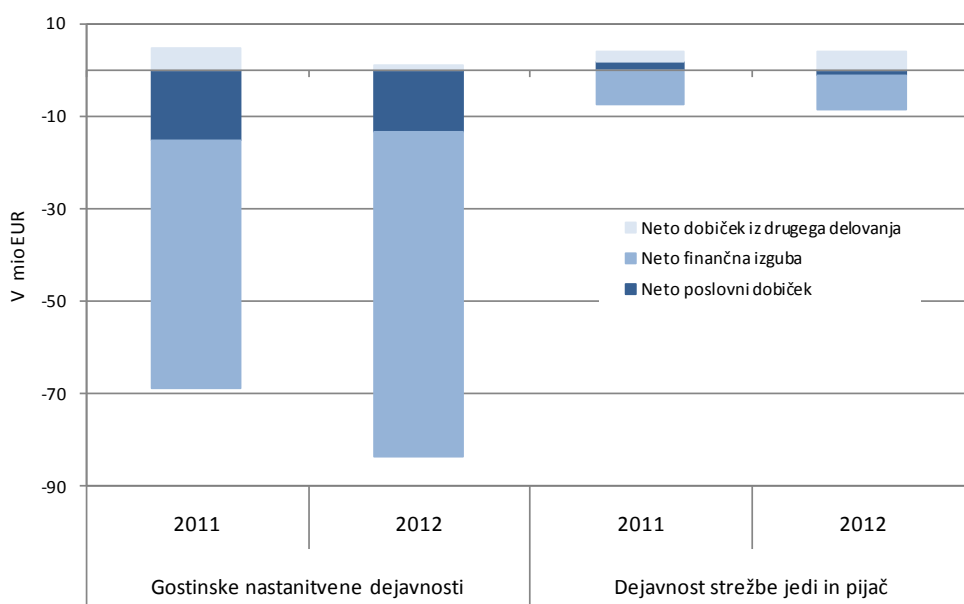
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Gostinske družbe so v letu 2012 s poslabšanjem tako v rednem kot izrednem poslovanju še povečale neto čisto izgubo obračunskega obdobja. Po zmanjšanju neto dobička iz poslovanja v letu 2009 so leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, ki se je v letih 2011 in 2012 še nekoliko povečala (na 14,2 mio evrov). Neto finančna izguba, ki je bila približno enaka v letih 2009 in 2010, se je v letu 2011 povečala za dobro desetino, v letu 2012 pa še za četrtnino na 77,9 mio evrov. Gostinske družbe so v letu 2012 poslabšale tudi dobiček iz drugega delovanja, tako da so poslovno leto 2012 zaključile z neto čisto izgubo obračunskega obdobja v vrednosti 93,9 mio evrov, kar je bilo za tretjino več kot v letu prej. Zaradi slabšega poslovnega rezultata sta se znižali donosnosti prihodkov ter sredstev gostinskih družb, ki sta negativni že od leta 2008. Neto čista izguba obračunskega obdobja se je v letu 2012 povečala tako pri družbah nastanitvenih dejavnosti (za tretjino oz. 23 mio evrov), kar je bilo v celoti posledica nadaljnega poslabšanja poslovanja hotelov in podobnih obratov. Tudi pri družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, se je neto čista izguba obračunskega obdobja povečala (za 14 % oz. 0,8 mio evrov), kar je bilo v večini posledica poslabšanja poslovanja restavracij in drugih družb, ki strežejo jedi.

Družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, so v letu 2012 ponovno prešle v neto izgubo iz poslovanja, ki je bila v družbah nastanitvenih dejavnosti tudi v tem letu visoka. Poslovanje gostinskih družb je iz leta v leto slabše, saj so po občutnem zmanjšanju neto dobička iz poslovanja v letu 2009, leti 2010 in 2011 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, ki se je v letu 2012 še povečala na 14,2 mio evrov. Največji del izgube so ustvarile družbe nastanitvenih dejavnosti, ki so po neto dobičku iz poslovanja v vrednosti 9,7 mio evrov v letu 2009, leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, ki se je leta 2011 še povečala. V letu 2012 se je sicer znižala (za desetino), a bila s 13,2 mio evrov še vedno relativno visoka. Slabše poslovanje družb oddelka je posledica aktivnosti v hotelih in podobnih obratih, kjer se je sicer neto izguba iz poslovanja v letu 2012 nekoliko znižala, na 14 mio evrov. To je bila posledica manjšega zvišanja poslovnih odhodkov od prihodkov. Med poslovnimi prihodki so čisti prihodki od prodaje, ob enakem

število prenočitev turistov v hotelih in podobnih nastanitvenih objektih⁶¹, ostali na ravni leta 2011, za več kot polovico pa so se povečali drugi poslovni prihodki. Povečanje poslovnih odhodkov pa je bilo predvsem posledica nadaljnjega povečanja odpisov vrednosti (za 6 mio evrov; gre predvsem za prevrednotovanje pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih), povečali pa so se tudi drugi poslovni odhodki (za dobro desetino), nekoliko pa tudi stroški blaga, materiala in storitev, ki zavzemajo približno polovico vseh poslovnih odhodkov. Stroški dela so se po približno enaki vrednosti v letih 2009–2011 v letu 2012 nekoliko zmanjšali, kar je bilo posledica precejšnjega zmanjšanja števila zaposlenih. Po izboljšanju v letu 2011 so svoje poslovanje v letu 2012 močno poslabšale družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač. Te so leto 2010 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, leto 2011 pa z neto dobičkom iz poslovanja v vrednosti 1,9 mio evrov, ki se je v letu 2012 ponovno prevesil v neto izgubo v vrednosti 1 mio evrov. Poslabšanje je izhajalo iz poslovanja družb v dejavnosti restavracij in drugih strežb jedi, ki povišane stroške blaga, materiala in storitev v razmerah nizkega domačega trošenja in nižjega trošenja tujih turistov po naši oceni niso mogle v celoti prenesti v cene.

Slika 51: Poslovni izid družb gostinskih oddelkov v letih 2011 in 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto izguba iz financiranja se je v letu 2012 močno povečala v družbah nastanitvenih dejavnosti. Poslabševanje finančnega poslovanja, ki je bilo značilno za obdobje 2009–2011 se je v letu 2012 še poglobilo; neto izguba iz financiranja se je namreč v letu 2012 povečala za več kot četrtino na 77,9 mio evrov. Poslabšanje je bilo posledica povečanih finančnih odhodkov v hotelih in podobnih nastanitvenih objektih, kjer so se finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb, po znižanju v letu 2011, povečali za 18,6 mio evrov.

Gostinske družbe so leta 2012 še povečale zadolženost. Dolg gostinskih družb se je v letu 2012 povečal še za 1,2 o. t. na 64,2 % virov sredstev, kar je bilo posledica poslovanja družb nastanitvenih dejavnosti. Povišanje zadolženosti teh družb je bilo posledica večjega zmanjšanja

⁶¹ Število prenočitev tujih turistov v hotelih in podobnih nastanitvenih objektih se je v letu 2012 povečalo za 3,6 %, število prenočitev domačih turistov pa se je zmanjšalo za 6,1 %.

celotnih obveznosti do virov sredstev od zmanjšanja dolga. Skupni dolg v evrih se je namreč ob zmanjšanju dolgoročnih obveznosti, ki predstavljajo večino deleža dolga v virih sredstev, zmanjšal za 7,7 mio evrov, celotne obveznosti do virov sredstev pa za 64,9 mio evrov. Na zmanjšanje slednjih je vplival nižji kapital kot v letu 2011, kar je bilo posledica prenesene čiste izgube. Ob tem se je močno poslabšala tudi finančna pokritost sredstev. Finančna pokritost sredstev družb druge skupine, tj. družb, ki *strežejo jedi in pijačo* se je v letu 2012 nekoliko izboljšala, prav tako pa so družbe ob nižjih dolgoročnih obveznostih zmanjšale zadolženost.

Okvir 2: Poslovanje gostinskih majhnih podjetnikov

Pomemben del dodane vrednosti dejavnosti gostinstva poleg gospodarskih družb ustvarijo samostojni podjetniki⁶². Majhni samostojni podjetniki ustvarijo dobro petino skupne gostinske dodane vrednosti. Mali podjetniki so posebej dejavni v dejavnosti strežbe jedi in pijač, ki ustvarijo 40 % celotne dodane vrednosti panoge.

Število malih podjetnikov, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač se je po rasti v letih 2008–2011 v letu 2012 zmanjšalo na 4.666. Število zaposlenih pri njih se zmanjšuje že od leta 2009, tako da je bilo v letu 2012 v panogi zaposlenih dobrih 6.000 ljudi (v družbah v isti panogi 8.590). Ob nekoliko manjšem znižanju dodane vrednosti se je produktivnost dela v zadnjih letih nekoliko povečevala, a je bila z 18.561 evri na zaposlenega v letu 2012 nižja kot pri gospodarskih družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač.

Tabela 15: Kazalniki poslovanja majhnih samostojnih podjetnikov v gostinstvu v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število majhnih podjetnikov	4.902	4.985	5.084	5.129	5.035
Število zaposlenih ¹	7.681	7.469	6.962	6.640	6.301
Delež dejavnosti v zaposlenosti vseh malih podjetnikov	12,3	13,0	13,8	13,9	13,9
Neto dodana vrednost / zap. (v EUR)	17.641	17.162	17.805	18.673	19.041
Delež v dodani vrednosti vseh malih podjetnikov	8,0	8,9	9,2	9,2	9,2
Neto ² podjetnikov prihodek (v tisoč EUR)	20.130	14.165	10.535	11.035	9.314
Gospodarnost poslovanja	1,059	1,041	1,031	1,030	1,027

Vir podatkov: AJPEŠ (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecv na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ²Razlika med prihodki in odhodki obračunskega obdobja oz. podjetnikov dohodek, zmanjšan za negativni poslovni izid.

Majhni podjetniki so v letu 2012 zmanjšali tako prihodke kot odhodke, leto pa so zaključili z 8,3 mio evrov neto podjetnikovega dohodka. Neto podjetnikov dohodek, ki je bil za 15 % oz. 1,5 mio evrov nižji kot v letu 2011, so ustvarili iz poslovanja in iz drugega delovanja, neto rezultat iz finančnega delovanja pa je bil negativen. Neto podjetnikov dohodek iz poslovanja se je ob zmanjšanju poslovnih prihodkov glede na leto prej zmanjšal za dobro desetino, na 9,4 mio evrov.

Majhni podjetniki, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač so, podobno kot gospodarske družbe v tej panogi, v letu 2012 zmanjšali zadolženost. Delež dolga v virih sredstev je tako, ob zmanjšanju dolgoročnih obveznosti, znašal 48,9 %, povečala pa se je finančna pokritost sredstev.

⁶² Samostojni podjetniki so razvrščeni po velikosti. Za majhne podjetnike so obrazci predpisani na podlagi Računovodskih rešitev pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih, srednji in veliki podjetniki pa predložijo podatke iz letnih poročil na enakih obrazcih kot gospodarske družbe.

3.10 INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI

Tabela 16: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnosti obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	2.571	2.803	2.982	3.157	3.289
Število zaposlenih ¹	17.843	17.923	17.753	17.428	17.627
Delež dejavnosti v zaposlenosti	3,5	3,7	3,8	3,9	4,1
Delež v dodani vrednosti vseh družb	6,3	6,5	6,6	6,5	6,8
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	214.921	110.202	214.941	85.499	138.986
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	1.699	1.599	1.408	1.224	1.190
Število zaposlenih / podjetje	6,9	6,4	6,0	5,5	5,4
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	231	245	244	213	221
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,080	1,048	1,039	1,065	1,071
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	5,2	2,5	-5,0	2,3	3,6
Donosnost prihodkov (v %)	6,6	3,6	-7,0	2,9	4,8
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	63.823	59.295	61.700	63.057	63.410
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	33.565	33.270	34.420	34.237	34.463
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	52,6	56,1	55,8	54,3	54,4
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	52,5	52,9	56,8	58,6	54,6
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	34,0	28,4	33,0	33,9	29,5
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	69,4	66,5	65,1	63,8	73,2
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	92,5	97,9	97,1	97,8	108,1
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	12,6	12,5	13,8	15,1	17,0
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	68,4	70,8	66,4	64,9	62,1
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	24,7	22,9	24,4	24,3	23,2

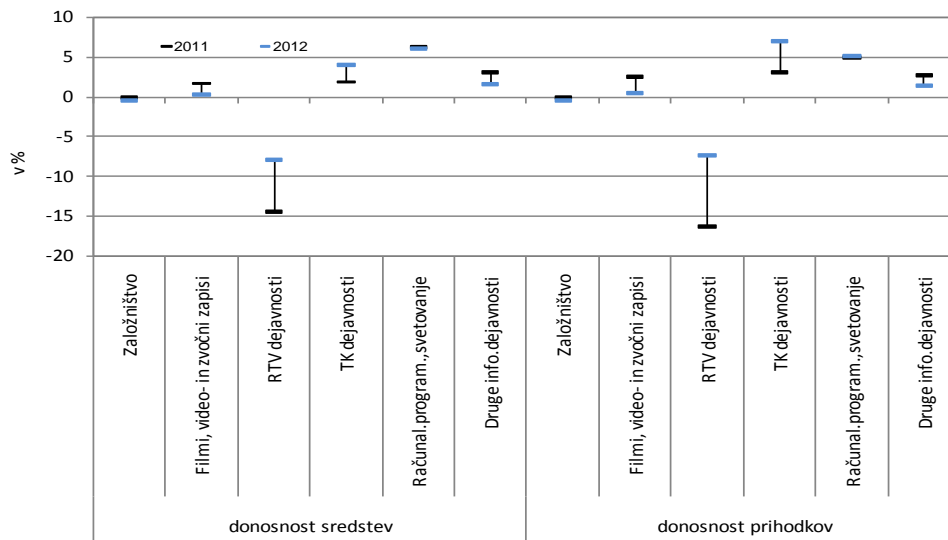
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe, ki izvajajo informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), so tudi leto 2012 zaključile z neto čistim dobičkom, ki pa po velikosti še zaostaja za tistim iz predkriznega leta 2008. Družbe so v letu 2012 zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom na dveh ravneh delovanja (iz poslovanja in drugega delovanja), izguba iz financiranja pa se od leta 2010 zmanjšuje. Neto dobiček iz poslovanja je znašal 189,6 mio EUR in

se je glede na predhodno leto povečal za 7,8 %, pri čemer je bila zgolj v radijski in televizijski dejavnosti (J 60) ustvarjena neto izguba iz poslovanja. Saldo drugih prihodkov in odhodkov je dosegel 8,8 mio EUR in se je zmanjšal skoraj za desetino. Neto izguba iz financiranja je znašala 35,7 mio EUR⁶³ in se je zmanjšala za dve petini, pri čemer je bil za razliko od preteklih let, ko so vsi oddelki ustvarili neto izgubo, v letu 2012 v dejavnosti računalniškega programiranja in svetovanja (J 62) ustvarjen neto dobiček (0,2 mio EUR). Neto čisti dobiček obračunskega obdobja je dosegel 139,0 mio EUR in se je glede na predhodno leto znatno povečal, za 62,6 %. Tako je že za četrtno presegel vrednost iz leta 2009, za pred kriznim letom 2008 pa je še vedno zaostajal za tretjino. Največji neto čisti dobiček so ustvarile telekomunikacijske družbe (J 61) in družbe, ki izvajajo računalniško programiranje in svetovanje (J 62), in sicer v višini 97,1 mio EUR oz. 47,2 mio EUR. Telekomunikacijske družbe so ga tudi občutno povečale, za 127,5 %. Neto čisto izgubo so izkazali samo v radijski in televizijski dejavnosti (J 60) ter založništvu (J 58), negativni donosnosti prihodkov in sredstev pa sta se v slednji še poslabšali. Donosnosti sredstev in prihodkov na ravni celotne dejavnosti J sta se sicer glede na preteklo leto izboljšali.

Slika 52: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letih 2011 in 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

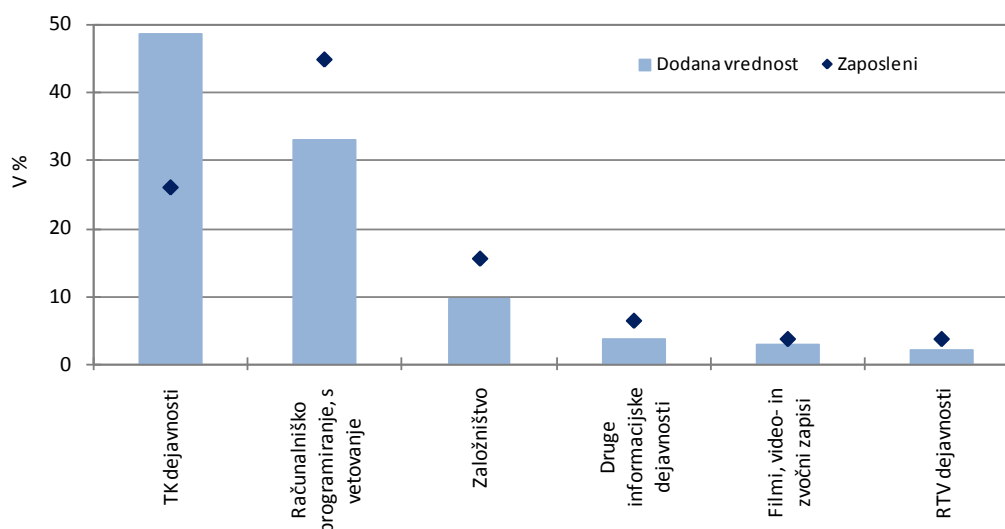
Opomba: TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Gospodarske družbe informacijsko-komunikacijskih dejavnosti so v letu 2012 še nadalje povečale dodano vrednost, njihov delež v dodani vrednosti vseh družb pa se je s tem povišal na najvišjo raven v obdobju 2008–2012. Prispevek družb dejavnosti J se je povzpел na 6,8 % in se je povečal glede na leto 2008 za pol odstotne točke. Dodana vrednost je dosegla 1.117,7 mio

⁶³ Glavnina neto finančne izgube dejavnosti J je tudi v letu 2012 odpadla na telekomunikacijske družbe (J 61: 64,6 %) oz. družbe, ki izvajajo telekomunikacijske dejavnosti po vodih (J 61.100: 59,6 %; 2010: 91,2 %). Največji slovenski telekomunikacijski operater je s slabitvami finančnih naložb leta 2010 v odvisne družbe na trgih jugovzhodne Evrope prispeval največji delež k neto finančni izgubi leta 2010 v obsegu 300,7 mio EUR (več v Kmet Zupančič in drugi, 2011, 2012). Telekom Slovenije, d. d., je tudi v letu 2012 izvršil slabitev finančnih naložb v odvisne družbe na istih regionalnih področjih (Albanija in Makedonija), vendar se je vrednost teh slabitev glede na leto 2011 še nadalje občutno zmanjšala (Letno poročilo Telekoma Slovenije 2012, 2013). Neto izguba iz financiranja na ravni dejavnosti J je bila tudi zato za 41,8 % manjša kot leta 2011 ter za 88,1 % manjša kot leta 2010.

EUR⁶⁴ in je bila večja za 1,7 % (2011: 0,3 %), pri čemer so se poslovni prihodki le za malenkost zmanjšali, za 0,5 %, zmanjšali pa so se tudi stroški blaga, materiala in storitev ter drugi poslovni odhodki, za 1,4 % oz. za 24,0 %. Družbe radijske in televizijske dejavnosti (J 60) so ob občutnem povečanju poslovnih prihodkov⁶⁵, skoraj za tretjino, najbolj povečale dodano vrednost med oddelki celotne dejavnosti J, in sicer za 35,4 %, vendar pa je njihov prispevek k dodani vrednosti panoge najmanjši. Rast dodane vrednosti je bila izkazana tudi v družbah, ki izvajajo druge informacijske dejavnosti (J 63) ter v obeh dejavnostih, ki prispevata največja deleža v dodano vrednost panoge (J 61 in J 62).

Slika 53: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Zaradi pospešene rasti dodane vrednosti se je produktivnost kljub večjemu številu zaposlenih še nekoliko okrepila tudi v letu 2012 in je še naprej ostala večja od povprečja v vseh gospodarskih družbah. Število zaposlenih⁶⁶ v informacijsko-komunikacijskih dejavnostih se je povečalo za 1,1 %, kar se je ob še večji rasti dodane vrednosti odrazilo v 0,6-odstotni rasti produktivnosti dela, merjeni kot razmerje med dodano vrednostjo in številom zaposlenih. Med oddelki dejavnosti J se je produktivnost dela najbolj povečala v družbah radijske in televizijske dejavnosti (J 60), na kar je precej vplivala že omenjena premestitev večje družbe v to dejavnost.

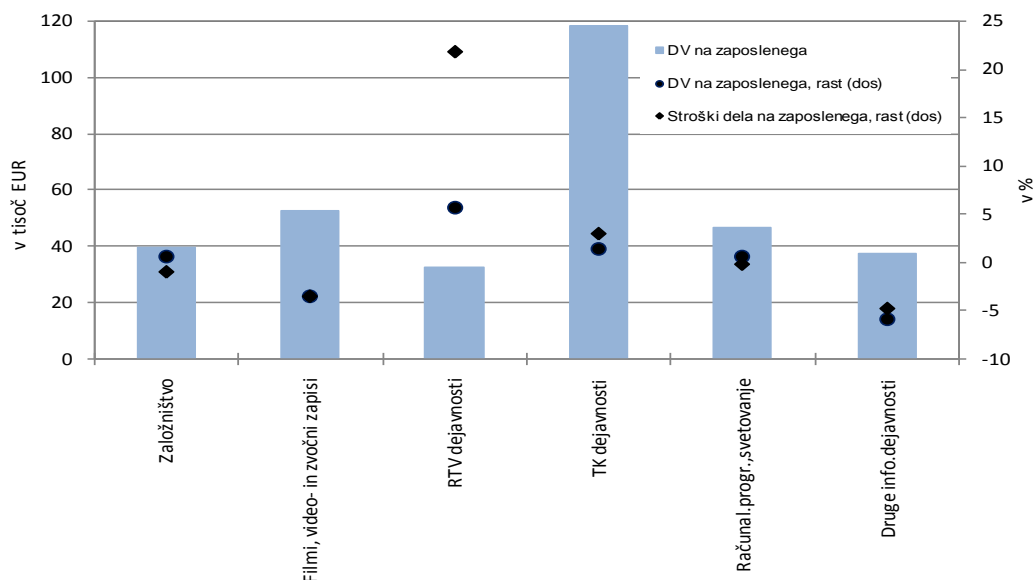
⁶⁴ Majhni samostojni podjetniki, ki jih je bilo le za 130 manj kot gospodarskih družb, so ustvarili za 20,4 mio EUR dodane vrednosti in so prispevali 1,8 % k celotni dodani vrednosti dejavnosti J. Največji del, 65,4-odstoten, so prispevali majhni podjetniki, ki se ukvarjajo z računalniškim programiranjem in svetovanjem (J 62). V tem oddelku je delovalo tudi največ majhnih podjetnikov, in sicer 62,1 %, ki so zaposlovali največji delež, 58,4-odstoten, zaposlenih pri majhnih samostojnih podjetnikih.

⁶⁵ Po podatkih AJPES je bila leta 2012 iz oglaševanja (M 73.1) premeščena v televizijsko dejavnost (J 60.2) gospodarska družba, ki se ukvarja z medijskimi vsebinami ter storitvami, kar je pomembno vplivalo na rezultate radijske in televizijske dejavnosti (J 60). Omenjena družba je namreč ustvarila več poslovnih prihodkov kot preostale družbe skupaj, na drugi strani pa so družbe, ki so v letu 2012 začele poslovati, ustvarile zelo skromen obseg poslovnih prihodkov.

⁶⁶ Število zaposlenih se je zmanjšalo samo v družbah, ki se ukvarjajo z založništvom (J 58) ter filmi, video- in zvočnimi zapisi (J 59), za 5,0 % oz. za 0,3 %.

V tej dejavnosti sta bili tako zabeleženi tudi največji rasti dodane vrednosti in števila zaposlenih, za 35,4 % oz. 28,1 %. Od začetka gospodarske krize se je število zaposlenih v informacijsko-komunikacijskih družbah zmanjšalo za 1,7 %, kar je občutno manj kot v celotnem gospodarstvu, kjer je bilo 9,3-odstotno. Rast produktivnosti dela dejavnosti J je zato v obdobju krize zaostajala za povprečno rastjo celotnega gospodarstva (za 4,3 o. t.). Telekomunikacijske dejavnosti (J 61) zaradi visoke kapitalne intenzivnosti še naprej prispevajo k nadpovprečno visoki dodani vrednosti na zaposlenega celotne dejavnosti J. Telekomunikacijske družbe so ob 1,1-odstotnem povečanju števila zaposlenih dodano vrednost povečale še za 1,5 odstotne točke več, kar se je odrazilo v 1,4-odstotnem povečanju produktivnosti dela. S 118.467 EUR na zaposlenega je bila dodana vrednost večja za 211,7 % od povprečja vseh družb. Za povprečno produktivnostjo gospodarstva sta zaostajala samo dva oddelka, in sicer druge informacijske (J 63) ter radijske in televizijske dejavnosti (J 60). Ob pospešeni rasti dodane vrednosti, 1,7-odstotna, in za eno odstotno točko manjši rasti stroškov dela na zaposlenega se je delež teh stroškov v dodani vrednosti ohranil na ravni iz predhodnega leta.

Slika 54: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

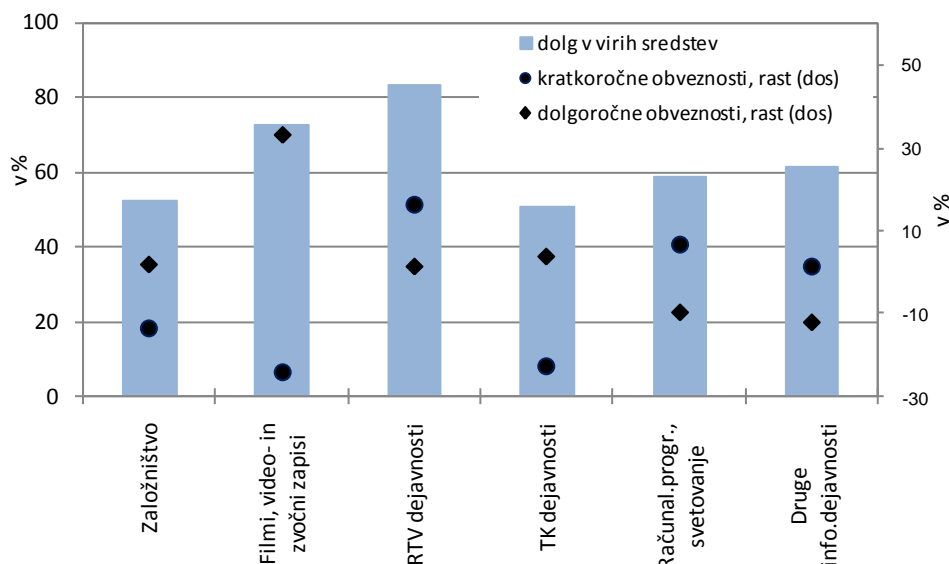
Opomba: TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Gospodarnost poslovanja informacijsko-komunikacijskih družb se je izboljšala drugo leto zapored. Poslovni odhodki so se zmanjšali bolj kot poslovni prihodki (prvi za 1,1 %, drugi za 0,5 %), kar je vplivalo na izboljšanje gospodarnosti z 1,065 leta 2011 na 1,071 leta 2012. Med oddelki dejavnosti J se je opazno izboljšala predvsem telekomunikacijskim družbam (J 61), ki so poslovne odhodke zmanjšale za podoben odstotek, kot so se povečali poslovni prihodki (0,5 % oz. 0,6 %). Pri tem so se jim stroški dela povečali za 4,2 %, stroški blaga, materiala in storitev pa so ostali skorajda na ravni predhodnega leta. Podobno so na ravni predhodnega leta ohranile tudi čiste prihodke od prodaje, pri čemer so izpad prihodkov na domačem trgu nadomestile s prodajo na tujih trgih (v EU in izven EU). Ti prihodki so se v obeh primerih povečali za desetino. Te družbe so tudi najbolj povečale gospodarnost poslovanja od začetka gospodarske krize. V obdobju 2008–2012 so družbe, ki se ukvarjajo z računalniškim programiranjem in svetovanjem

(J 62) ter telekomunikacijske družbe (J 61) vseskozi presegale povprečno izvozno usmerjenost dejavnosti (14,2-odstotna), hkrati so jo v obdobju gospodarske krize tudi najbolj povečale, za 5,2 o. t. oz. za 5,3 o. t. Pri tem so prve v obdobju krize povečale čiste prihodke od prodaje na trgih izven EU kar za polovico, druge pa so povečale vrednost prodaje na trgu EU za dve petini.

Ker se je vrednost kapitala precej povečala, hkrati pa so se še nadalje zmanjšale kratkoročne obveznosti, dolgoročne pa povečale, je to vplivalo na izboljšanje razmerja med dolgom in viri sredstev. To razmerje je znašalo 54,6 % in se je za 4,0 o. t. zmanjšalo glede na leto 2011, pri čemer še vedno ostaja večje, kot je bilo na začetku gospodarske krize (2009: 52,9 %). Precej manjše kratkoročne finančne obveznosti do bank, za 27,9 %, so vplivale na zmanjšanje kratkoročnih obveznosti za 12,4 %. Ob precej večji vrednosti kapitala, za desetino, so se bistveno manj povečale tudi obveznosti do virov sredstev, za 1,3 %, kar je vplivalo na zmanjšanje deleža kratkoročnih obveznosti v virih sredstev, na 29,5 % oz. za 4,4 o. t., pri čemer kazalnik le še za 1,1 o. t. presega vrednost iz začetka obdobja gospodarske krize. Dolgoročne obveznosti pa so se povečale za 3,9 %, in sicer predvsem zaradi rasti dolgoročnih poslovnih obveznosti, za 77,3 %, zlasti do dobaviteljev, dolgoročne finančne obveznosti do bank pa so se zmanjšale za 5,4 %. Relativno velika rast kapitala je ob rasti dolgoročnih obveznosti vplivala tudi na dolgoročno pokritost dolgoročnih sredstev in zalog, katerih vrednost se je v letu 2012 povečala skoraj za petino. Zaloge so se občutno povečale v družbah, ki se ukvarjajo z računalniškim programiranjem in svetovanjem (J 62) ter v drugih informacijskih dejavnostih (J 63), za 71,3 % oz. 26,4 %. Sestavljeni kazalnik se je tako povečal za 10,3 o. t. oz. na 108,1 % in je zaradi občutne lanske letne rasti vrednosti kapitala⁶⁷ prav v letu 2012 prvič v obdobju 2008–2012 presegel vrednost 100.

Slika 55: Zadolženost v gospodarskih družbah informacijskih in komunikacijskih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.
Opomba: TK – telekomunikacijske dejavnosti.

⁶⁷ Vrednost kapitala se je spreminjala takole (2009: 1,7 %, 2010: -14,0 %, 2011: -11,8 %, 2012: 11,1 %).

3.11 POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI

Tabela 17: Izbrani kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	1.725	1.792	1.834	1.891	1.960
Število zaposlenih ¹	3.463	3.600	3.456	3.235	3.052
Delež dejavnosti v zaposlenosti	0,7	0,8	0,7	0,7	0,7
Delež v dodani vrednosti vseh družb	1,5	1,6	1,5	1,6	1,6
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	45.528	2.980	-25.563	-38.967	-116.900
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	2.280	2.513	2.254	2.482	2.303
Število zaposlenih / podjetje	2,0	2,0	1,9	1,7	1,6
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	1.042	1.171	1.180	1.349	1.487
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,177	1,160	1,147	1,149	1,015
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	1,3	0,1	-0,6	-0,9	-2,6
Donosnost prihodkov (v %)	5,3	0,4	-3,7	-5,8	-16,3
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	76.395	71.396	74.304	81.656	86.298
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	22.472	22.671	23.380	24.079	24.163
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	29,4	31,8	31,5	29,5	28,0
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	74,3	74,8	74,1	76,4	77,8
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	35,9	36,4	34,0	29,5	31,1
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	38,5	38,0	38,0	33,9	31,8
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	81,4	81,4	81,7	88,5	88,1
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	2,6	1,2	1,4	3,0	4,7
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	66,8	66,5	68,1	69,8	69,8
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	2,1	2,1	2,5	1,9	1,9

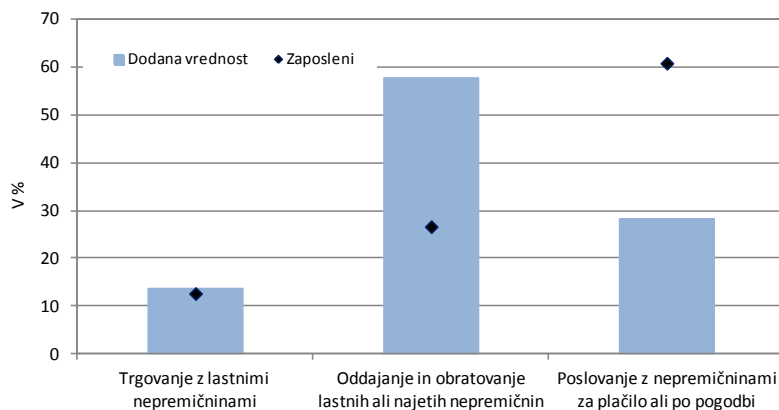
Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni. Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Dodana vrednost družb dejavnosti poslovanja z nepremičninami (L) je bila v 2012 podobna kot v letu prej, enak je ostal tudi njihov delež v skupni dodani vrednosti gospodarskih družb.

Družbe nepremičninske dejavnosti so v letu 2012 tako kot v letu prej ustvarile 1,6 % dodane vrednosti vseh družb v Sloveniji. Gibanja znotraj dejavnosti so bila zelo različna. Družbe skupine, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin (L 68.2), so v letu 2012 povečale dodano vrednost skoraj za petino in tako ustvarile že skoraj 60 % vse dodane

vrednosti dejavnosti. Dodana vrednost v družbah skupine, ki je največja po številu zaposlenih t. j. v družbah, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi (L 68.3), je bila skoraj za desetino nižja kot pred letom. Dodana vrednost v tretji skupini družb, t. j. v družbah, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami (L 68.1), pa se je zmanjšala kar za tretjino.

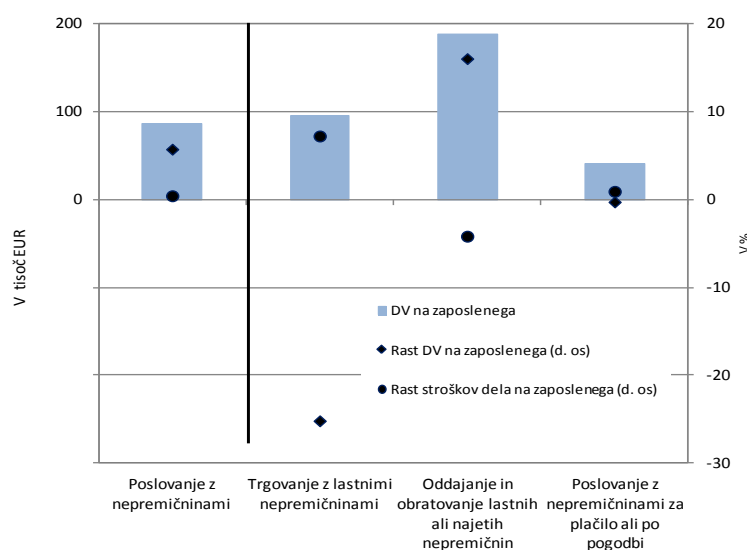
Slika 56: Delež posameznih skupin v dodani vrednosti in zaposlenosti dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Nepremičninske družbe so v letu 2012 povečale produktivnost dela in zmanjšale delež stroškov dela v dodani vrednosti. Ob zmanjšanju števila zaposlenih in ohranjanju dodane vrednosti se je dodana vrednost na zaposlenega v letu 2012 povečala za 5,7 %. Ob ohranjanju stroškov dela na zaposlenega na ravni leta 2011 se je delež stroškov dela v dodani vrednosti še zmanjšal in bil z 28,0 % najnižji od leta 2008. Povečanje produktivnosti dela nepremičninskih družb je bilo v celoti posledica poslovanja družb skupine, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin (L 68.2), kjer se je število zaposlenih v letu 2012 povečalo. V družbah drugih dveh skupin se je število zaposlenih sicer zmanjšalo, a je ob večjem padcu dodane vrednosti produktivnost dela kljub temu upadla.

Slika 57: Dodana vrednost ter stroški dela na zaposlenega v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letu 2012

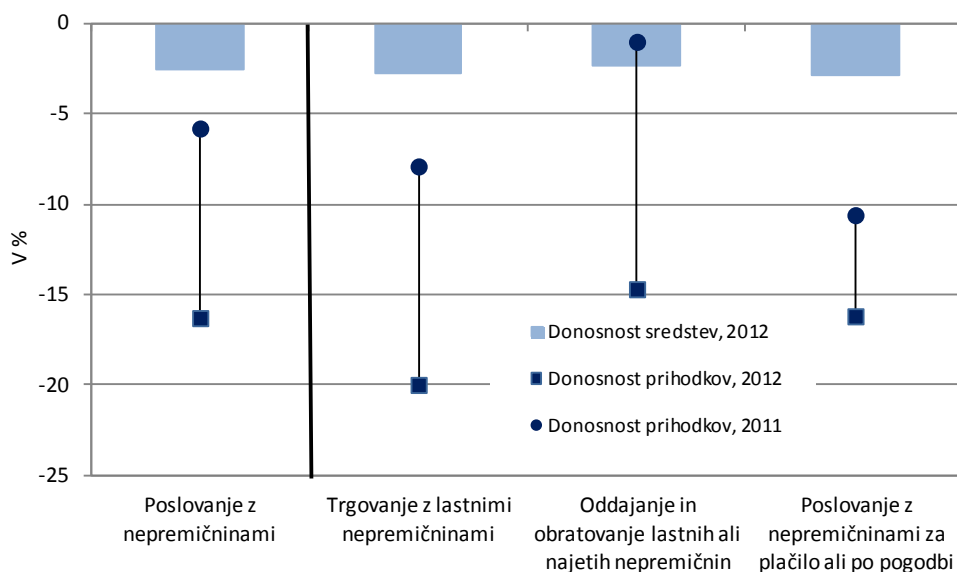

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Nepremičninske družbe so v letu 2012 še povečale neto čisto izgubo. Poslovni rezultat nepremičninskih družb se poslabšuje že od leta 2009, ko se je začelo zmanjševanje števila transakcij na slovenskem nepremičninskem trgu. Poslovno leto 2009 so še vedno zaključile z neto čistim dobičkom v vrednosti 3 mio evrov, ki pa je v letu 2010 ob povečanju neto finančne izgube prešel v neto čisto izgubo v vrednosti 25,6 mio evrov. V letu 2011 se je neto čista izguba povečala na 39 mio evrov, v letu 2012 pa potrojila na 117 mio evrov. V letu 2012 se je poslabšalo tako osnovno kot tudi finančno poslovanje. Tako je bil neto dobiček iz poslovanja za skoraj 90 % oz. 71 mio evrov manjši, neto izguba iz financiranja pa je bila večja za več kot desetino oz. 13 mio evrov. Nekoliko (za 1,7 mio evrov) se je povečal le neto dobiček iz drugega delovanja. Z višjo neto čisto izgubo kot v letu 2011 so poslovale družbe vseh treh skupin, pri čemer so družbe, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami, in družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi, povečale neto čisto izgubo vsaka za okoli 15 mio evrov. Družbe, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin pa so leto 2012 zaključile kar s 46,8 mio evrov višjo neto čisto izgubo kot leto prej, kar je bilo posledica povečanja neto izgube iz poslovanja in iz financiranja. Donosnost sredstev in prihodkov nepremičninskih družb, ki je bila negativna že v letih 2010 in 2011, se je v letu 2012 tako še močno poslabšala.

Slika 58: Donosnost prihodkov od prodaje in sredstev v gospodarskih družbah dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2011 in 2012

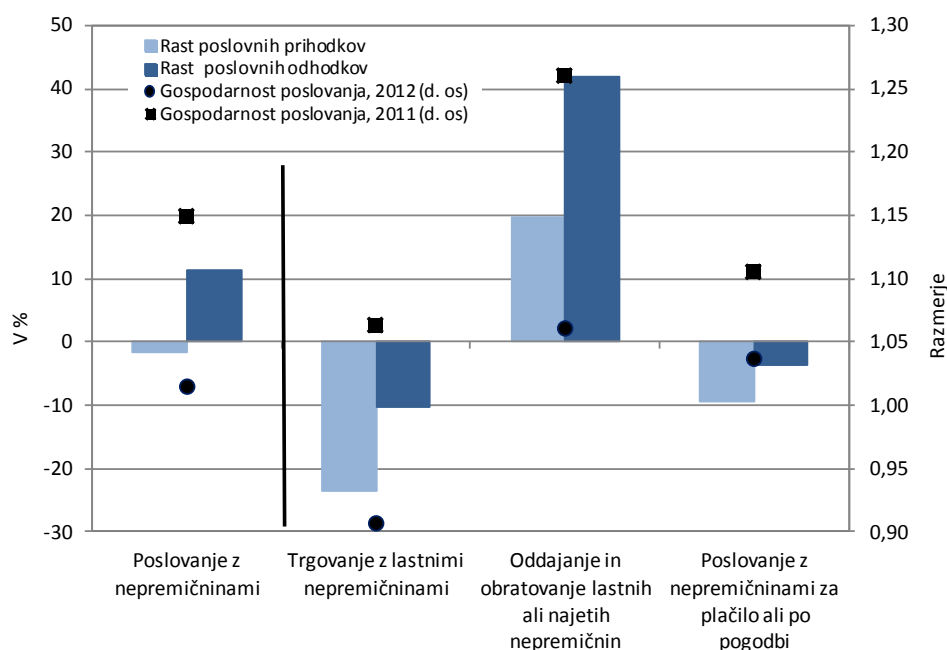

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto dobiček iz poslovanja nepremičninskih družb se je v letu 2012 močno zmanjšal. Zmanjševanje neto dobička iz poslovanja nepremičninskih družb, ki je bilo značilno za leta 2009–2011, se je v letu 2012 še poglobilo, tako da je le-ta znašal le še 8,9 mio evrov (v letu prej 80 mio evrov). Tako velik padec je bil posledica znižanja poslovnih prihodkov ob povišanju poslovnih odhodkov, na kar pa je najbolj vplivalo poslovanje družb skupine, ki se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin. Te družbe so v letu 2012 namreč za petino povečale poslovne prihodke, poslovni odhodki pa so se jim povečali za okoli 40 %, kar je doprineslo k dvotretjinskemu zmanjšanju neto dobička iz poslovanja (z 52 na 17 mio evrov). Odpisi vrednosti nepremičnin so se jim v letu 2012 povečali kar za 60 mio evrov, kar nakazuje na možnost, da so družbe nekatere nepremičnine prodale po vrednosti nižji od knjigovodske. V

družbah preostalih dveh skupin tj. v družbah, ki *trgujejo z lastnimi nepremičninami* in družbah, ki *poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi* so se v letu 2012 zmanjšali poslovni odhodki, še bolj pa poslovni prihodki. Zmanjšanje poslovnih prihodkov je bilo predvsem posledica za več kot desetino nižjih čistih prihodkov od prodaje, kar lahko povežemo z zmanjšanjem števila transakcij s stanovanjskimi nepremičninami, kjer se je po podatkih SURS najbolj, za skoraj tretjino, zmanjšala prodaja novih stanovanj. V letu 2012 so se zmanjšali tudi poslovni odhodki, čeprav so se, podobno kot v prejšnjem letu, precej povečali odpisi vrednosti. Ob takšnih gibanjih se je neto dobiček iz poslovanj družb, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi zmanjšal za dve tretjini na 5,8 mio evrov. Družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi pa so leto 2012 prvič po 2008 zaključile z izgubo iz poslovanja v vrednosti 14,3 mio evrov. Gospodarnost poslovanja družb vseh treh skupin se je v letu 2012 še zmanjšala.

Slika 59: Gospodarnost poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2011 in 2012

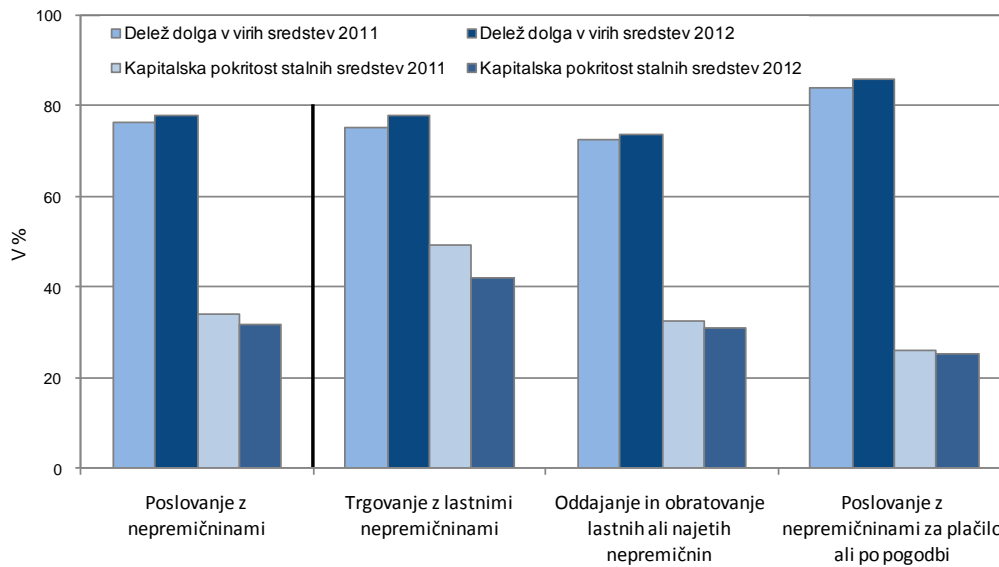

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Neto finančna izguba je bila v letu 2012 še za desetino višja kot v letu prej. Družbe, ki oddajajo lastne ali najete nepremičnine in družbe, ki poslujejo z nepremičninami za plačilo ali po pogodbi so v letu 2012 še povečale neto finančno izgubo (za 20,4 oz. 3,3 mio evrov). Družbe obeh skupin so sicer precej povečale finančne prihodke (iz deležev in iz danih posojil), vendar so se predvsem zaradi oslabitev in odpisov finančnih naložb še bolj povečali finančni odhodki. Neto izguba iz financiranja družb tretje skupine (družbe, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami) se je po prepolovitvi v letu 2011 (posledica prenehanja delovanja nekaterih družb, ki so še v letu 2010 prikazovale visoke finančne odhodke⁶⁸) v letu 2012 še zmanjšala za skoraj 40 % in bila enaka 17 mio evrov. Zmanjšanje je bilo posledica nižjih finančnih odhodkov in višjih finančnih prihodkov.

⁶⁸ V večini primerov gre za hčerinska podjetja večjih gradbenih družb, ki so se ukvarjala s prodajo stavb, stanovanj... Gospodarska kriza se je še posebno odrazila v podjetjih v gradbeništvu, preko njih pa tudi v njihovih hčerinskih družbah. Nekatere družbe so tako z letom 2011 prenehale delovati.

Slika 60: Zadolženost in finančna struktura gospodarskih družb v dejavnosti poslovanje z nepremičninami v letih 2011 in 2012

Vir podatkov: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Nepremičninske družbe so leta 2012 še povečale svojo zadolženost, delež dolga v virih sredstev pa je bil v tem letu prvič najvišji med vsemi dejavnostmi zasebnega sektorja. Dolg nepremičninskih družb se je v letu 2012 povečal še za 1,5 o. t. na 77,8 % virov sredstev, kar je bilo posledica večjega zmanjšanja celotnih obveznosti do virov sredstev od zmanjšanja dolga. Skupni dolg v evrih se je namreč ob zmanjšanju dolgoročnih obveznosti, ki predstavljajo večino deleža dolga v virih sredstev, zmanjšal za 69,6 mio evrov, celotne obveznosti do virov sredstev pa za 178,8 mio evrov. Na zmanjšanje slednjih je vplival za desetino nižji kapital kot v letu 2011, kar je bilo posledica prenesene čiste izgube. Ob tem se je močno poslabšala tudi finančna pokritost sredstev, kar je bilo predvsem izrazito pri družbah, ki trgujejo z lastnimi nepremičninami.

3.12 STROKOVNE, ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI

Tabela 18: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	10.183	10.703	11.281	11.866	12.442
Število zaposlenih ¹	28.202	28.914	29.330	29.493	28.596
Delež dejavnosti v zaposlenosti	5,5	6,0	6,4	6,6	6,6
Delež v dodani vrednosti vseh družb	6,6	7,5	6,9	6,9	7,0
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	278.001	167.888	69.481	118.541	136.868
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	658	711	624	598	626
Število zaposlenih / podjetje	2,8	2,7	2,6	2,5	2,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	225	256	239	235	269
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,086	1,049	1,048	1,050	1,051
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	4,4	2,3	1,0	1,7	1,8
Donosnost prihodkov (v %)	6,9	4,4	1,9	3,1	3,6
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	42.331	42.803	38.986	39.521	40.759
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	26.670	26.886	27.384	27.263	27.683
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	63,0	62,8	70,2	69,0	67,9
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	66,7	64,8	62,2	61,3	61,8
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	46,2	45,4	39,4	38,5	36,1
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	62,3	66,5	66,5	67,1	62,0
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	89,7	91,7	94,8	95,2	94,8
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	16,5	17,4	18,0	20,0	23,0
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	53,5	52,9	56,9	57,7	61,6
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	7,1	6,2	6,2	6,6	6,5

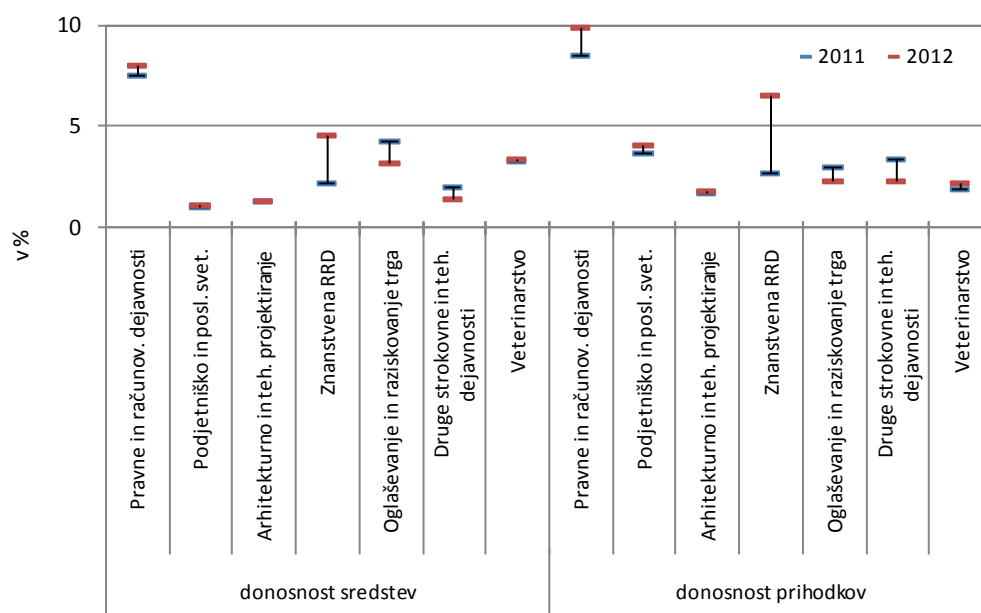
Vir: AJPEŠ (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe, ki izvajajo strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M), so v letu 2012 še povečale neto čisti dobiček, ki pa še naprej zaostaja za vrednostjo iz začetka obdobja gospodarske krize. Družbe so zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom na dveh ravneh delovanja, in sicer iz poslovanja in drugega delovanja, izguba iz

financiranja pa se zadnji dve leti zmanjšuje. Neto izguba iz financiranja se je glede na leto 2011 zmanjšala skoraj za tretjino in je dosegla 30,5 mio EUR. Podobno kot v predhodnih dveh letih so tudi v letu 2012 glavnino finančne izgube ustvarile družbe, ki se ukvarjajo z arhitekturnim in tehničnim projektiranjem, tehničnim preizkušanjem in analiziranjem (M 71) ter družbe, ki opravljajo podjetniško in poslovno svetovanje (M 70) – skupaj sta prispevali skoraj 90 %. Prav nasprotno pa so družbe, ki se ukvarjajo z oglaševanjem in raziskovanjem trga (M 73), tudi v letu 2012 ustvarile neto finančni dobiček in ga še okrepile glede na predhodno leto. So pa te družbe edine, ki so v obdobju 2008–2012 vsako leto ustvarile neto izgubo iz poslovanja, v letu 2012 se je ponovno okrepila. Neto dobiček iz poslovanja družb celotne dejavnosti M se je v tem letu povečal za 3,7 % in je znašal 176,3 mio EUR. V treh oddelkih v panogi se je zmanjšal, najbolj v drugih strokovnih in tehničnih dejavnostih (M 74), pa tudi v največjem oddelku po ustvarjeni dodani vrednosti (M 71). Saldo drugih prihodkov in odhodkov se je zmanjšal za petino in je dosegel 25,4 mio EUR. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja se je povečal za 15,5 % in je znašal 136,9 mio EUR, izkazan pa je bil prav v vseh oddelkih dejavnosti M. Ne glede na lanskoletno rast zaostanek za vrednostjo iz leta 2009 še naprej ostaja razmeroma velik (petina), za letom 2008 pa še večji (polovica). Donosnosti sredstev in prihodkov na ravni dejavnosti tako ostajajo pozitivne in so se glede na leto prej izboljšale, v dveh oddelkih (M 73 in M 74) pa so se na račun za tretjino manjšega neto čistega dobička poslabšale, vendar še vedno ostajajo pozitivne.

Slika 61: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letih 2011 in 2012

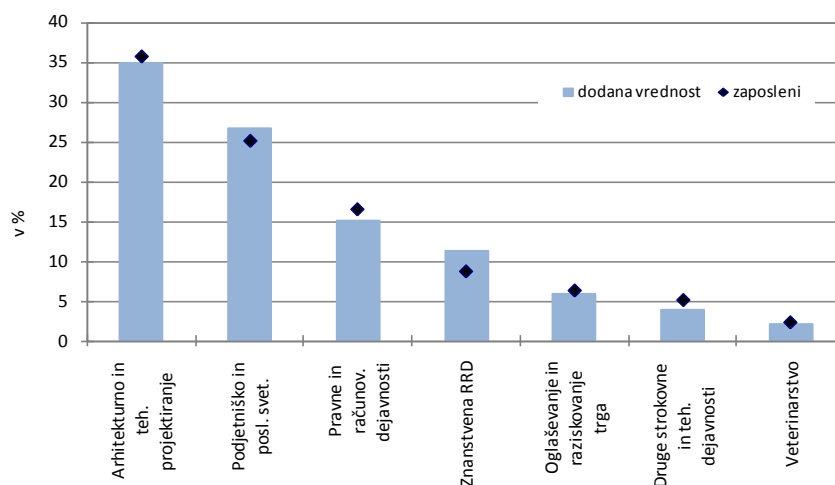
Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Dodana vrednost, ustvarjena v družbah dejavnosti M, je v 2012 ostala na ravni preteklega leta, v njeni strukturi pa je v obdobju 2008–2012 že prišlo do pomembnih sprememb. Družbe so izkazale dodano vrednost v višini 1.165,5 mio EUR⁶⁹ (2011: 1.165,6 mio EUR), pri čemer se je

⁶⁹ Majhni samostojni podjetniki, ki jih je bilo za 1.297 manj kot gospodarskih družb, so ustvarili za 91,5 mio EUR dodane vrednosti in so prispevali 7,3 % k celotni dodani vrednosti dejavnosti M. Največji del, tretjino, so prispevali majhni podjetniki, ki se ukvarjajo s pravnimi in računovodskimi dejavnostmi (M 69). V tem oddelku je delovalo 23,6 %

rast poslovnih prihodkov v letu 2012 precej upočasnila, 1,1-odstotna (2011: 4,0-odstotna). Drugi poslovni odhodki ter stroški blaga, materiala in storitev, ki vplivajo na zmanjšanje obsega dodane vrednosti, so se povečali bolj kakor poslovni prihodki (za 6,7 o. t. oz. za 0,4 o. t.). Med posameznimi oddelki dejavnosti M je treba za leto 2012 izpostaviti tri. Gospodarske družbe, ki izvajajo znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnost (M 72) so ob 15,8 % večjih poslovnih prihodkih ustvarile dodano vrednost, ki se je povečala skoraj za polovico. Stroške blaga, materiala in storitev so zmanjšali za 5,1 %, med njimi pa stroške porabljenega materiala za petino. Drugi poslovni odhodki so se jim zmanjšali še bolj, za 45,2 %. Družbe, ki se ukvarjajo z oglaševanjem in raziskovanjem trga (M 73) so, nasprotno, izkazale dodano vrednost, ki je bila glede na predhodno leto manjša za četrtno ob 8,6 % manjših poslovnih prihodkih⁷⁰. Stroške blaga, materiala in storitev so zmanjšali za 4,8 %, med njimi pa so se znižali prav vsi stroški (prvi dvoji za desetino). Druge poslovne odhodke so povečali za 37,4 %. V največjem oddelku po ustvarjeni dodani vrednosti M 71 - arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje se je dodana vrednost tudi v letu 2012 zmanjšala, za 5,3 %, ob dejstvu, da se je upadanje še nekoliko upočasnilo glede na prejšnja leta (2011: -9,5 %, 2010: -25,3 %). Prispevek teh družb k celotni dodani vrednosti panoge je leta 2012 znašal 35,0 %, leta 2008 pa 49,3 %. Na drugi strani pa se prispevka družb, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem (M 70) ter znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnostjo (M 72) krepita (M 70: 26,7 % - 19,2 %; M 72: 11,3 % - 5,5 %).

Slika 62: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

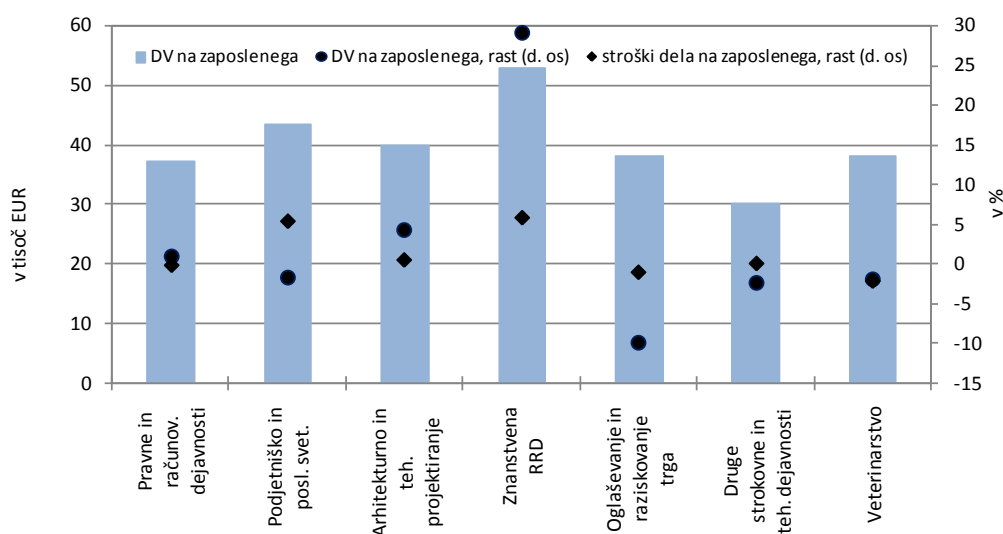
Kljub zastoju v povečevanju obsega dodane vrednosti je nemajhno zmanjšanje števila zaposlenih povzročilo, da se je produktivnost okrepila tudi v letu 2012. Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je povečala za 3,1 %, saj so gospodarske

majhnih podjetnikov, ki so zaposlovali največji delež, 42,3-odstoten, zaposlenih pri majhnih samostojnih podjetnikih. Po petino so k dodani vrednosti panoge prispevali še majhni podjetniki, ki se ukvarjajo z arhitekturnim in tehničnim projektiranjem, tehničnim preizkušanjem in analiziranjem (M 71) ter podjetniškim in poslovnim svetovanjem (M 70).

⁷⁰ Manjša vrednost poslovnih prihodkov, in posledično tudi dodane vrednosti, je v precejšnji meri posledica premestitve večje gospodarske družbe iz te dejavnosti (več v poglavju J). Po podatkih AJPES bi bil prispevek te družbe k poslovnim prihodkom dejavnosti M 73 okrog ene petine. Družbe, ki so v letu 2012 začele poslovati, pa so ustvarile skromen obseg poslovnih prihodkov in so prispevale zgolj 1,5 % k poslovnim prihodkom dejavnosti M 73.

družbe dejavnosti M izkazale ničelno rast dodane vrednosti ter zmanjšale število zaposlenih⁷¹ za 3,0 %. Dosegla je 40.759 EUR in je za 7,2 % preseгла povprečno produktivnost celotnega gospodarstva, najbolj družbe, ki se ukvarjajo z znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnostjo (M 72), in sicer za 38,8 %. Z 52.762 evri na zaposlenega je bila to največja produktivnost dosežena v panogi, za tri desetine večja od povprečja. Te družbe so produktivnost dela tudi najbolj povečale, za 29,2 %, in sicer zaradi znatne rasti dodane vrednosti (47,0 %), pa tudi števila zaposlenih (13,9 %). Nadpovprečno so jo povečale še družbe dejavnosti M 71, ki prispevajo največji delež, 35,8-odstoten, k celotni zaposlenosti panoge, in sicer za 4,4 %. Tak rezultat je posledica manjšega obsega dodane vrednosti, 5,3 %, ter še večjega zmanjšanja števila zaposlenih, za 9,3 %. Od začetka gospodarske krize se je število zaposlenih v teh družbah zmanjšalo skoraj za petino, v celotni dejavnosti M pa zgolj za 1,1 %. Glede na relativno visoko usmerjenost dejavnosti na domači trg⁷² ocenjujemo, da je tako velik padec zaposlenosti povezan z razmerami v gradbeništvu, v katerem se je aktivnost v času gospodarske krize močno zmanjšala. Družbe dejavnosti M 71, ki spadajo med storitve temelječe na znanju, so poslovno razmeroma močno povezane prav z gradbeništvom. Vrednost stroškov dela se je v panogi zmanjšala za 1,5 % kar je ob nespremenjeni dodani vrednosti pripeljalo do nadaljnjega zmanjšanja deleža stroškov dela v dodani vrednosti, na 67,9 %.

Slika 63: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Gospodarnost poslovanja strokovno-tehničnih dejavnosti stagnira že od začetka gospodarske krize. Rasti poslovnih prihodkov in odhodkov sta bili v letu 2012 zopet skoraj povsem enaki (1,1- oz. 1,0-odstotna), sta se pa glede na leto pred tem precej upočasnili (za 2,9 o. t.). Gospodarnost poslovanja se je zato spremenila le za malenkost, na 1,051 (2011: 1,050) in na tej ravni vztraja že od leta 2009. Najvišja gospodarnost, 1,142, je bila tudi v letu 2012 dosežena v

⁷¹ Število zaposlenih se je najbolj povečalo v družbah, ki se ukvarjajo z znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnostjo (M 72: 13,9 %), precej manj pa v drugih strokovnih in tehničnih dejavnostih (M 74: 4,0 %), podjetniškem in poslovnem svetovanju (M 70: 3,5 %) ter veterinarstvu (M 75: 1,3 %).

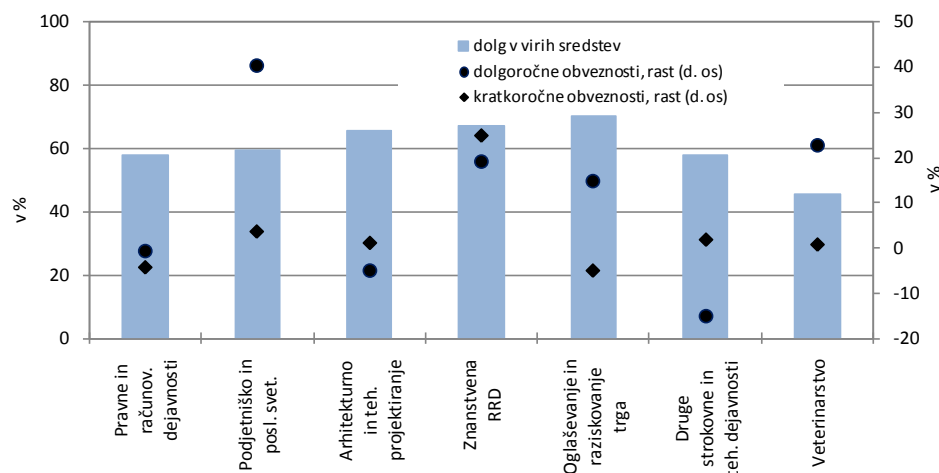
⁷² Družbe, ki se ukvarjajo z arhitekturnim in tehničnim projektiranjem, tehničnim preizkušanjem in analiziranjem (M71) so leta 2008 na domačem trgu ustvarile približno 87%, leta 2012 pa približno 83 % prihodkov od prodaje.

družbah, ki se ukvarjajo s pravnimi in računovodskimi dejavnostmi (M 69). Opazno se je izboljšala edino še družbam, ki se ukvarjajo z znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnostjo (M 72), na 1,090. Rast poslovnih prihodkov teh družb je za 5,7 o. t. presegala rast poslovnih odhodkov. Čiste prihodke od prodaje so povečale za 7,0 %, na trge EU za polovico, prihodke, ustvarjene na trgih izven EU, pa so zmanjšale skoraj za dve petini. Poslovne odhodke so povečale za 10,1 %, med njimi pa jim je uspelo zmanjšati stroške porabljenega materiala za petino. Te družbe so tudi najbolj povečale gospodarnost poslovanja od začetka gospodarske krize. Izvozna usmerjenost teh družb je bila enaka povprečju vseh gospodarskih družb (34,9 %), še nekoliko višja od slovenskega povprečja pa je bila samo v družbah, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem (M 70). Te družbe so na tujih trgih ustvarile 37,2 % čistih prihodkov od prodaje, povprečje za panogo pa je znašalo 23,0 % in se je glede na leto prej povečalo za 3,0 o. t.

Rast kapitala se je še pospešila, kljub temu se je ob še večji rasti dolgoročnih sredstev kapitalna pokritost dolgoročnih sredstev zmanjšala, in sicer na raven iz leta 2008. Vrednost kapitala se je povečala za 8,1 % (2011: 3,5 %), dolgoročna sredstva pa za 17,1 %, kar je povzročilo padec kapitalne pokritosti stalnih sredstev za 5,1 o. t. oz. na 62,0 % (2008: 62,3 %). Vrednost kapitala in dolgoročnih sredstev se je zmanjšala samo v družbah, ki se ukvarjajo z oglaševanjem in raziskovanjem trga (M 73). Razmeroma velika rast kapitala (višja je bila samo v letu 2009: 19,9-odstotna) je ob rasti dolgoročnih obveznosti vplivala tudi na dolgoročno pokritost dolgoročnih sredstev in zalog, katerih vrednost se je v letu 2012 zmanjšala skoraj za desetino. Zaloge so se občutno povečale, za več kot četrtino, samo v družbah, ki se ukvarjajo s pravnimi in računovodskimi dejavnostmi (M 69) ter znanstveno raziskovalno in razvojno dejavnostjo (M 72). Obveznosti do virov sredstev so se okrepile za 9,6 %, kar je ob precej manjši rasti kratkoročnih obveznosti, za 7,0 o. t., povzročilo, da se je delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev zmanjšal na 36,1 %. Pri tem so se kratkoročne finančne obveznosti do bank zmanjšale za 6,8 %, občutno predvsem v dveh dejavnostih (M 69 in M 73). Delež dolga v virih sredstev se je povečal samo za 0,5 o. t. na 61,8 %, ob tem da so se dolgoročne obveznosti okrepile za dobro petino. Ne glede na to so se dolgoročne finančne obveznosti do bank zmanjšale za 1,1 %, kar za polovico pa v družbah, ki se ukvarjajo z drugimi strokovnimi in tehničnimi dejavnostmi (M 74).

Slika 64: Zadolženost v gospodarskih družbah strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

3.13 DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI

Tabela 19: Izbrani kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v obdobju 2008–2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Število gospodarskih družb	1.456	1.570	1.678	1.756	1.814
Število zaposlenih ¹	21.829	20.791	20.614	21.282	20.068
Delež dejavnosti v zaposlenosti	4,3	4,3	4,5	4,7	4,6
Delež v dodani vrednosti vseh družb	2,2	2,3	2,4	2,5	2,5
Neto ² čisti dobiček/izguba poslovnega leta (v tisoč EUR)	3.116	-6.524	-6.638	4.228	2.602
VELIKOST					
Sredstva / podjetje (v tisoč EUR)	547	542	525	511	477
Število zaposlenih / podjetje	15,0	13,2	12,3	12,1	11,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva / zaposlenega (v tisoč EUR)	34	40	41	41	43
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,019	1,005	1,004	1,012	1,023
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	0,4	-0,8	-0,8	0,5	0,3
Donosnost prihodkov (v %)	0,3	-0,6	-0,6	0,4	0,2
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost / zap. (v EUR)	18.132	18.239	19.096	19.585	20.532
STROŠKI DELA					
Stroški dela / zaposlenega (v EUR)	15.490	15.788	16.416	16.867	16.934
Stroški dela v dodani vrednosti (v %)	85,4	86,6	86,0	86,1	82,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	73,5	75,1	73,7	72,0	71,6
Delež kratkoročnih obveznosti v virih sredstev (v %)	48,1	50,3	49,6	47,1	47,6
Kapitalska pokritost stalnih sredstev (v %)	52,5	49,2	49,5	51,5	52,3
Dolgoročna pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	97,0	92,3	88,2	90,4	90,3
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje (v %)	12,3	10,8	10,7	11,5	13,0
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež stalnih sredstev v sredstvih (v %)	50,4	50,7	53,1	54,4	54,3
Delež proizvodnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v stalnih sredstvih (v %)	27,3	25,0	23,5	23,9	21,2

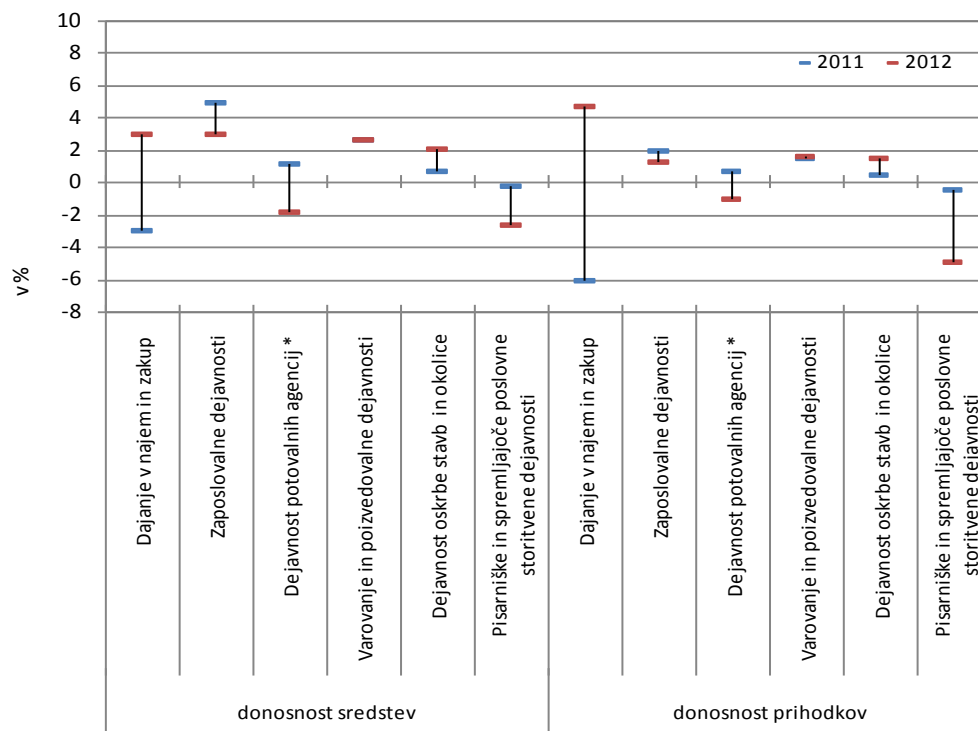
Vir: AJPEŠ (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opombe: 1 Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. 2 Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Neto čisti dobiček, ki so ga leta 2012 izkazale družbe raznovrstnih poslovnih dejavnosti (N), se je zmanjšal. Obračunsko obdobje so zaključile s pozitivnim poslovnim rezultatom iz poslovanja in drugega delovanja, neto izguba iz financiranja pa se je močno povečala. Finančni odhodki so za 17,6 mio EUR presegali finančne prihodke, tako da se je finančna izguba poglobila za 165,8 %. Izgubo iz financiranja so izkazali v vseh oddelkih dejavnosti N, največji delež so

prispevale družbe, ki se ukvarjajo s pisarniškimi in spremljajočimi poslovnimi storitvenimi dejavnostmi (N 82), 45,3 %. Skupaj z družbami, ki se ukvarjajo z dajanjem v najem in zakup (N 77), ter družbami, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti (N 79), so pokrile 91,5 % celotne finančne izgube panoge. Neto dobiček iz poslovanja je dosegel 23,9 mio EUR in se je precej povečal, za 82,9 %. Neto izgubo iz poslovanja so izkazale samo družbe, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanimi dejavnostmi (N 79). Razlika med drugimi prihodki in odhodki je bila pozitivna in je znašala 2,6 mio EUR. Neto čisti dobiček je znašal 2,6 mio EUR, pri čemer se je zmanjšal skoraj za dve petini. Med oddelki dejavnosti N je bila neto čista izguba izkazana samo v dveh, in sicer v družbah, ki se ukvarjajo s pisarniškimi in spremljajočimi poslovnimi storitvenimi dejavnostmi (N 82), ter družbah, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti (N 79). Slednje so jo na novo ustvarile, prve pa precej povečale. Zaradi zmanjšanja neto čistega dobička panoge le-ta zopet zaostaja za ravnijo iz leta 2008, za 16,5 %, potem ko je bila leta 2011 ta vrednost že presežena. Podobno kot neto dobiček dejavnosti sta se znižali tudi donosnosti sredstev in prihodkov.

Slika 65: Donosnost sredstev in prihodkov gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letih 2011 in 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

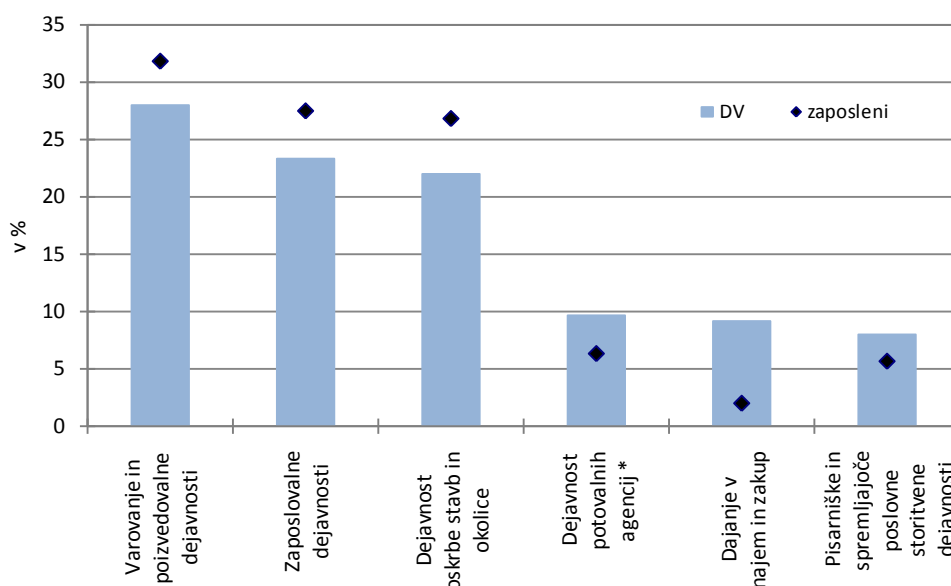
Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

Po dveh zaporednih letih, ko so družbe dejavnosti N povečevale dodano vrednost, se je v letu 2012 njen obseg zmanjšal. Družbe so ustvarile za 412,0 mio EUR dodane vrednosti⁷³, kar je

⁷³ Majhni samostojni podjetniki, ki delujejo v dejavnosti N, so ustvarili za 27,7 mio EUR dodane vrednosti in so prispevali 6,3 % k celotni dodani vrednosti dejavnosti N. Največji del, 63,1 %, so prispevali majhni podjetniki, ki se ukvarjajo z dejavnostjo oskrbe stavb in okolice (N 81). V tem oddelku je delovala polovica majhnih podjetnikov, ki so zaposlovali največji delež, tri četrtine, zaposlenih pri majhnih samostojnih podjetnikih. Skoraj petino so k dodani

pomenilo 1,1-odstoten padec glede na leto prej. Pri tem so se poslovni prihodki zmanjšali za 2,0 %, stroški blaga, materiala in storitev pa še za 1,5 o. t. bolj. Drugi poslovni odhodki so se okrepili za 12,5 %. Družbe, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi (N 80) in prispevajo največji delež v dodano vrednost panoge, so tega ohranile na ravni predhodnega leta (28,0 %), saj so obseg dodane vrednosti zmanjšale za en odstotek. Pri tem so se jim poslovni prihodki zmanjšali nadpovprečno, prav tako tudi stroški blaga, materiala in storitev. Z nadpovprečnim zmanjšanjem dodane vrednosti, 16,1-odstotno, so zmanjšale delež v dodani vrednosti zaposlovalne družbe (N 78), na 23,3 % (2011: 27,4 %). Poslovni prihodki so se jim zmanjšali skoraj za desetino, za prav toliko pa tudi stroški blaga, materiala in storitev. Prispevek k dodani vrednosti dejavnosti N so opazno okrepile zgolj družbe, ki se ukvarjajo z dajanjem v najem in zakup (N 77), in sicer na 9,2 % oz. za 3,3 o. t., saj so povečale dodano vrednost za več kot polovico. Tako visoka rast dodane vrednosti je bila predvsem posledica visoke rasti poslovnih prihodkov, za dobro četrtno.

Slika 66: Delež posameznih oddelkov v dodani vrednosti in zaposlenosti gospodarskih družb drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJ PES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

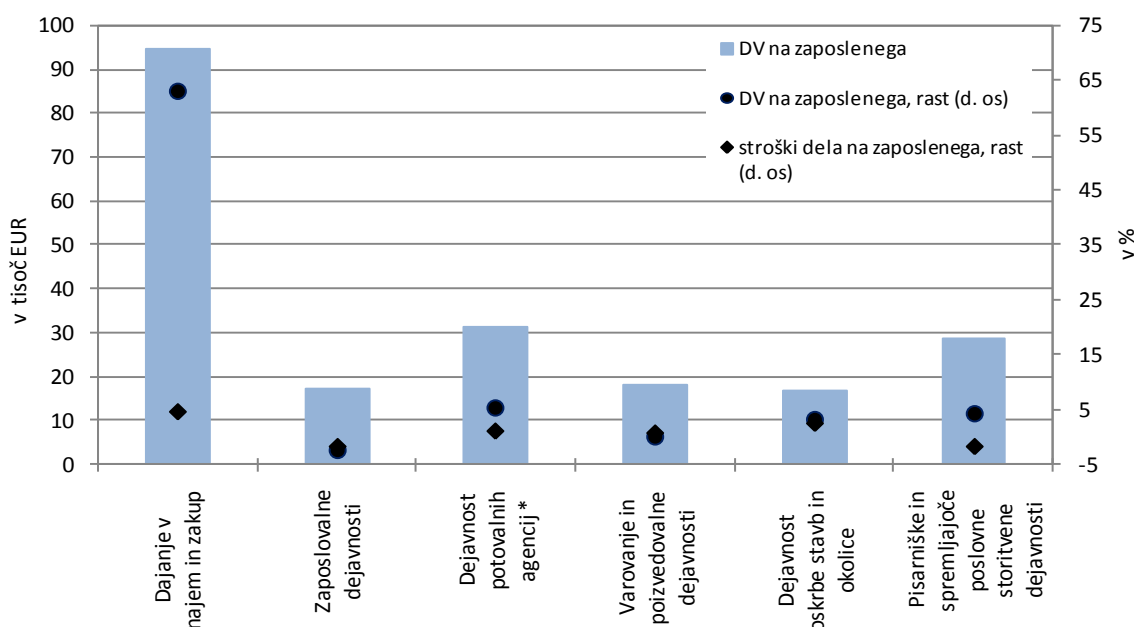
Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

Produktivnost dela se je povečala tudi v letu 2012, vendar tokrat predvsem na račun večjega zmanjšanja števila zaposlenih v primerjavi z zmanjšanjem dodane vrednosti. Povprečna produktivnost družb dejavnosti N, merjena kot dodana vrednost na zaposlenega, se je povečala za 4,8 % in je znašala 20.532 EUR. Pri tem so gospodarske družbe zmanjšale obseg dodane vrednosti za 1,1 %, število zaposlenih pa se je zmanjšalo še bolj, za 4,6 o. t., in sicer prav v vseh oddelkih. Število zaposlenih je tako za 3,5 % zaostajalo za ravnijo iz začetka obdobja

vrednosti panoge prispevali še majhni podjetniki, ki se ukvarjajo s pisarniškimi in spremljajočimi poslovnimi storitvenimi dejavnostmi (N 82), po desetino pa še majhni podjetniki, ki izvajajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanimi dejavnostmi (N 79) ter majhni podjetniki, ki se ukvarjajo z dajanjem v najem in zakup (N 77).

gospodarske krize (leto 2009)⁷⁴. Med oddelki dejavnosti N družbe, ki se ukvarjajo z dajanjem v najem in zakup (N 77)⁷⁵, še naprej ostajajo edine, ki presegajo povprečno produktivnost vseh gospodarskih družb. V letu 2012 so jo na račun visoke rasti dodane vrednosti presegle kar za 149,5 %. S 94.814 evri na zaposlenega so 4,6-krat presegli povprečje v panogi, preseženo pa je bilo tudi v družbah, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti (N 79) ter družbah, ki se ukvarjajo s pisarniški in spremljajočimi poslovnimi storitvenimi dejavnostmi (N 82); za 53,6 % oz. 40,2 %. Družbe, ki se ukvarjajo z varovanjem in poizvedovalnimi dejavnostmi (N 80) in prispevajo največji delež v zaposlenost panoge, so število zaposlenih zmanjšale najmanj, za 1,2 %, s tem se je njihov delež v skupni zaposlenosti dejavnosti N povečal na 31,8 %. Stroški dela so se na ravni dejavnosti N zmanjšali za 5,3 %, kar je ob precej manjšem zmanjšanju obsega dodane vrednosti, za 1,1 %, privedlo do opaznega zmanjšanja deleža stroškov dela v dodani vrednosti, za 3,6 o. t. oz. na 82,5 %. Vrednost kazalnika je namreč v obdobju treh let (2009–2011) vztrajala na ravni 86,2 %.

Slika 67: Dodana vrednost in stroški dela na zaposlenega v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

Gospodarnost poslovanja se je izboljšala tudi v letu 2012. Po precej visoki rasti poslovnih prihodkov in odhodkov v letu 2011, so se v letu 2012 oboji zmanjšali. Poslovni prihodki za -2,0 %, poslovni odhodki za -3,1 %, gospodarnost poslovanja pa se je povečala z 1,012 leta 2011 na 1,023 leta 2012. Najvišjo gospodarnost poslovanja so izkazale družbe, ki se ukvarjajo z dajanjem v najem in zakup (N 77), 1,127, in so edine med vsemi oddelki tudi povečale poslovne prihodke, za 27,5 %. Te družbe so prav tako edine povečale čiste prihodke od prodaje, za 27,0 %.

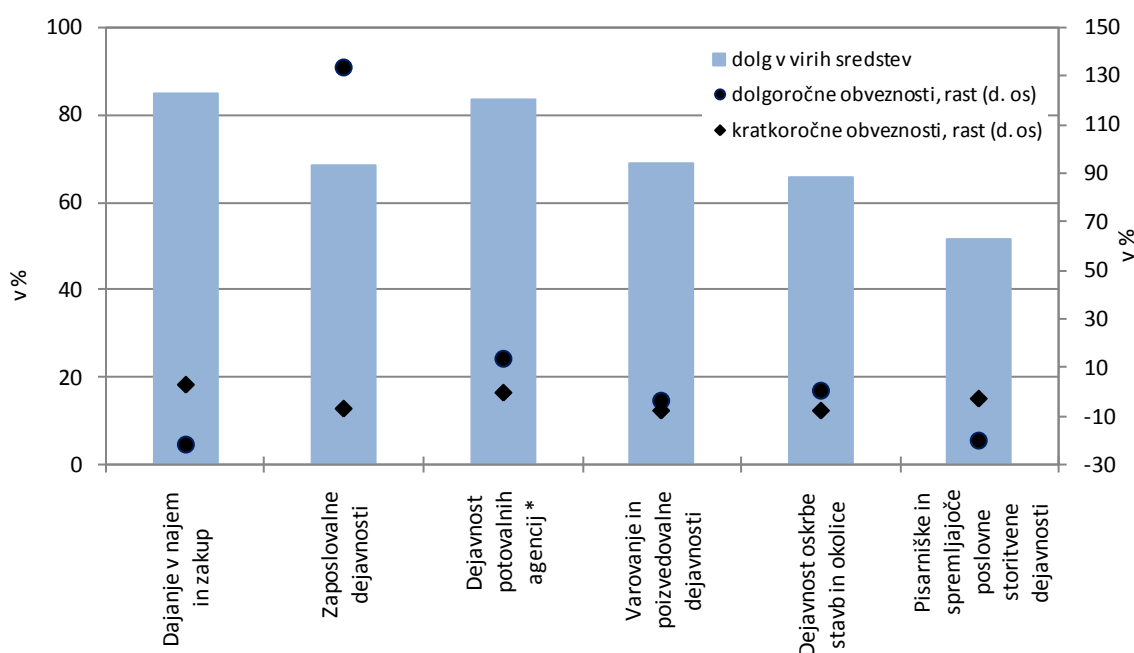
⁷⁴ Za okoli desetino je manj zaposlenih v družbah dejavnosti N 79 – N 82, za desetino jih je več v N 77, za petino več pa v N 78.

⁷⁵ Te družbe so razmeroma visoko kapitalno opremljene, saj se poslovno ukvarjajo z dajanjem v najem in zakup naslednjih skupin proizvodov in pravic: motornih vozil, športne opreme in izdelkov za široko rabo, strojev, naprav in drugih opredmetenih sredstev ter pravic uporabe intelektualne lastnine, razen avtorsko zaščitene del.

Med njimi so se jim zmanjšali zgolj čisti prihodki od prodaje, ustvarjeni na trgu EU (za 4,8 %), opazno pa so jih povečali na domačem trgu in na trgih izven EU (prvi za 28,7 %, drugi za 62,3 %). Ta dejavnost na tujih trgih realizira razmeroma velik, z ozirom na povprečje dejavnosti N, del čistih prihodkov od prodaje, 18,1-odstoten, vendar pa se je glede na prejšnje leto zmanjšal. To je bilo tudi edino zmanjšanje izvozne usmerjenosti med vsemi oddelki v panogi. Največ čistih prihodkov od prodaje na tujih trgih še nadalje ustvarijo družbe, ki opravljajo dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti (N 79). V letu 2012 so se povzpeli na 24,9 % in so presegli vrednost iz leta 2008 za 2,5 o. t. Pri tem so se jim čisti prihodki, ustvarjeni na domačem in evropskem trgu zmanjšali, za 6,7 % oz. za 8,4 %, prihodke, ustvarjene na trgih izven EU so precej povečali, za 21,3 %. Nadpovprečno visoko izvozno usmerjenost dosegajo še družbe, ki se ukvarjajo s pisarniškimi in spremljajočimi poslovnimi storitvenimi dejavnostmi (N 82), 14,3-odstotna, povprečje za dejavnost N je namreč znašalo 13,0 %.

Delež dolga v virih sredstev se znižuje že tretje leto zapored in ostaja manjši kot pred začetkom krize, vendar precej nad povprečjem vseh gospodarskih družb. Dolgoročne obveznosti so se zmanjšale za 5,8 %, od tega dolgoročne finančne obveznosti do bank nekoliko manj. Prav tako so se zmanjšale kratkoročne obveznosti, za 2,9 %, kratkoročne finančne obveznosti do bank pa precej bolj. Ker so se hkrati zmanjšale tudi obveznosti do virov sredstev, za 3,6 %, je delež dolga v virih sredstev le nekoliko upadel (za 0,4 o. t. na 71,6 %), panoga pa se je po zadolženosti med vsemi dejavnostmi uvrstila na tretje mesto. Vrednost kapitala se je v letu 2012 prvič v obdobju 2008–2012 zmanjšala, in sicer za 2,2 %. Ker pa se je vrednost dolgoročnih sredstev zmanjšala še bolj, se je kapitalaska pokritost stalnih sredstev povečala na 52,3 % in tako le še malenkost zaostaja za ravno iz leta 2008.

Slika 68: Zadolženost v gospodarskih družbah drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti v letu 2012

Vir: AJPES (Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

4 ZAKLJUČKI

Poslovni rezultat **gospodarskih družb** se je v letu 2012 spet poslabšal, a je ostal pozitiven. Neto dobiček iz poslovanja se je namreč po dveh letih postopnega izboljševanja poslabšal in bil tako kot prvo leto krize (2009) ponovno za okoli 40 % manjši kot v najugodnejših letih tik pred začetkom krize. Rast izvoznih prihodkov, ki je v preteklih dveh letih izboljševala poslovni rezultat, se je v letu 2012 precej upočasnila, a je vrednost prihodkov na tujem trgu ostala nad ravno iz leta 2008, ki je bila presežena leto prej. Prihodki z domačega trga pa po padcu v letu 2009 praktično ne okrevajo. V takšnih razmerah in ob nadaljnjem poslabšanju pogojev menjave se je obremenitev poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev v letu 2012 povišala na najvišjo raven v zadnjem desetletnem obdobju, obremenitev poslovnih prihodkov s stroški dela pa se je nadalje znižala, a je njihov delež v dodani vrednosti ostal precej višji kot pred krizo. Poleg poslabšanja poslovanja v osnovni dejavnosti gospodarske družbe še naprej pesti precejšnja neto finančna izguba, povezana z visokimi finančnimi odhodki zaradi odplačevanja posojil, oslabitev in odpisov na eni strani ter precejšnjim upadom finančnih prihodkov na drugi strani. Tudi zadolženost družb ostaja visoka. V zadnjih treh letih se namreč delež dolga v virih sredstev zadržuje na ravni le nekoliko pod vrhom iz obdobja 2008–2009.

Gospodarske družbe **primarnih dejavnosti (A – kmetijstvo, lov, gozdarstvo in ribištvo)** so v letu 2012 poslovni rezultat v povprečju izboljšale, družbe **živilsko predelovalnih dejavnosti (C 10 in 11)** pa precej poslabšale. V družbah primarnih dejavnosti se je nadaljevalo zniževanje zaposlenosti in povečevanje produktivnosti. Poslovno leto so zaključile s precej nižjo neto čisto izgubo kakor v letih prej. Skupni negativni izid je bil ponovno povezan predvsem z neto izgubo iz financiranja, na področju osnovne dejavnosti pa so dosegli višji pozitivni rezultat kakor v letu prej. Družbe iz oddelka kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezanih storitev so leto zaključile z dobičkom, družbe iz oddelka gozdarstvo pa prvič v opazovanem obdobju z negativnim rezultatom. V gospodarskih družbah živilsko predelovalne dejavnosti se je v poslovnem letu 2012 zaustavilo zniževanje zaposlenosti, produktivnost pa se je še naprej povečevala. Te družbe so ustvarile precej večjo neto čisto izgubo kakor v letu prej, in sicer prav tako zaradi poslabšanja na ravni financiranja. Iz osnovnega poslovanja so ponovno dosegli pozitivni izid, ki je bil za petino višji kakor v letu 2011. V strukturi so se trendi iz preteklih let nadaljevali: v primerjavi z letom prej se je v proizvodnji živil dobiček znižal, v proizvodnji pijač pa se je izguba poglobila. Večina izgube je bila ponovno ustvarjena v proizvodnji piva, zaradi oslabitev in odpisov finančnih naložb.

Gospodarske družbe **rudarstva (B)** so v letu 2012 ustvarile najvišjo izgubo v zadnjem desetletju. Visoka izguba je bila, podobno kot že v preteklih letih, kadar je bila izkazana izguba, močno povezana z negativnim poslovanjem v dejavnosti pridobivanja rjavega premoga. Rudniku Trbovlje-Hrastnik se bliža tudi zapiranje, kar se je že v lanskem letu odrazilo skozi znižanje subvencij in skrčenje prodajnih prihodkov. Že nekaj let k slabšemu poslovanju rudarstva prispeva znatna izguba v dejavnosti storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina, dejavnost pridobivanja gramoza, peska in gline (povezana z gradbeništvom) pa šele v zadnjih dveh letih.

Prestrukturiranje **predelovalnih dejavnosti (C)** v smeri večje tehnološke zahtevnosti se je tudi leta 2012 nadaljevalo, vendar predvsem zaradi padca dodane vrednosti in števila zaposlenih v

nizko tehnološko zahtevnih panogah. Neto čisti dobiček družb predelovalnih dejavnosti se je v letu 2012 prvič po letu 2009 zmanjšal, in sicer zaradi manjšega neto dobička iz poslovanja in večje neto izgube iz financiranja. Nizko tehnološko zahtevne panoge so poslovale z večjo neto čisto izgubo predvsem zaradi slabših rezultatov družb v prehrambeni, usnjarski in pohištveni industriji ter drugih raznovrstnih predelovalnih dejavnostih. Slabše rezultate so imele tudi srednje nizko tehnološko zahtevne panoge, v katerih se je neto čisti dobiček povečal le družbam, ki se ukvarjajo s popravili in montažo strojev in naprav. Manjši neto čisti dobiček so ustvarile tudi tehnološko zahtevnejše panoge (z izjemo kemične in farmacevtske industrije), najbolj se je zmanjšal družbam v proizvodnji vozil in plovil, kjer je bil padec prihodka od prodaje med največjimi. Prihodek od prodaje na domačem trgu se je znova zmanjšal v večini panog, prihodki od prodaje na tujih trgih pa so se povečali na trgih izven EU, ki v povprečju predstavljajo že četrtnino prihodkov od prodaje v tujini vseh družb predelovalnih dejavnosti. Zaradi večjega kapitala in manjših dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti je bila zadolženost (merjena z deležem dolga v virih sredstev) v večini panog predelovalnih dejavnosti manjša, najbolj zadolžene pa so v povprečju ostale družbe iz nizko tehnološko zahtevnih panog.

Gospodarske družbe **oskrbe z elektriko, plinom in paro (D)** so v letu 2012 še povečale neto čisti dobiček, ki je bil kar pol tolikšen kot pri vseh gospodarskih družbah. Največ ga še vedno ustvarijo pri (mednarodnem) trgovanju z električno energijo, kjer sta se izvoz in uvoz količinsko povečala sicer le za nekaj odstotkov, a je bilo za trgovanje na voljo za dobro desetino več cenejše hidroenergije. Najbolj so v letu 2012 poslovanje izboljšali pri proizvodnji termoelektrarn, kar je pomembno izboljšalo tudi kreditno sposobnost pri zadolževanju za TEŠ-6. Najbolj pa se je poslabšalo poslovanje oskrbe s paro in vročo vodo, vendar je bil tam dobiček v letu 2011 nadpovprečno visok zaradi enkratnega povečanja finančnih prihodkov ob menjavi poslovnega deleža Geoplina za ustrezni delež TE-TOL. K povečanju dodane vrednosti oskrbe z elektriko, plinom in paro so približno po tretjino prispevale dejavnosti proizvodnje termoelektrarn, trgovanja z elektriko in druge proizvodnje elektrike. Pri slednji gre za proizvodnjo elektrike iz obnovljivih virov (razen hidroenergije), kjer se je ob močno povečani podpori bioplinarnam in sončnim elektrarnam dodana vrednost povečala za več kot polovico.

V dejavnosti **oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E)** se je v letu 2012 ustavila rast števila zaposlenih, ki je bila prisotna vse od začetka gospodarske krize. Tudi večina drugih analiziranih kazalnikov ne kaže večjih sprememb v panogi v letu 2012, ki je sicer v obdobju gospodarske krize beležila relativno ugodne rezultate. Med manj ugodnimi gibanji v letu 2012 lahko izpostavimo znižanje produktivnosti dela, ob nadaljevanju rasti stroškov dela na zaposlenega. Znižal se je dobiček iz poslovanja in povišala izguba iz financiranja, ki pa v primerjavi z drugimi panogami slovenskega gospodarstva ostaja zmerna. To je vodilo k nižjemu neto čistemu dobičku ob koncu obračunskega obdobja, a so kljub temu vse štiri panoge v povprečju beležile pozitiven izid. Zmanjšal pa se je delež podjetij, ki so v letu 2012 poslovala z izgubo. Večjih sprememb ni bilo tudi med analiziranimi finančnimi kazalniki, ki kažejo na večjo ustreznost virov financiranja in plačilno sposobnost kot v večini drugih panog slovenskega gospodarstva. Precejšne razlike v rezultatih poslovanja in produktivnosti v dejavnosti E pa so prisotne predvsem, če primerjamo javna podjetja z ostalimi gospodarskimi družbami v panogi.

V **gradbeništvu (F)** se je tudi v letu 2012 nadaljevalo zniževanje aktivnosti (merjeno s prihodki od prodaje in dodano vrednostjo), poslovni rezultat pa se je drugo leto zapored izboljšal, a ostal negativen. V vseh pomembnejših segmentih gradbeništvu se je znižala vrednost proizvodnje, namenjene na domači trg, drugo leto zapored pa se je povečal izvoz. Ob padcu prihodkov iz poslovanja pa je bil še večji padec stroškov dela (prvič v krizi) in predvsem stroškov storitev. Znižala sta se tudi izguba iz financiranja in delež dolga v virih sredstev, ki pa je ostal na visoki ravni. Ključno za znižanje dolga je bilo prenehanje poslovanja nekaterih družb, kar je tudi sicer, tako kot že v preteklih letih, pomembno vplivalo na vrednosti nekonsolidiranih kazalnikov gradbeništvu. Od 10 največjih družb v gradbeništvu v letu 2008 (največjih po prihodkih iz prodaje) jih je namreč 7 do konca 2012 prenehalo poslovati.

Neto čisti dobiček gospodarskih družb **trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil (G)** se je po rasti v predhodnem letu v letu 2012 več kot prepolovil. Poslovanje je bilo slabše tako v rednem kot izrednem delovanju. Tako se je nadaljevalo zmanjšanje neto dobička iz poslovanja, prepolovil se je neto dobiček iz drugega delovanja, neto izguba iz financiranja pa se je precej povečala. Poslovni rezultat družb se je poslabšal v vseh treh oddelkih trgovinske dejavnosti. Družbe trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili so leto 2012 prvič po letu 2008 zaključile z neto čisto izgubo, ki je bila posledica manjšega neto dobička iz poslovanja (manjše prodaje novih avtov) ter višje neto izgube iz financiranja. Družbe posredništva in trgovine na debelo ter trgovine na drobno so leto 2012 sicer zaključile z neto čistim dobičkom, ki pa je bil za okoli polovico manjši kot leto pred tem. Pri tem so družbe obeh oddelkov še povečale neto izgubo iz financiranja, družbe trgovine na debelo pa so poslabšale tudi neto dobiček iz poslovanja. Ob precejšnjem zmanjšanju neto čistega dobička se je donosnost prihodkov in gospodarnost poslovanja trgovinskih družb močno zmanjšala in bila najnižja od leta 2008.

Gospodarske družbe **prometa in skladiščenja (H)** so, po manjši izgubi v letu 2011, poslovni rezultat v letu 2012 močno izboljšale in dosegle precejšen dobiček. To je bilo predvsem posledica odprave velike izgube v cestnem tovornem prometu, kar pa se je zgodilo tudi na račun krčenja dejavnosti s stečaji velikih podjetij. Vrednost sredstev se je tako v cestnem tovornem prometu v letu 2012 zmanjšala za 12 %, glede na leto 2008 pa je bila nižja skoraj za četrtno. Z nekaj milijoni dobička so v letu 2012 poslovali tudi na železnici. Največji neto čisti dobiček pa so v okviru dejavnosti H dosegli v dejavnosti skladiščenja ter v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu. Poleg mestnega (avtobusnega) in zračnega potniškega prometa je od večjih dejavnosti v okviru prometa in skladiščenja edino še špedicijska dejavnost v letu 2012 poslovala z izgubo in je poslovni rezultat glede na prejšnje leto tudi najbolj poslabšala.

Poslovanje **gostinskih družb (I)** se je leta 2012 ponovno poslabšalo, saj so leto zaključile z neto čisto izgubo, ki je bila še za tretjino višja kot v letu pred tem. Neto izguba iz poslovanja se je še povečala, precej večja pa je bila tudi neto finančna izguba. Z neto čisto izgubo so leto 2012 zaključile družbe obeh oddelkov gostinstva; v gostinskih nastanitvenih storitvah je bila še občutneje višja kot leto prej. Družbe obeh oddelkov so lansko leto zaključile z neto izgubo iz poslovanja, pri čemer so družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač še v letu 2011 poslovale z neto dobičkom iz poslovanja. Oba oddelka sta ustvarila tudi neto finančno izgubo, ki je bila v

nastanitvenih storitvah precej višja kot pred letom. V družbah nastanitvenih dejavnosti se je v letu 2012 poslabšala tudi finančna struktura sredstev, saj se je povečala njihova zadolženost ter poslabšala kapitalska pokritost stalnih sredstev.

Gospodarske družbe, ki izvajajo **informacijske in komunikacijske dejavnosti (J)**, so tudi leto 2012 zaključile z neto čistim dobičkom, ki pa po velikosti še zaostaja za tistim iz pred kriznega leta 2008. Družbe so zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim poslovnim rezultatom na dveh ravneh delovanja (iz poslovanja in drugega delovanja), izguba iz financiranja pa se od leta 2010 zmanjšuje. Dodana vrednost družb se je nadalje povečala, tako da se je njihov delež v dodani vrednosti vseh družb povišal na najvišjo raven v obdobju 2008–2012, na 6,8 %. Zaradi pospešene rasti dodane vrednosti se je produktivnost okrepila tudi v letu 2012 navkljub večjemu številu zaposlenih. Tako je še naprej ostala večja od povprečja vseh gospodarskih družb. Gospodarnost poslovanja informacijsko-komunikacijskih družb se je izboljšala drugo leto zapored. Ker se je vrednost kapitala v letu 2012 precej povečala, hkrati pa so se še nadalje zmanjšale kratkoročne obveznosti, dolgoročne pa nekoliko povečale, je to vplivalo na izboljšanje razmerja med dolgom in viri sredstev.

Poslovanje **nepremičninskih družb (L)** se je z gospodarsko krizo močno poslabšalo. Po precejšnjem poslabšanju (sicer pozitivnega) poslovnega rezultata že v letu 2009, so nepremičninske družbe leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo, ki se je v letih 2011 in 2012 še precej povečala. Poslabšanje poslovnega izida je izhajalo iz manjšega neto dobička iz poslovanja, ki je bil posledica manjših prihodkov ob zmanjševanju transakcij na nepremičninskem trgu, nadaljevali pa so se tudi odpisi vrednosti. Povišanje neto finančne izgube pa je bilo predvsem posledica rasti finančnih odhodkov zaradi oslabitev in odpisov finančnih naložb.

Gospodarske družbe, ki izvajajo **strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M)**, so v letu 2012 še povečale neto čisti dobiček, ki pa še naprej zaostaja za vrednostjo iz začetka obdobja gospodarske krize. Obračunsko obdobje so zaključile s pozitivnim poslovnim rezultatom iz poslovanja in drugega delovanja, izguba iz financiranja pa se zadnji dve leti zmanjšuje. Dodana vrednost je ostala na ravni preteklega leta, v njeni strukturi pa je v obdobju 2008–2012 že prišlo do pomembnih sprememb. Tako se je ob krizi v gradbeništvu precej zmanjšal delež arhitekturno-projektantskih storitev, deleža podjetniških svetovalnih storitev in znanstveno-raziskovalne dejavnosti pa sta se povečala. Kljub zastoju v povečevanju obsega dodane vrednosti je nemajhno zmanjšanje števila zaposlenih povzročilo, da se je produktivnost okrepila tudi v letu 2012 in tako še naprej presega povprečje vseh gospodarskih družb. Rasti poslovnih prihodkov in odhodkov sta bili tudi v letu 2012 skoraj povsem enaki, vendar sta se glede na preteklo leto precej upočasnili. Gospodarnost poslovanja strokovno-tehničnih dejavnosti tako stagnira že od začetka gospodarske krize. Zaradi večje rasti dolgoročnih sredstev od rasti kapitala, ki se je v letu 2012 še pospešila, se je kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev zmanjšala, in sicer na raven iz leta 2008. Obveznosti do virov sredstev, tako kratkoročne kot tudi dolgoročne, so se okrepile, kar je povzročilo, da se je delež dolga v virih sredstev za malenkost povečal.

Neto čisti dobiček, ki so ga leta 2012 izkazale družbe **raznovrstnih poslovnih dejavnosti (N)**, se je zmanjšal. Obračunsko obdobje so zaključile s pozitivnim poslovnim rezultatom iz poslovanja

in drugega delovanja, neto izguba iz financiranja pa se je močno povečala. Družbe dejavnosti N so v letu 2012 zmanjšale obseg dodane vrednosti, potem ko se je v predhodnih dveh letih povečal. Kljub temu se je produktivnost dela ob večjem zmanjšanju števila zaposlenih glede na padec dodane vrednosti v letu 2012 nadalje povečala. Tudi gospodarnost poslovanja se je nadalje izboljšala, čeprav ob zmanjšanju poslovnih prihodkov, ki pa je bilo manjše od padca odhodkov. Obveznosti do virov sredstev, tako dolgoročne kot tudi kratkoročne, so se zmanjšale, kar je povzročilo, da je delež dolga v virih sredstev v letu 2012 le nekoliko upadel. Kazalnik se znižuje že tretje leto zapored in ostaja manjši kot pred začetkom krize, vendar pa precej nad povprečjem vseh gospodarskih družb.

SEZNAM LITERATURE IN VIROV

1. E-objave v postopkih zaradi insolventnosti – Arhiv. (2013). Ljubljana: AJPES. Pridobljeno 12. 6. 2013 na http://www.ajpes.si/uradne_objave/eobjave_v_postopkih_zaradi_insolventnosti/arhiv#.
2. Kmet Zupančič in drugi. (2011). Poslovanje gospodarskih družb v letu 2010 – pregled po dejavnostih. Delovni zvezek 5/2011. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
3. Kmet Zupančič in drugi. (2012). Dejavnosti slovenskega gospodarstva v luči poslovanja gospodarskih družb v letu 2011. Delovni zvezek 8/2012. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
4. Kovac, M. in Majkovič, D. (2009). Menjava kmetijskih in živilskih proizvodov Slovenije s tujino: stanje, trendi, predelanost in konkurenčnost. Delovni zvezek 5/2009. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
5. Kovač, M. (2012). Cene v agroživilski verigi v letu 2012. Ekonomsko ogledalo št. 3, marec 2013, str. 25-26. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.
6. Letno poročilo poslovnega sistema Mercator d.d. za leto 2012. (2013). Ljubljana: Mercator. Pridobljeno na: <http://www.mercator.si>.
7. Letno poročilo skupine Petrol in družbe Petrol d.d. za leto 2012. (2013). Ljubljana: Petrol. Pridobljeno na: <http://www.petrol.si>.
8. Letno poročilo Telekom Slovenije 2012. (2013). Ljubljana: Telekom Slovenije. Pridobljeno na <http://www.telekom.si>.
9. Poslovno poročilo Geoplin d.o.o. za leto 2012. (2013). Ljubljana: Geoplin. Pridobljeno na: <http://www.geoplin.si>.
10. R. Kmet Zupančič in drugi. (2010). Poslovanje gospodarskih družb v letu 2009 – pregled po dejavnostih. Delovni zvezki UMAR, št. 5/2010 let. XIX. Ljubljana: UMAR.
11. Si – Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Cene. (2013). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
12. Si – Stat podatkovni portal – Okolje in naravni viri – Gozdarstvo in lov. (2013). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
13. Si – Stat podatkovni portal – Okolje in naravni viri – Kmetijstvo in ribištvo. (2013). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
14. SI-Stat podatkovni portal – Ekonomsko področje – Turizem. (2012). Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>.
15. Statistični podatki s področja prometa. (2013). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Pridobljeno na: <http://www.mzip.gov.si>.

PRILOGA: OPREDELITEV KAZALNIKOV, UPORABLJENIH V ANALIZI POSLOVANJA GOSPODARSKIH DRUŽB

KAZALNIKA VELIKOSTI

Sredstva na podjetje

001/število podjetij

Število zaposlenih na podjetje

188/število podjetij

KAZALNIK OPREMLJENOSTI DELA S SREDSTVI

Povprečna* sredstva na zaposlenega

$((001_1 + 001_0)/2)/188$

KAZALNIK GOSPODARNOSTI

Gospodarnost poslovanja = poslovni prihodki/poslovni odhodki

(126/127)

KAZALNIKI DONOSNOSTI

Donosnost sredstev = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečna* sredstva

$(186-187)/((001_1 + 001_0)/2)$

Donosnost prihodkov = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/celotni prihodki

$(186-187)/(126 + 153 + 178)$

Donosnost kapitala = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečni* kapital

$(186-187)/((056_1 + 056_0)/2)$

KAZALNIK PRODUKTIVNOSTI

Dodana vrednost na zaposlenega

$(126-128-148)/188$

KAZALNIKA DELOVNE STROŠKOVNOSTI

Stroški dela na zaposlenega

(139/188)

Delež stroškov dela v dodani vrednosti

(139/(126–128–148))

KAZALNIKI FINANCIRANJA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI

Delež dolga (kratkoročne in dolgoročne finančne ter poslovne obveznosti, rezervacije in pasivne časovne razmejitev) ***v virih sredstev***

((072 + 075 + 085 + 095)/055)

Delež kratkoročnih obveznosti (s pasivnimi časovnimi razmejitvami) ***v virih sredstev***

((085 + 095)/055)

Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev

(056/002)

Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog

(056 + 072 + 075)/(002 + 034)

KAZALNIK IZVOZNE USMERJENOSTI

Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje

(115 + 118)/110

KAZALNIKA STRUKTURE SREDSTEV

Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih

(002/001)

Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih

((013 + 014)/002)

Opombi: Številke v formulah pomenijo ustrezno šifro AOP. * Pri izračunu povprečne vrednosti sredstev in kapitala se upošteva podatek o vrednosti sredstev/kapitala ob koncu tekočega in ob koncu preteklega leta za družbe, ki so poslovale v tekočem letu.